

ಕಾವ್ಯಮಂಜರಿ

ವಿರಚನೆಯ
ಶೈಲಿ

ಕಾ ವ್ಯ ಮಂ ಜ ರಿ

ಪಿ. ಯು. ಸಿ. ಪರಿಷ್ಕೇಷು

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಭಾಗ

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಧಾರವಾಡ

೧೯೫೨

ಪ್ರಕಾಶಕರು
ಎಸ್. ಎಸ್. ಚಡ್ಡೆಯರ,
ಎಂ ಎ ,ಎಲ್ ಎಲ್ ಬಿ.
ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರು
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಧಾರವಾಡ

[ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದಿರಿಸಲಾಗಿದೆ]

ಬೆರೆ .
ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ

ಮುದ್ರಕರು :
ಆರ್. ಟಿ. ಬಿಳಗಿ
ಲಿಂಗರಾಜ ಆರ್ಟ್ ಪ್ರೆಸ್
ಮನೆ ನಂ. ೨೨೦
ಧಾರವಾಡ

ಮುನ್ನುಡಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಭ್ಯಾಸಮಂಡಲದವರು ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಥಮ ವರ್ಷ (F. Y. Arts) ದ ಕನ್ನಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಕಾವ್ಯ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿ, ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಿಂವಿಕಲೇಟಿನವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು ಅವರ ಅನುಮತಿ ದೊರೆತ ಬಳಿಕ ಅಭ್ಯಾಸಮಂಡಲದವರು ಗದ್ಯಪದ್ಯಭಾಗಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಇಡೀ ಸಂಕಲನದ ಸಂಪಾದನೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರೊ. ವಿ. ಜಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿ (ಅಧ್ಯಕ್ಷ), ಪ್ರೊ. ಎಸ್.ಎಸ್. ಭೂಸನೂರಮಠ, ಪ್ರೊ. ತೀ.ನಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರೊ. ಆರ್. ಸಿ. ಹಿರೇಮಠ ಇವರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಉಪಸಮಿತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು ಉಪಸಮಿತಿಯವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಸಂಕಲನವೇ ಈ 'ಕಾವ್ಯಮಂಜರಿ' ಪುಸ್ತಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳ ಹಾಗೂ ಸಂಕಲಿತ ಭಾಗಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಪರಿಚಯ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಕರಿಗವಿಸಬಹುದಾದ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಹಳಗನ್ನಡದ ಕಾವ್ಯಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಾರ ಬಹಾರಗಳನ್ನೂ ಮಿಕ್ಕವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಾರ ಕಾರವನ್ನೂ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದೆ, 'ಗೀತಗಳಲ್ಲಿ' ಮಾತ್ರ ಈ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಕಲನವು ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಇತರ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವುದೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸಹಾಯಸಹಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶ್ವ
ವಿದ್ಯಾಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಉಪಸಮಿತಿಯವರು ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿ
ದ್ದಾರೆ. ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ನನಗೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಸಹಾಯವನ್ನು
ನೀಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಅಭ್ಯಾಸಮಂಡಲದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ನನ್ನ
ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ ಮುದ್ರಣ
ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನೆರವೇರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ
ಲಿಂಗರಾಜ ಆರ್ಟ್ ಪ್ರೆಸ್ಸಿನ ಒಡೆಯರ ಆಭಾರವನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ.

ವಿ. ಜಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿ

ಪುನರ್ಮುದ್ರಣ

ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಕಾವ್ಯಮಂಜರಿಯ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಈ ಸಲದ ಪ್ರಿ-ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಹಚ್ಚಲಾಗಿದೆ. ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣದ ಪ್ರತಿಗಳು ಮುಗಿದುದರಿಂದ ಈ ಭಾಗಗಳನ್ನಿಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಮುದ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆರವಾದವರಿಗೆಲ್ಲ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನರ್ಪಿಸುತ್ತೇವೆ

ಧಾರವಾಡ
ಜೂನ್ ೨೭, ೧೯೫೮

ಎಸ್. ಎಸ್. ಒಡೆಯರ
ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರು,
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ವಿಷಯಸೂಚಿಕೆ

	ಮುನ್ನುಡಿ	ಪುಟ iii
೧.	ಬಸವಣ್ಣನವರು : 'ವಚನಗಳು'	೧
೨.	ಹರಿಹರ : 'ಪುಷ್ಪರಗಳಿ'	೧೧
೩.	ರಾಘವಾಂಕ : 'ಚಂದ್ರಮತಿಯ ಪ್ರಲಾಪ'	೨೬
೪.	ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ : 'ಕರ್ಣನ ಸತ್ವಚರೀತ್ರೆ'	೪೦
೫.	ರತ್ನಾಕರ : 'ಭರತವಿಜಯ'	೫೦
	ಟಿಪ್ಪಣಿ	೫೯

ಕಾವ್ಯಮಂಜರಿ

೧

ಬಸವಣ್ಣನವರು : ' ವಚನಗಳು '

೧

ಹಾಲ ತೋಟಿಗೆ ಬೆಲ್ಲದ ಕೆಸರಿ, ಸಕ್ಕರೆಯ ವ.ಳಲು.
ತವರಾಜದ ನೊರೆತೆರೆಯಂತೆ,
ಆದ್ಯರ ವಚನವಿರಲು,
ಬೇಟೆ ಬಾವಿಯ ತೋಡಿ ಉಪ್ಪುನೀರನುಂಬುವನ ವಿಧಿಯ -
ಅಯಿತ್ತೆನ್ನ ಮತಿ, ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ.

೨

ಸಂಸಾರಸಾಗರದ ತೆರೆ ಕೊಬ್ಬಿ
ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಅರಯುತ್ತಿದ್ದುದೇ ನೋಡಾ !
ಸಂಸಾರಸಾಗರ ಉರದುದ್ದವೆ ? ಹೇಳಾ !
ಸಂಸಾರಸಾಗರ ಸಿರದುದ್ದವಾದ ಬಳಿಕ ಎನ ಹೇಳುನೊಬ್ಬಾ !
ಅಯ್ಯಾ, ಅಯ್ಯಾ, ಎನ್ನ ಹುಯ್ಯಲ ಕೇಳಯ್ಯಾ.
ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ, ನಾನೇವನೇವನಯ್ಯಾ ?

೩

ಇಂದಿಂಗೈಂತು ನಾಳಿಂಗೈಂತು ಎಂದು—

ಬಂದೊಡಲ ಹೊರೆಯಹೋಯಿತ್ತೆನ್ನ ಸಂಸಾರ !
 ಹಿಂದೆ ನಾನಾಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದನೆಂಬ ಹೇಯವಿಲ್ಲ !
 ಮುಂದೆ ಮುಕ್ತಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಯುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ !
 ಎಂದೆಂದೂ ಸದಾಶಿವನ ಕುಂದದೆ ನೆನೆಯಲೀಯದೆ
 ಕೊಂದುದಯ್ಯಾ ಈ ಮಾಯೆ, ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ

೪

ಅಂದಣವನೇಱಿದ ಸೊಣಗನಂತೆ—

ಕಂಡೊಡೆ ಬಿಡದು ಮುನ್ನಿನ ಸ್ವಭಾವವನು,
 ಸುಡು ! ಸುಡು ! ಮನವಿದು ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಹರಿವುದು,
 ಮೃಡ, ನಿಮ್ಮನನುದಿನ ನೆನೆಯಲೀಯದು.
 ಎನ್ನೊಡೆಯ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ,
 ನಿಮ್ಮ ಚರಣವ ನೆನೆವಂತೆ ಕರುಣಿಸು,
 ಸೆಪಿಗೊಡ್ಡಿ ಬೇಡುವೆ, ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ.

೫

ಬೆಳೆಭೂಮಿಯೊಳೊಂದು ಪ್ರಳಯದ ಕಸ ಹುಟ್ಟಿ
 ತಿಳಿಯಲೀಯದು, ಎಚ್ಚಿಲೀಯದು !
 ಎನ್ನವಗುಣವೆಂಬ ಕಸವ ಕಿತ್ತು ಸಲಹಯ್ಯಾ, ಲಿಂಗತಂದೆ;
 ಸುಳಿದೆಗೆದು ಬೆಳೆವೆನು, ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ.

೬

ಬಡವಸು ಪಂಕದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದೊಡೆ ಕಾಲ ಬಡಿವುದಲ್ಲದೆ
 ಬೇಟಿ ಗತಿಯುಂಟೆ ?
 ಶಿವಶಿವಾ ! ಹೋದಹೆ ಹೋದಹೆನಯ್ಯಾ !
 ನಿಮ್ಮ ಮನದತ್ತಲೆನ್ನ ತೆಗೆಯಯ್ಯಾ—
 ಪಶುವಾನು, ಪಶುಪತಿ ನೀನು !
 ತುಡುಗುಣಿಯೆಂದು ಎನ್ನ ಹಿಡಿದು ಬಡಿಯದ ಮುನ್ನ,
 ಒಡೆಯ ನಿಮ್ಮ ಬಯ್ಯದಂತೆ ಮಾಡು,
 ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ

೭

ಮಡಕೆಯ ಮಾಡುವರೆ ಮಣ್ಣೇ ಮೊದಲು,
 ತೊಡಿಗೆಯ ಮಾಡುವರೆ ಹೊನ್ನೇ ಮೊದಲು;
 ಶಿವಪಥವನಜಿವರೆ ಗುರುಪಥವೇ ಮೊದಲು;
 ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವರನಜಿವರೆ ಶರಣರ ಸಂಗವೇ ಮೊದಲು.

೮

ಎಮ್ಮವರು ಬಸಗೋಡರೆ ಶುಭಲಗ್ನವೆನ್ನಿರಯ್ಯಾ,
 ರಾತ್ರಿಕೂಟ ಬುಣಸಂಬಂಧವುಂಟೆಂದು ಹೇಳಿರಯ್ಯಾ,
 ಚಂದ್ರಬಲ ತಾರಾಬಲವುಂಟೆಂದು ಹೇಳಿರಯ್ಯಾ;
 ನಾಳಿನ ದಿನಕೀದಿನ ದಿನ ಲೇಸೆಂದು ಹೇಳಿರಯ್ಯಾ,
 ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವನ ಪೂಜಿಸಿದ ಫಲ ನಿಮ್ಮದಯ್ಯಾ !

೯

ಎನಿಸುಕಾಲ ಕಲ್ಲು ನೀರೊಳಗಿದರ್ಗೇನ ,
 ನೆನೆದು ಮೃದುವಾಗಬಲ್ಲುದೇ ?
 ಎನಿಸುಕಾಲ ನಿಮ್ಮ ಪೂಜಿಸಿ ಎವೆನಯ್ಯಾ,
 ಮನದಲ್ಲಿ ದೃಢವಿಲ್ಲದನ್ನೆಕ್ಕ ?
 ನಿಧಾನವ ಕಾಯ್ದಿದ್ದ ಬೆಂತರನಂತೆ ! —
 ಅದರಿ ವಿಧಿಯೆನೆಗಾಯಿತ್ತು, ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ

೧೦

ಲೋಕದ ಡೊಂಕ ನೀವೇಕೆ ತಿದ್ದುವಿರಿ ?
 ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ತನುವ ಸಂತೈಸಿಕೊಳ್ಳಿ,
 ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಮನವ ಸಂತೈಸಿಕೊಳ್ಳಿ.
 ನೆರೆಮನೆಯ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಅಳುವವರ ಮಚ್ಚ
 ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ.

೧೧

ಹೂಲಿಯ ಹೊಲಬಿಗನಾದರೆ
 ಅವನ ಹೊರೆಯಲಿಪ್ಪುದು ಲೇಸು ಕಂಡಯ್ಯಾ.
 ಹೊಲಬುಗೆದದೆ ಲಿಂಗ ಶರಣೆನ್ನಿರಯ್ಯಾ,
 ಹೊಲಬುಗೆಡಬೇಡ, ಶಿವ ಶರಣೆನ್ನಿರಯ್ಯಾ.
 ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗನ ಮಹಾಮನೆಯೊಳು,
 ' ಮೂದಾರ ಚೆನ್ನಯ್ಯ ಹೊಲಬಿಗನಯ್ಯಾ.

೧೨

ಮರ್ತ್ಯಲೋಕವೆಂಬುದು ಕರ್ತಾರನ ಕಮ್ಮಟವಯ್ಯಾ;
 ಇಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲುವರು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಲ್ಲುವರಯ್ಯಾ,
 ಇಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲದವರು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಲ್ಲದಯ್ಯಾ,
 ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ.

೧೩

ನರಿ ಕೆನ್ನೆಗೆ, ತೆರೆ ಗಲ್ಲಕೆ, ಶರೀರ ಗೂಡುವೋಗದ ಮುನ್ನ,
ಹಲ್ಲು ಹೋಗಿ, ಬೆನ್ನು ಬಾಗಿ, ಅನ್ಯರಿಗೆ ಹಂಗಾಗದ ಮುನ್ನ,
ಕಾಲ ಮೇಲೆ ಕೈಯನೂಟಿ ಕೋಲ ಹಿಡಿಯದ ಮುನ್ನ,
ಮುಪ್ಪಿಂದೊಪ್ಪವಳಿಯದ ಮುನ್ನ, ಮೃತ್ಯು ಮುಟ್ಟದ ಮುನ್ನ—
ಪೂಜಿಸು ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವನ.

೧೪

ಹೊಯ್ದರೆ ಹೂಯ್ಗುಳು ಕಯ್ಯ ಮೇಲೆ,
ಬಯ್ದರೆ ಬಯ್ಗುಳು ಕಯ್ಯ ಮೇಲೆ !
ಒಂದಿನ ಜಗನವೇನಾದೊಡಾಗಲಿ—
ಇಂದಿನ ಭೋಗವು ಕಯ್ಯ ಮೇಲೆ !
ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಯ್ಯಾ,
ನಿಮ್ಮ ಪೂಜಿಸಿದ ಫಲ ಕಯ್ಯ ಮೇಲೆ !

೧೫

ಮಾಡಿದನೆಂಬುದು ಮನದಲ್ಲ ಹೊಳೆದರೆ,
ಏಡಿಸಿ ಕಾಡಿತ್ತು ಶಿವನ ಡಂಗುರ !
ಮಾಡಿದನೆನ್ನದಿರಾ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ, ಮಾಡಿದನೆನ್ನದಿರಾ ಜಂಗಮಕ್ಕೆ.
ಮಾಡಿದನೆಂಬುದು ಮನದಲ್ಲೊಲ್ಲದಿದ್ದರೆ,
ಬೇಡಿತ್ತನಿವ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ.

೧೬

ಕಳಬೇಡ, ಕೂಲಬೇಡ, ಹುಸಿಯ ನುಡಿಯಲು ಬೇಡ;
ಮನಿಯಬೇಡ, ಅನ್ಯರಿಗೆ ಅಸಹ್ಯಬಡಬೇಡ,
ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಸಬೇಡ, ಇದರ ಹಳಿಯಲು ಬೇಡ.
ಇದೇ ಅಂತರಂಗಶುದ್ಧಿ, ಇದೇ ಬಹಿರಂಗಶುದ್ಧಿ,
ಇದೇ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವರನೊಲಿಸುವ ಪರಿ !

೧೭

ದೇವಲೋಕ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕವೆಂಬುದು ಬೇಜಿಲ್ಲ ಕಾಣಿ ಭೋ !
 ಸತ್ಯವ ನುಡಿವುದೆ ದೇವಲೋಕ, ಮಿಥ್ಯವ ನುಡಿವುದೆ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕ
 ಆಚಾರವೇ ಸ್ವರ್ಗ, ಅನಾಚಾರವೇ ನರಕ—

ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ, ನೀವೇ ಪ್ರಮಾಣ.

೧೮

ದಯವಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮವದೇವುದಯ್ಯಾ ?
 ದಯವೇ ಬೇಕು ಸಕಲಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲಜಿಲ್ಲಿಯೂ;
 ದಯವೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವಯ್ಯಾ,
 ಕೂಡಲಸಂಗಯ್ಯನಂತಲ್ಲದೊಲ್ಲನಯ್ಯಾ.

೧೯

ಎನ್ನಿಂದ ಕಿಷಿಯಿರಿಲ್ಲ, ಶಿವಭಕ್ತರಿಂದ ಹಿರಿಯಿರಿಲ್ಲಾ —
 ನಿಮ್ಮ ಪಾದ ಸಾಕ್ಷಿ, ಎನ್ನ ಮನ ಸಾಕ್ಷಿ,
 ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ, ಎನಗಿದೇ ದಿಬ್ಬ !

೨೦

ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಬಡವ ನಾನಯ್ಯಾ; ಕಳ್ಳಯ್ಯನ ಮನೆಯಲು ಬೇಡಿದೆ;
 ಜೆನ್ನಯ್ಯನ ಮನೆಯಲು ಬೇಡಿದೆ;
 ದಾಸಯ್ಯನ ಮನೆಯಲೂ ಬೇಡಿದೆ.
 ಎಲ್ಲಾ ಪುರಾತನ ನೆರೆದು ಭಕ್ತಿಭಿಕ್ಷವನಿಕ್ಕಿದರೆ,
 ಎನ್ನ ಪಾತ್ರೇ ತುಂಬಿತ್ತು, ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ.

೨೧

ಎನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಸಾಸವೆಯ ಪಡ್ವಾಗದನಿತಿಲ್ಲ;
 ಎನ್ನ ಭಕ್ತನೆಂಬರು, ಎನ್ನ ಸಮಯಾಚಾರಿಯೆಂಬರು !
 ನಾನೇನು ಪಾಪವ ಮಾಡಿದನೊ .
 ಬೆಳೆಯದ ಮುನ್ನವೆ ಕೊಯ್ವರೆ ? ಹೇಳಾ ಅಯ್ಯಾ !
 ಇಱಿಯದ ವೀರ ! ಇಲ್ಲದ ಸೊಬಗವ
 ಎಲ್ಲಾ ಒಡೆಯರು ಏಱಿಸಿ ನುಡುವರು !
 ಎನಗಿದು ವಿಧಿಯೆ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ ?

೨೨

ಎನ್ನ ವರೋಲಿದು ಹೊನ್ನ ಶೂಲದಲ್ಲಕ್ಕಿದರೆನ್ನ ಹೊಗಳಿ, ಹೊಗಳಿ !
 ಎನ್ನ ಹೂಗಳತೆ ಎನ್ನನಿಮ್ಮೆಯೊಂಡಿತ್ತಲ್ಲಾ !
 ಅಯ್ಯಾ ನಿಮ್ಮ ಮನ್ನಣೆಯೇ ಮಸೆದಲಗಾಗಿ ತಾಗಿತ್ತಲ್ಲಾ !
 ಅಯ್ಯೋ ! ನೊಂದನು, ಸೈರಿಸಲಾಱನು.
 ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ, ನೀನನಗೊಳ್ಳಿದನಾದರೆ,
 ಎನ್ನ ಹೊಗಳತೆಗಡ್ಡಬಾರಾ, ಧರ್ಮಿ !

೨೩

ಹರಿವ ಹಾವಿಗಂಜೆ, ಉರಿಯ ನಾಲಗೆಗಂಜೆ,
 ಸುರಗಿಯ ಮೊನೆಗಂಜೆ !
 ಒಂದಕ್ಕಂಜುವೆ, ಒಂದಕ್ಕಳುಕುವೆ;
 ಪರಸ್ಪರಪರಧನವೆಂಬೀ ಜೂಬಿಂಗಂಜುವೆ !
 ಮುನ್ನಂಜದ ರವಣನೇವಿಧಿಯಾದ !
 ಅಂಜುವೆನಯ್ಯಾ, ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ.

೨೪

ಗಿಳಿಯ ಹಂಜರವಿಕ್ಕಿ, ನೊಡರಿಂಗಿಣ್ಣೆಯನೆಳೆದು, ಬತ್ತಿಯನಿಕ್ಕಿ
 ಬರವ ಹಾರುತ್ತಿದ್ದೆನೆಲಗವ್ವಾ
 ತಹಗೆಲೆ ಗಿಟಕೆಂದೊಡೆ ಹೊಟಗನಾಲಿಸುವೆ
 ಅಗಲಿದೆನೆಂದೆನ್ನ ಮನ ಧಿಗಲಿಂದಿತ್ತೆಲಗವ್ವಾ !
 ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣರು ಬಂದು, ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ನಿಂದು
 ' ಶಿವಾ ' ಎಂದರೆ, ಸಂತೋಷಬಟ್ಟೆನೆಲಗವ್ವಾ !

೨೫

ಅಂಗೈಯೊಳಗಣ ಲಿಂಗವ ನೋಡುತ್ತ
 ಕಂಗಳು ಕಡೆಗೋಡಿವರಿವುತ್ತ ಸುರಿವುತ್ತ ಎಂದಿಪ್ಪೆನೋ ?
 ನೋಟವೇ ಪ್ರಾಣವಾಗಿ ಎಂದಿಪ್ಪೆನೋ,
 ಕೂಟವೇ ಪ್ರಾಣವಾಗಿ ಎಂದಿಪ್ಪೆನೋ,
 ಎನ್ನಂಗವಿಕಾರದ ಸಂಗವಳಿದು,
 ' ಕೂಡಲಸಂಗಯ್ಯಾ, ಲಿಂಗಯ್ಯಾ, ಲಿಂಗಲಿಂಗಲಿಂಗವೆನ್ನುತ್ತ '

೨೬

ಆಡಿ ಕಾಲು ದಣಿಯವು, ನೋಡಿ ಕಣ್ಣು ದಣಿಯವು,
 ಹಾಡಿ ನಾಲಗೆ ದಣಿಯದು . ಇನ್ನೇವೆನಿನ್ನೇವೆ ?
 ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಾರೆ ಪೂಜಿಸಿ ಮನ ದಣಿಯಲೊಲ್ಲದಿನ್ನೇವೆನಿನ್ನೇವೆ ?
 ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ, ಕೇಳಯ್ಯಾ,
 ನಿಮ್ಮದರವ ಬಗಿದಾನು ಹೊಗುವ ಭರವೆನಗೆ !

೨೭

ನಿಮ್ಮ ನೋಟವನಂತಸುಖ, ಕೂಟ ವರಮಸುಖ !
ಅವುಟು ಕೋಟಿ ರೋಮಂಗಳೂ ಕಂಗಳಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆನು !
ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಯ್ಯಾ, ನಿಮ್ಮ ನೋಡಿ ನೋಡಿ,
ಮನದಲ್ಲ ರತಿ ಹುಟ್ಟಿ ನಿರ್ಮಿರುವೆನ್ನ ಕಳೆಗಳು !

೨೮

ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಲಿಂಗವನಡರಿಯಡರಿ, ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಕಂಗಳು,
ಕಡೆಗೋಡಿವರಿದುವೆನಗಯ್ಯಾ ಎನ್ನ ಶ್ರುಜಲಂಗಳು !
ಆಲಿಕಲ್ಲ ರೂಪಿನಂತೆ, ಅರಗಿನ ಪುತ್ರಳಿಯಂತೆ
ತನು ಪುಳಕಿತವಾದ ಬೆಮರ ಬಿಂದುಗಳೆಲ್ಲಾ !
ಕೂಡಲಸಂಗನ ದರ್ಶನಸ್ಪರ್ಶನದಿಂದ—
ಮನವೊಲಿದು ನೆರೆವ ಭರವನೇನ ಹೇಳುವೆನಯ್ಯಾ !

೨೯

ಎನ್ನ ಕಾಯನ ದಂಡಿಗೆಯ ಮಾಡಯ್ಯಾ;
ಎನ್ನ ಸಿರವ ಸೋರಿಯ ಮಾಡಯ್ಯಾ,
ಎನ್ನ ನರವ ತಂತಿಯ ಮಾಡಯ್ಯಾ,
ಎನ್ನ ಬೆರಳ ಕಡ್ಡಿಯ ಮಾಡಯ್ಯಾ !
ಬತ್ತೀಸರಾಗವ ಮಾಡಯ್ಯಾ, ಉರದಲೊತ್ತಿ ಬಾರಿಸು.
ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ.

೩೦

ನಚನದಲ್ಲಿ ನಾಮಾಮೃತ ತುಂಬಿ,
 ನಯನದಲ್ಲಿ ಮೂರುತಿ ತುಂಬಿ,
 ಮನದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ನೆನಪು ತುಂಬಿ,
 ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕೀರುತಿ ತುಂಬಿ,
 ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ,
 ನಿಮ್ಮ ಚರಣಕಮಲದಲಾನು ತುಂಬಿ !

೩೧

ಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ವೃದ್ಧಿಯ ಮೇಲೆ ಗುರುವೆಂಬ ಬೀಜವಂಕುರಿಸಿ
 ಲಿಂಗವೆಂಬ ಎಲೆಯಾಯಿತ್ತು.
 ಲಿಂಗವೆಂಬ ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ
 ವಿಚಾರವೆಂಬ ಹೂವಾಯಿತ್ತು,
 ಆಚಾರವೆಂಬ ಕಾಯಾಯಿತ್ತು.
 ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯೆಂಬ ಹಣ್ಣಾಯಿತ್ತು.
 ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯೆಂಬ ಹಣ್ಣು ತೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ಕಳಚಿ ಬೀಳುವಲ್ಲಿ
 ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ ತಮಗೆ ಬೇಕೆಂದು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ.

೨

ಹರಿಹರ ' ಪುಷ್ಪರಗಳಿ '

ಲೀಲೆಯೊಳೊಲೈಪಂ ಮಧು
ರಾಲಾಪದೆ ಪುಷ್ಪರಗಳೆಯೆಂಬೀ ಪೊಸಪೂ
ಮಾಲೆಯನವಧರಿಸಗಜಾ
ಲೋಲ ಮಹಾಶೀಲ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ '

ಶ್ರೀಸಕಲಸುರಮಕುಟನಿಕರಂಜಿತಚರಣ
ಭಾಸುರಾದಿತ್ಯಕೋಟಿಪ್ರಭಾಫನಕಿರಣ ।
ಹರುಷದಿಂ ಬೇಡುವೆಂ ನಿನ್ನನುತ್ಸವದಿಂದೆ
ಕರುಣೆಪುದು ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ದಯೆಯಿಂದೆ ।
ಪೊಚ್ಚುಪೊಸಪೂಗಳಿಂದರ್ಚಿಸುವುದಂ ದೇವ
ಅಚ್ಚರಿಯೊಳಿತ್ತು ಕರುಣಿಸುವುದೆನಗೆಲೆ ದೇವ ।
ಎಂದು ಪಂಪಾಪುರದೊಳಾನೆಳ್ಳು ಕೊಂಡಾಡಿ
ಮುಂದೆ ಜಾವದೊಳೆ ಭಸಿತೋದ್ದೂಳನಂ ಮಾಡಿ ।
ಪರಿಮಳವೊಸರದಂತೆ ಬಿಗಿದು ನೆಯ್ದೊಪ್ಪಿದರ್
ಹರಿವರಿಯ ಕರಡಗೆಯನಾಂತುಕೊಂಡೆನೆದಿದರ್ ।

ನಿನ್ನ ಗೀತಂಗಳಂ ಹರುಷದಿಂ ಪಾಡುತುಂ
 ನಿನ್ನ ಪದ್ಯಂಗಳಂ ವುಳಕಿಸುತ್ತೋಡುತುಂ ।
 ನಿನ್ನ ವರ ಕೀರ್ತಿಯಂ ಕೈವಾರಿಸುತೆ ಬರುತೆ
 ನಿನ್ನ ಪರ ಮೂರ್ತಿಯಂ ನೆನೆದು ಕರಗುತೆ ಬರುತೆ ।
 ಪರಿಮಳದ ಸುಗ್ಗಿ ಸಾರಭದ ಸಂದಣಿಯನಿಪ
 ಸುರುಚಿರಾಮೋದದ ರಸಾಂಭೋಧಿಯೆಂದೆನಿಪ ।
 ಸುರತರುಸುಗಂಧದ ತವರ್ಮನೆಯಿದೆಂದೆನಿಪ
 ಉರವಣಿಸ ಕಂಪಿನ ಪರಮಸೀಮೆಯೆಂದೆನಿಪ ।
 ಪೂದೋಂಟಮಂ ದೂರದಿಂ ಕಂಡು ಸೊಂಪೇಜಿ
 ಆದ ಪರಮಾನಂದದಿಂದುಕ್ಕಿ ನಲವೇಜಿ । ೨೦
 ಪುಟವೇಳುತಡ್ಡಮಂ ತಿಗಟಮಂ ಪರಿದಾಡಿ
 ನಟನಂತಿರುಗ್ಗಡಿಸಿ ಕುಣಿಕುಣಿದು ಕೂಗಾಡಿ ।
 ಬೆಲ್ಲವತ್ತಮನುತ್ತರಣಿಯನುನ್ನತ್ತಮಂ
 ಪಲ್ಲವಿತ ಕಕ್ಕೆಬಿಳಿಯೆಕ್ಕೆಗಳ ಮೊತ್ತಮಂ ।
 ರುದ್ರಜಟೆಯಂ ತುಂಬಯಂ ಕಂಚಿವಾಳಮಂ
 ಭದ್ರಮುಖ ಮೊದಲಾದ ನವಪತ್ರಜಾಲಮಂ ।
 ಕಂಡು ಪತ್ರಾಳಿಗಳೆಣಿಗಿ ಶರಣೆಂದೆನುತೆ
 ಕಂಡೆಂ ಫಲಂ ಪಿರಿದು ನೀವುಮಿಂತಿರಿಯೆನುತೆ ।
 ಬಗೆಯೆ ಪೂವಂ ಕಂಡು ಮಿಗೆ ಶರಣು ನಿಮಗೆನುತೆ
 ನಗುತಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಿಪತ್ತಿಗೆ ನೆಜಿ ನಮೋಯೆನುತೆ । ೩೦

ಬರವರಲ್ ಮುಂಗುಡಿಯ ಕಂಪು ಕರದಿಂ ತೀಡೆ
 ಹರಹರ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ನಿನಗೆನುತ್ತಂ ಕೂಡೆ ।
 ಮನದಿಂದೆ ಕೈಕೊಳ್ಳ ಮುನ್ನವೀ ಗಂಧಮಂ
 ನಿನಗೆ ಬಳಿಕೀವೆನುತ್ತಮಕುಸುಮವೃಂದಮಂ ।
 ಎಂದರ್ಪಿಸುತ್ತೆ ಪೂದೋಂಟಮಂ ಕೈಮಿಕ್ಕಾ
 ಬಂದು ಪುಳಕಿಸುತೆ ಪರಮಾನಂದದಿಂ ಪೊಕ್ಕಾ ।
 ತೂಗಾಡಿ ತೊನೆದಾಡುತಾಹಾ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ
 ಪೂಗಳಂ ನಡೆನೋಡುತಾಹಾ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ।
 ಎಂದೆನುತೆ ಹಿಗ್ಗಿ ಹೊಗಳುತ್ತೊಲ್ಲು ನಲಿವುತ್ತೆ
 ಚಂದಚಂದದ ಕುಸುಮವೃಂದಮಂ ನೋಡುತ್ತೆ । ೪೦
 ಎನಗಿಂತು ಕರುಣಿಸಿದನೇ ಸದಾಶಿವ ಎನುತೆ
 ಮನದೊಳಗೆ ಹರಷದಿಂ ನಲಿನಲಿದು ನೋಡುತ್ತೆ ।
 ಅನಿಯೆಡಗದನಿಲನಲುಗದ ರವಿಕರಂ ಪುಗದ
 ಬೆಳೆದು ನಳನಳಿಸಿ ಮಳಮಳಿಸುತ್ತೆ ಕವಿದಿದಿದ ।
 ಇರವಂತಿಯಿರೆ ಕಂಡು ನೋಡಲಣ್ಣದೆ ನಿಂದು
 ಪರಶಿವಂಗೋಳೈವ ಪೂವನೀಯಾ ಎಂದು ।
 ನನೆಮುಗುಳ ಕೊನೆಮುಗುಳ ಬಿರಿಮುಗುಳರಲ್ಲಳಂ
 ತನಿಗಂಪು ತೀವರ್ದ ಪೊಚ್ಚಪೊಸ ಪೂಗಳಂ ।
 ಕೊಂಡು ಕಾಕಿಲಿಱುವುತುಂ ಕುಣಿಕುಣಿವುತುಂ ಬಂದು
 ಕಂಡು ಸಂಪಗೆಯ ಮರಸಿರ್ದೆಡೆಗೆ ನಡೆತಂದು । ೫೦

ಏನವ್ವ ಸಂಪಗೆಯೆ ಶಿವನ ಸಿರಿ ಮುಡಿಗಿಂದು
 ನೀನೀವ ಪೊಸ ಕುಸುಮಮಂ ನೀಡು. ನೀಡೆಂದು |
 ಅಳಿಮನದ ಪರಿಯೆಂದು ಬಗೆಯದಿರ್ ನೀನೆನುತೆ
 ತಿಳಿದು ಪೊಸ ಪೂಗಳಂ ನೀಡವ್ವ ನೀಡೆನುತೆ |
 ಅಂತವಂ ಕೊಂಡು ಸೇವಂತಿಯಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು
 ಮುಂತೆ ಕುಂಕುಮದ ತಾರಗೆಗಳಂತಿರಲಂದು |
 ಎಲೆಲೆ ಪರಿಮಳದ ಕಣ್ಣಂಗಳಿಗಿ ಬಾರವ್ವ
 ಕುಲಪತಿಯ ಜಡೆಗಳ್ಗೆ ಪೂಗಳಂ ತಾರವ್ವ |
 ದೇವಂಗೆ ದೇವರ ಶಿಖಾಮಣಿಯ ಜಡೆಮುಡಿಗೆ
 ಸೇವಂತಿ ನೀನೀವ ಪೂಗಳಂ ನೀಡೆನಗೆ |

೬೦

ಎಂದು ಪರಿಮಳದ ಪನೀರ ಪೂವಂ ಕೊಂಡು
 ಮುಂದೆ ತೋರುತ್ತಿರ್ಪ ಪೂಗಿಡುಗಳಂ ಕಂಡು |

ಅದೆ ಮಲ್ಲಿಕಾಲತೆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ನಿನಗೆನುತೆ
 ಅದೆ ಮಾಧವೀಲತೆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ನಿನಗೆನುತೆ |
 ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಮನವಾರೆ ನಡೆಗೊಂಡು
 ಸಲ್ಲಿಲೆನೆಚ್ಚಿ ಕಂಪಿನ ನಿಧಿಯಿರಲಾ ಕಂಡು |
 ಹಸುರಳಿದು ಬೆಳ್ಳುಳಿದು ನನೆಯೇಷಿ ಹೊದೆದೋಷಿ
 ಹೊಸ ಪರಿಯ ಬಿರಿಮುಗುಳ್ಳಿರೆ ಬೀಗಿ ನಲವೇಷಿ |
 ಮಲ್ಲಿಗೆಯರಲ್ಲಳಂ ಮನವಾರೆ ತಿಟ್ಟಿವುಳುಂ
 ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ನೋಡುತ್ತಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕುಣಿವುಳುಂ |

೬೦

ಏನವ್ವ ಅದಿರ್ಗಂತಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕದ ಮುನ್ನ
 ಆನಂದನಿಧಿ ಶಿವಂಗಳೈಱಿಂದಂ ನಿನ್ನ ।
 ಸುಖದ ಮೀಸಲ ನವಸುಗಂಧಮಂ ನೀಡೆನುತೆ
 ಮುಖವೈದಲವಗೆ ಸಂದೊಡೆ ಬರ್ದುಂಕುವೆನುತೆ ।
 ಪೊಸ ಪೂವನಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತೆ ನಡೆತಂದು
 ಎಸೆವ ಜಾತಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಮನಮಂ ತಂದು ।
 ಜಾತಿ ನೀನೇ ಸಕಲಪುಷ್ಪಜಾತಿಗೆ ಜಾತಿ
 ಭೂತೇಶ್ವರನ ಜಡೆಯ ಮುಡಿಗೇಱಿದೊಡೆ ಜಾತಿ ।
 ಎಂದು ಪೊಗಳುತ್ತಲ್ಲಿ ಪೊಸ ಪೂಗಳಂ ಕೊಂಡು
 ಮುಂದೆ ಮಘಮಘವ ಕೇತಕಿಯಿರೆ ಮನಂಗೊಂಡು । ೮೦
 ಹೊಣಿಗೆ ಮುಳ್ಳೊಳಗೆ ಕಂಪಕ್ಕಕ್ಕು ನಿನ್ನ ಪರಿ
 ಹೆಣಿಸೂಡಿದನ ಗುಪ್ತಭಕ್ತನಂತಿರ್ಪ ಪರಿ ।
 ಆಹ ದೆಸೆದೆಸೆಗೆ ಬೀಟುವ ಸುಗಂಧದ ಸೂಟಿ
 ಆಹ ಕೇತಕಿ ನಿನ್ನ ಪರಿಮಳದ ಪರಿ ಬೇಟಿ ।
 ಪರಿಮಳಂ ಸುಳಿಗೊಂಡು ಬೆಳೆದು ಕವಲಿಱಿಯಿತ್ತೊ
 ಉರವಣಿಸಿ ಬಳೆವ ಪರಿಮಳಕೆ ಗಟಿ ಮೂಡಿತೊ ।
 ಎಂದಲ್ಲಿ ಪರಿಮಳದ ಕೇತಕಿಗಳಂ ಕೊಂಡು
 ಮುಂದೆ ತೋಟುತ್ತಿರ್ಪ ಪದ್ಮಳಿಯಿರಲಾ ಕಂಡು ।
 ತಾರೆಗಳ ಮೊಳೆಗಳಂತಿರ್ಪ ಪದ್ಮಳಿಗಳಂ
 ಹಾರೈಸುತುಂ ಕೊಂಡು ಬಿಳಿಯ ಕತ್ತರಿಗಳಂ । ೯೦

ಹೇರೀಳೆ ಪರಿಮಳಾಡಾರಮಂ ನೀನಲ್ಲಿ
 ಮಾರಾರಿಗೀಯೆನುತ್ತುಂ ಪೂಗೊಳುತ್ತಲ್ಲಿ ।
 ಮೊಲ್ಲಿಯಂ ಮುದ್ದಾಡಿಸುತ್ತೆ ಮನ್ನಿಸಿ ನುಡಿದಾ
 ವಲ್ಲಭಂಗಿವು ತಕ್ಕವೆನುತೆ ಪೂವಂ ಪಿಡಿದು ।
 ತಿರುಗಿ ನೋಡಲ್ ಮರುಗಮಿತ್ತ ಬಾರೆನುತಮಿರೆ
 ಹರ ಮಜಿದೆನೇ ಪರಿಮಳದ ಸಸಿಯನೆನುತ ಬರೆ
 ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲ್ಲಿ ಪರಿಮಳ ಪಲ್ಲವಂಗಳಂ
 ಬಗೆ ಮಿಗಲ್ ಸಸಿಯ ಸೌರಭದ ಸಂದಣಿಗಳಂ ।
 ಹಾರೈಸುತುಂ ಬಂದು ಮುಡಿವಾಳದೊಳ್ ನಿದು
 ಬೇರ ಬಲ್ಲವರ್ಗ ನೀನೆಲೆದೋಪಲೆಕೆಂದು । ೧೦೦
 ಪರಿಮಳದ ಬೇರ್ಗಳಂ ಮನವಾರಿ ತಿಜುವುತುಂ
 ಪರಿಪರಿಯ ಕಂಪಿನೊಳ್ ಮುಳುಗುತುಂ ಮೂಡುತುಂ ।
 ದವನನೇ ಶಿವನ ಪರಿಮಳದ ಹಬ್ಬವೆ ಬಾರ
 ಭುವನದೊಳ್ ನಿನಗೆ ಸರಿಯಿಲ್ಲ ಸೌರಭಸಾರ ।
 ಎನುತೆ ಕುಣಿವುತೆ ಕೂಗಿ ಕುಕಿಲಿವುತುಂ ಬಂದು
 ಕೊನರ್ವ ಪುಳಕಂಗಳಿಂ ಪಲ್ಲವಿಸುತುಂ ನಿಂದು ।
 ಏನೆನ್ನ ಹೊನ್ನೆ ಸುರಹೊನ್ನೆ ಪರಿಮಳದರಸಿ
 ನೀನೆನ್ನ ಸೋಮಯ್ಯನಂ ಪುಲಿಗೆಜಿಗೆ ಕರಸಿ ।
 ಕೊಂಡೆ ಸದ್ಭಕ್ತಿ ಸರಿಯುಂಟೆ ಬಾ ನಿನಗೆನುತೆ
 ಕೊಂಡಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಪ್ರಸೂನಮಂ ನಡೆತರುತೆ । ೧೦೧

ಆಹ ಭಾಗ್ಯವೆ ಶಿವನನಿವಟಿಗಳರ್ಚಿಸಿ ಪಡದೆ
 ನಾಹ ಪುಣ್ಯವೆ ಶಿವನನಿವಟಿಗಳರ್ಚಿಸಿ ಪಡದೆ ।
 ಎನುತಲ್ಲ ನಡೆಗೊಂಡು ಶಿವನ ಸಿಂಗರಕೆಂದು
 ತನಿಗಂಪನೀವ ಪೊಸ ಪೂಗೊಳಕ್ಕೆಯ್ದು ।
 ಕಮಲವೇ ಹರಿಗೆ ಚಕ್ರವನಿತ್ತ ಶಿವನ ಪದ
 ಕಮಲಕ್ಕೆ ಸಾರ್ವದುಚಿತಂ ನಿನಗೆ ಪರಮಪದ ।
 ವಿಂತೆಂದು ಹತ್ತೆಸಾರ್ದಂಬುಜಮನೆತ್ತುತುಂ
 ಮುಂತೆ ಬಾಡಿದ ಕಮಲಮುಂ ಕೆಲಕೆ ಸಾಚ್ಚುತುಂ ।
 ನೆಯ್ವಿಲೆಯೆ ಶಿವನಲ್ಲಿಗೆಯ್ದ ಲೇಬಗೆದಪ್ಪೆ
 ಒಯ್ಯೊಡನಂ ಲಂಚವೀವೆ ನೀನುಳಿದಪ್ಪ ।
 ಚಿಂಗಣಗಿಲೇ ಬಾರ ಲಿಂಗದೊಲವೇ ಎನುತೆ
 ಸಿಂಗರಿಸುವೆಂ ಪರಮನಂಫ್ರಗಳನೆಂದೆನುತೆ ।
 ಹಿಂಗದೆ ಕೊಳಂಗಳ ಜಲಂಗಳೊಳ್ ಪೋಗಿದುರ್
 ಮಂಗಳವೆನಿಪ್ಪ ಪೂವಂ ಕೊಂಡು ನಿಂದಿದುರ್ ।
 ಎಸೆಯೆ ಪೊಟಮಟ್ಟ ಪರಿಮಳವುಳ್ಳ ಪೂಗಳಂ
 ಪೆಸರಜ್ಜಿಯದೇವೆನೋ ಕಂಪುಳ್ಳ ಪೂಗಳಂ ।
 ಕಂಡಜ್ಜಿಯದೇವೆನೋ ಪರಿಮಳಂ ಸಾಲ್ನೆಂದು
 ಕೊಂಡು ಪೊಸ ಪೂಗಳಂ ಶಿವನ ಸಿರಿಮುಡಿಗೊಂದು ।

೧೭೧

ಬಂದೊಂದು ನಿರ್ಮಳಸ್ಥಾನವಂ ನಡೆ ನೋಡಿ
 ಇಂದುಧರ ಶರಣೆನುತೆ ಪರಮ ಹರುಷಂಗೂಡಿ ।

೧೭೨

ನಳನಳಿಸುತುಂ ಬೆಳೆದ ಬಾಲಜೂತದ ಕೆಳಗೆ
 ಹೊಳೆಹೊಳೆವ ಚಂದ್ರಕಾಂತದ ಶಿಲಾತಳದೊಳಗೆ ।
 ಕದಳೀದಳಂಗಳಂ ಕಮಲಪತ್ರಂಗಳಂ
 ಮುದದಿಂದೆ ಬಾಳೆಯೊಳ್ಳಿರುಳ ಪುಳಕಂಗಳಂ ।
 ವೊಂಬಾಳೆಗಳ ಸುಳಿಯ ಸಪುರನೇತ್ರಂಗಳಂ
 ಇಂಬುಷಿದು ವಾಸಿ ಪರಿಮಳಭಾಜನಂಗಳಂ ।
 ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಪೂಗಳಂ ಸುರಿದು
 ಸಲ್ಲಲಿತವೆನಿಸ ಸರಸಿಜಸೂತ್ರಮಂ ಪಿಡಿದು ।
 ಕೈಮುಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿದೆ ಮನಂ ಮುಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟುತುಂ
 ಕೈ ಮುಟ್ಟಿದು ಪೂ ಬೀಳೆ ಮಿಗೆ ಸತ್ತು ಹುಟ್ಟುತುಂ ॥ ೧೪೦
 ನೋಡಿದೂಡ ಪೂ ಬಾಡುಗೆಂದು ಕಣ್ ಮುಚ್ಚುತುಂ
 ನಾಡ ನೆನೆದೊಡೆ ಕುಂದುಗೆಂದು ಮನ ಬೆಚ್ಚುತುಂ ।
 ನೋಡಿದೊಡೆ ಕೊಂಡಾಡುತುಂ ತೂಗಿ ತೊನೆವುತುಂ
 ನೋಡುತ್ತೆ ಸಾಗಿಸುತ್ತೊವುತ್ತೆ ಮಲೆವುತುಂ ।
 ನನೆಗಳಲರದ ಮುನ್ನೆ ಮನವಲರ್ದು ಪೊಂಗುತುಂ
 ನನೆ ಬಿರಿವುದರ್ಕೆ ಚಿತ್ತಂ ಬೀಗಿ ಬಿರಿವುತುಂ ।
 ಮೊಗ್ಗೆಯೊಳ್ ಶಿವನನಿರಿಸಲ್ ಬೇಡಿ ಬಯಸುತುಂ
 ಹಿಗ್ಗಿದಲರ್ಗಳ ನಡುವೆ ಸಿಂಗರಿಸಲಾಡುತುಂ ।
 ಇರಲಳಿಕುಳಂಗಳೆಲ್ಲಂ ತೋಂಟಮಂ ಪೊಕ್ಕು
 ಪರಿದೊಕ್ಕಲಿಕ್ಕಿ ಪೂಗಾಡದೆ ಚಲಂ ಮಿಕ್ಕು ॥ ೧೪೧

ಪರಿಮಳದ ಪಧವಿಡಿದು ಝೇಂಕರಿಸಿ ಬರುತುಮಿರೆ
ನೆರೆದು ಪಲ್ಮೊರೆವಂತೆ ಝೇಂಕರಿಸಿ ಬರುತುಮಿರೆ ।
ಬೇಡಲೆಲೆ ಹಂಪೆಯರಸನ ಕುಮಾರಂ ಸಿತಗ
ನಾಡಂಬರಂಗಳಂ ಕೊಳ್ಳನಾಡಿಡಗೆಟಗ ।
ಅಳಿಯಾಸೆ ಬೇಡ ನಿಮಗಿಲ್ಲಿ ಸೋಲುವರಿಲ್ಲ
ಗಳಗಳನೆ ಬಂದಂತೆ ಮರಳಿ ಗಳಗಳನೆಲ್ಲ ।
ಎನುತಮೊಂದಿರಡು ಸಂಪಗೆಯರಲ್ಲಳಂದಿಡಲ್
ತನತನಗೆ ಪೊರ್ದಲಣ್ಣದೆ ಪೋದವಳಿಡಲ್ ।
ಅಂತಲ್ಲಿ ಮಧುಕರಪ್ರಕರಮುಮನೆಬ್ಬಚ್ಚಿ
ಮುಂತಿರ್ದ ಪೊಸ ಪೂವನೋಪ ಕಲವಂ ಕಟ್ಟಿ ।

೧೬೦

ಅಲ್ಲಿಂದೆ ತಳರ್ದು ಹರನರಮನೆಗೆ ಮುಂತಾಗಿ
ಮೆಲ್ಲನಲಾಗದೆ ಪುಷ್ಪವೊಂದದಿರದಂತಾಗಿ ।
ಶಿವನರಮನೆಗೆ ಬಂದು ಬಾಗಿಲೊಳ್ ಸಂದಿರ್ದು
ಶಿವನುಪ್ಪವಡಿಸುವನ್ನೆವರಂ ಕೆಲಕೆ ಸಾರ್ದು ।
ಎನಯ್ಯ ಶಿವನೆ ಉಪ್ಪವಡಿಸಿದರ್ ತಂದೆ
ಎನೆನ್ನ ತಳುವಿರ್ದನೆನುತಲಿರ್ದರ್ ತಂದೆ ।
ಅಳಿಗಳೆಟಗದ ಗಂಧವಹನಲಾಗದಲರ್ಗಳಂ
ಎಳಸಿ ತಂದೆಂ ತಂದೆ ಪೊಚ್ಚುಪೊಸ ಪೂಗಳಂ ।
ಎಂದು ಬಿನ್ನೈಸುತ್ತೆ ಹತ್ತಿಸಾರ್ವೊಲವಿದೆ
ತಂದ ಪೊಸ ಸೇವಂತಿಯಲರ ಪನಿನೀರಿಂದೆ ।

೧೭೦

ಎನೆವ ಮುಖಮಜ್ಜನಕ್ಕೆಹಿಡಿದು ಮಿಗೆ ಹಿಗ್ಗುತಂ
 ಪೊಸ ಪರಾಗದ ವಿಭೂತಿಯ ತಿಲಕವಿಕ್ಕುತಂ ।
 ಮಿಗೆ ಮೋಹದಿಂ ನೋಡಿ ಮನದೊಳಗೆ ತೂಪಿಹಿದು
 ಮಘಮಘವ ಕೇತಕಿಯ ನುಣ್ಣೆಸುಳ್ಳಳಂ ಪಿಡಿದು ।
 ಸಿರಿಮುಡಿಯನೊಯ್ಯನೆ ಸಡಿಲ್ವಿ ನಯದಿಂ ಬಿಡಿಸಿ
 ಪರಿಪರಿಯ ನೀಳ್ವ ಕಂಜಡೆಗಳಂ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ।
 ಎಳೆಯ ಶಶಿಕಳೆ ನೋಯದಂತೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹಿಕ್ಕಿ
 ಹೊಳೆವ ಸುರನದಿ ತುಳ್ಳದಂತೆ ನಯದಿಂ ಹಿಕ್ಕಿ ।
 ಪ್ರೇಸ ಪದ್ಮಳಿಯ ಪರಿಮಳದ ಕತ್ತುರಿಯನಿಕ್ಕಿ
 ಸಸಿನಿಳವ ಜಡೆಗಳೊಳ್ ಪರಿಮಳವ ನುಣ್ಣೆಕ್ಕಿ । ೧೮೦
 ಇರವಂತಿಯಂ ತಂದು ಸಿರಿಮುಡಿಯೊಳಗೆ ತುಟ್ಟುಬಿ
 ಬರಸಿಯವಜಿಡೆಗೆಡಗೆ ಸೇವಂತಿಯಂ ತುಟ್ಟುಬಿ ।
 ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಪರಿಮಳದ ಚಂದನವನಣ್ಣೆಕ್ಕಿ
 ಮೊಲ್ಲೆಯೊಳ್ಳುಗುಳ್ಳಳಂ ನಾಗಕುಂಡಲವಿಕ್ಕಿ ।
 ಸಲ್ಲಲಿತ ಇರವಂತಿ ಕಂಠಮಾಲೆಯನಿಕ್ಕಿ
 ಮೆಲ್ಲಿತಹ ದುಂಡುಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಪದಕಮನಿಕ್ಕಿ ।
 ಜಾದಿಯ ಸುಂಗಂಧದಿಂ ಮೃಗಮದವನೊಲ್ದಿತ್ತು
 ಸಾದರಂ ಮಾಧವಿಯ ಮುದ್ರಿಕೆಯನೊಸೆದಿತ್ತು ।
 ಮರುಗದೊಡ್ಡ ವಣೆಯಿಂ ಗಜಚರ್ಮಮಂ ಪೊದಿಸಿ
 ನರೆದ ಸಂಪಗೆಗಳಿಂ ಪುಲಿಡೊವಲನೊಲ್ದುದಿಸಿ । ೧೯೦

ಸುರಹೊನ್ನೆಯಲರ್ಗಳಿಂದುರಗಕಂಕಣವಿಕ್ಕಿ
 ಚರಣದೊಳು ಕಮಲಕರ್ಣಿಕೆಯ ಮುದ್ರಿಕೆಯಿಕ್ಕಿ |
 ಕಮಲಂಗಳಂ ಚರಣಕಮಲದೊಳು ಕೈಕೊಳಿಸಿ
 ಕುಮುದಂಗಳಂ ಕೂಡೆ ಕೆಲದೊಳಂ ಕೈಕೊಳಿಸಿ |
 ಮಿಕ್ಕ ಪುಷ್ಪಂಗಳಂ ಮುಂದೆ ಪೂವಲಿಗೈದೊ
 ಸೊಕ್ಕೇಣಿ ಹಾರೈಸಿ ಕರಣಂಗಳಂ ಸವಣಿ |
 ಯೋಗಪಿಸುವ ದವನದಿಂದೊಲ್ಲ ಸೀಗುರಿಯಿಕ್ಕಿ
 ಕಂಪಿಸೆವ ಮುಡಿವಾಳದಿಂದೆ ಚಾಮರವಿಕ್ಕಿ |
 ರಸಧೂಪಧೂಮದೊಡನೊಸೆದು ಆರತಿಯೆತ್ತಿ
 ಪೊಸ ಪರಿಯ ಕಾಂತಿ ಮನದೊಳಗೆ ಬಳೆಯಲಾ ಮುತ್ತಿ |೨೦೦
 ಸಮೆದ ದೇವಾನ್ನಮಂ ದಿವ್ಯಾನ್ನತತಿಗಳಂ
 ಕ್ರಮದಿಂದಲಿತ್ತು ಕಡುಸವಿಯ ಸಂದಣಿಗಳಂ |
 ಇಂತು ನಲಿದಾರೊಗಿಸಲಿಕ್ಕಿ ತಾಂಬೂಲಮಂ
 ಸಂತಸಂ ಮಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮುಖದ ಸುಖಜಾಲಮಂ |
 ಹೆಣ್ಣುಸಾರ್ ಕರುಣಪ್ರಸಾದಮಂ ಕೈಕೊಂಡು
 ತೆಪ್ಪಿಲ್ಲದ್ದುಗ್ಗಡದ ಶಿವಸುಖಮನೊಳಕೊಂಡು |
 ನೇಹದಿಂ ನೋಡುತುಂ ನಲ್ಮೆಯಿಂ ನೀಡುತುಂ
 ಮೋಹದಿಂ ಬೇಡುತ್ತವೆಯ್ವೆನೆ ಬಾಡುತುಂ |
 ದೇವ ಸುಕುಮಾರ ಶಶಿಶೇಖರ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ
 ದೇವ ಪರಿವರವೃಂದಸೇವಿತ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ |

ಎಂದು ಪೊಗಳುತ್ತನಾಡುತೆ ಹಿಗ್ಗಿ ಪೆರ್ಚುತುಂ
 ನಿಂದು ನಲಿದಾಡಿ ಮಲೆದಾಡಿ ಮೈವೆರ್ಚುತುಂ ।
 ಪೂಜೆಯಂ ನೋಡುತ್ತೆ ಪುಟವೇಳುತ್ತಾಡುತುಂ
 ಓಜೆಯಂ ಮೀಳುತ್ತೆ ಕರುಣಮಂ ತೋಳುತ್ತುಂ ।
 ಕಂಪಿಸುತೆ ಪುಳಕಿಸುತೆ ಹಳವಿಸುತೆ ಝಳಪಿಸುತೆ
 ರೋಂಪಿಸುತೆ ಜೋಲುತ್ತು ವಮರುತ್ತೆ ಬೆಮರುತ್ತೆ ।
 ಕೂನರುತ್ತೆ ಕೊಬುತ್ತು ಪುಳಕಿಸುತೆ ತೊನೆವುತ್ತು
 ಮುನಿವುತ್ತು ತೊನೆವುತ್ತು ತೂಗುತ್ತೆ ಮುದ್ದಿಸುತೆ ।
 ಗರ್ಬಿಸುತೆ ಗಳವುತ್ತು ಕೆಲಬಲನನೇಡಿಸುತೆ
 ಪರ್ಬಿ ಪಲ್ಲವಿವ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮನಮನೆಡೆಗುಡುತೆ ।

೨೨೦

ಭಕ್ತಿಸುಖದಿಂದಿತರಸುಖವದೆಲ್ಲೆಯದೆನಿಸಿ
 ಮುಕ್ತಿಸುಖದಿಂದಧಿಕವಿದಕೆ ಪಡಿಯಿಲ್ಲೆನಿಸಿ ।
 ಪರುಷವಂ ಬಿಸುಡೆಂದು ಸುರಭಿಯಂ ತೆಗೆಯೆಂದು
 ಸುರತರುವನೊಲ್ಲೆನೆಂದಮ್ಮತವಂ ಚೆಲ್ಲೆಂದು ।
 ನಿಧಿಗಳಂ ನೂಂಕು ಚಿಂತಾಮಣಿಯನಿಡುಕಂದು
 ಮಧುಗಿಧುಗಳೆಲ್ಲಿಯವವೇತಪವವೇಕೆಂದು ।
 ಉರವಣಿಪ ಪರಮಭಕ್ತಿಯ ಸುಖದ ಸೊಕ್ಕೇಳು
 ಹರ ನಿಮ್ಮ ಮೂರ್ತಿ ಕರಣಂಗಳ್ ಕಾಲಾಳು ।
 ಹರ ಹರ ನಮಸ್ಕಿವಾಯೆಂಬ ಕಳವಳವೇಳು
 ಪರಮಪದದಾನಂದಸುಖದ ಸುಧೆ ತಲೆಗೇಳು ।

೨೨೧

ಶೀವಿ ಗದ್ಗದಮುಣ್ಮಿ ಪೊಣ್ಮಿ ಕರಗುತೆ ಬರುತೆ
 ವೀವೀವಿರೂರೂರುಪಾಪಾಪ್ಪಪ್ಪಯ್ಯನುತ್ತೆ ।
 ಒಸೆದು ಮೊದಲನೆಯಕ್ಕರದೊಳೆ ಹರುಷಂ ಮೂಡಿ
 ಮಿಸುಗುವೆರಡನೆಯಕ್ಕರದೊಳೆ ಸುಖವಕ್ಕಾಡಿ ।
 ಮೂಱನೆಯ ವರ್ಣದೊಳ್ ಮಹಿಮೆ ಪುಳಕಂ ನೆಗೆದು
 ಮೀಱಿ ನಾಲ್ಕನೆಯಕ್ಕರದೊಳೆ ಮುನ್ನಿನವಳಿದು ।
 ಏನೆಂಬೆನಚ್ಚ ಶಿವಭಕ್ತಿ ಪೆರ್ಚಲ್ ಕರಂ
 ಅನಂದರಸದಿಂದೆ ತೋದು ನಾಲ್ಕಕ್ಕರಂ ।
 ನಾಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಳುತ್ತೆ ಸಡಿಲುತ್ತುಮಿರೆ
 ಲೀಲೆಯಿಂದಪ್ಪ ನಯನದೊಳೆ ತೆರೆಮಸಗುತ್ತಿರೆ । ೨೪೦
 ಮುತ್ತಿದರಿಷಡ್ವರ್ಗವತ್ತ ಸಾರುತ್ತಮಿರೆ
 ಹತ್ತಿದರ್ ತಾಪತ್ರಯಂ ತಣ್ಣನಾಗುತ್ತಿರೆ ।
 ಮನವು ನಿಮ್ಮಡಿಗೇಱಿಗಿ ಬುದ್ಧಿ ನೆಱಿ ತರ್ಕೈಸಿ
 ನೆನಪು ನಿಮ್ಮೊಳ್ ಪುಗಲ್ ಚಿತ್ತವೆರಡೊಳ್ಳೆ ನಿಸಿ ।
 ನಿನ್ನ ನಿಜವೆನ್ನ ಜೀವವನಿಂಬುಗೊಂಡಿರಲ್
 ನಿನ್ನ ನುತಿವೆನ್ನ ಜಿಹ್ವೆಯನಿಂಬುಗೊಂಡಿರಲ್ ।
 ನಿನ್ನ ರೂಪವೆನ್ನ ಕಣ್ಣಳನಿಂಬುಗೊಂಡಿರಲ್
 ನಿನ್ನ ಸರ್ವಾಂಗವೆನ್ನಂಗದೊಳ್ ತೀವಿರಲ್ ।
 ಇಂಥು ನೀನೆನ್ನನೊಚ್ಚತವಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡು
 ಸಂತಸದೊಳಾಂ ನಿನ್ನನಗಲದೆ ಮನಂಗೊಂಡು । ೨೪೧

ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಿರ್ಪುದಂ ಕರುಣಿಸುವುದೆಲೆ ದೇವ
 ನಚ್ಚಿ ನಲಿದಿರ್ಪುದಂ ಕರುಣಿಸುವುದೆಲೆ ದೇವ ।
 ಮಚ್ಚಿ ಮುಱಿದಿರ್ಪುದಂ ಕರುಣಿಸುವುದೆಲೆ ದೇವ
 ಹೆಚ್ಚಿ ಹಿಗ್ಗಿರ್ಪುದಂ ಕರುಣಿಸುವುದೆಲೆ ದೇವ ।
 ದೇವ ಕರುಣಿಗಳರಸ ದೇವ ದಾನಿಗಳರಸ
 ದೇವ ಮಾನಿಗಳರಸ ದೇವ ಬೋಳೆಯರರಸ ।
 ಹೆಂಪಿಡಿದಮರವೃಕ್ಷ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ
 ಬೇಡುವೆನಿದಂ ದೇವ ಮಾಡುವುದಿದಂ ದೇವ ।
 ಶಿಶುವೆಂದು ನೋಡುವುದು ಪಶುವೆಂದು ಕೂಡುವುದು
 ವಿಷಯದಿಂ ನೊಂದಪೆಂ ಪಸಿವಿನಿಂ ಬೆಂದಪೆಂ । ೨೬೦
 ಕಾಮದೊಳ್ ಕಂದಿದೆಂ ತಾಮಸದೊಳೊಂದಿದೆಂ
 ಮೋಹದಿಂ ಮಗ್ಗಿದೆಂ ದೇಹದಿಂ ತಗ್ಗಿದೆಂ ।
 ಎನೆ ಮಹಾದೇವ ಕಾವುದು ಮಹಾದೇವ
 ಅರುಂಟೆನಗೆ ದೇವ ಅರನರ್ಚಿಪೆ ದೇವ ।
 ಎನಗೆ ಹೊನ್ನಂ ನೀನೆ ಎನಗೆ ಚೆನ್ನಂ ನೀನೆ
 ಎನಗೆ ಕಾಲವುಂ ನೀನೆ ಎನಗೆ ಒಲವುಂ ನೀನೆ ।
 ಎನಗೆ ಬಲುಹುಂ ನೀನೆ ಎನಗೆ ಮೆಲುಹುಂ ನೀನೆ
 ಎನಗೆ ಗರ್ವಂ ನೀನೆ ಎನಗೆ ಸರ್ವಂ ನೀನೆ ।
 ನಿನ್ನನರ್ಚಿಸಲಿತ್ತು ಚೆನ್ನ ಭಕ್ತಿಯನಿತ್ತು
 ಕರುಣಿಸು ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪರಿಕಿಸು ವಿರೂಪಾಕ್ಷ । ೨೭೦

ರಕ್ಷಿಸು ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ವೀಕ್ಷಿಸು ವಿರೂಪಾಕ್ಷ
ಪಯೆಗೆಯ್ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಜಯಜಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ||

ಅಕ್ಷಮನಳಿಪಂ ಮಾಯಾ
ಪಕ್ಷನೆಯಾಂ ನಿನ್ನನೊಲ್ಲ ಪೊರ್ದಿದೆನಭವಾ
ರಕ್ಷಿಸು ರಕ್ಷಿಸು ರಕ್ಷಿಸು
ರಕ್ಷಿಸು ಹೋ ದೇವ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ||

೩

ರಾಘವಾಂಕ : ' ಚಂದ್ರಮತಿಯ ಪ್ರಲಾಪ '

ಇಂತು ನೃಪನಿತ್ತ ದಿವಸಂ ಕಳೆಯುತಿರಲತ್ತ
ಲಂತವರನೊತ್ತಿಟ್ಟ ಮನೆಯನೇವೊಗಚ್ಚೆನದು
ತಿಂತಿಣಿಯ ಸೂನೆಗಾಱರ ನಿಳಯ ರಕ್ಕಸಿಯ
ಮಾಡ ಹಾವಿನ ಹೇಳಿಗೆ

ಅಂತಕನ ನಗರ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಬಲಬಾಣಸದ
ಹಂತಿ ಮಾಸಿಯ ಮೂರಿಯಾಟದೆಡೆಯೆಂಬಾಗ
ಳೆಂತು ಜೀವಿಪರಕಟಿ ಮನೆಯವರ ದುರ್ಧರದೊ
ಳವನಿವನ ಸತಿಪುತ್ರರು ||

೧

ಒಡೆಯನತಿಕೋಪಿ ಹೆಂಡತಿ ಮಹಾಮೂರ್ಖ ಮಗ
ಕಡುಧೂರ್ತ ಸೊಸೆಯಾದಡಧಿಕನಿಷ್ಠರೆ ಮನೆಯು
ನಡೆವವರು ದುರ್ಜನರು ನೆರೆಮನೆಯವರು ಮಿಥ್ಯ
ವಾದಿಗಳು ಪಶುಗಳೆಗಡು

ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಕೋಪಿಸುವ ಸಾಯೆ ಸದೆಬಡಿದ ಕಾ
ಳ್ಗೆಡೆವ ಕರಕರಿಪ ಸೆಣಸುವ ತಪ್ಪ ಸಾಧಿಸುವ
ಕಡೆಯೊಡೆವ ಮಾರಿಗಾಱದೆ ಸತ್ತು ಹುಟ್ಟುತಿಹ
ರವನಿವನ ಸತಿಪುತ್ರರು ||

೨

ಎಡೆವಿಡದೆ ಹಲವು ಸೂಳೊಡೆಯನರಮನಗೆ ನೀ
ರಡಕಿ ಕೊಟ್ಟನಿತು ಬತ್ತವ ಮಿದಿದು ಒಡಲಿಗೆ
ಯ್ದೆಡೆಯಿಕ್ಕಿದನಿತುಮನೆ ಉಂಡು ಇರುಳುಂ ಹಗಲು
ಮೆನ್ನದೋರಂತೆ ಕುದಿವ
ಮಡದಿಯ ಕುಮಾರನುದಯದೊಳೆದ್ದು ಹೋಗಿ ಹೇ
ರಡವಿಯಲಿ ಹುಲುಹುಳ್ಳಿಯಂ ಕೊಂಡು ನಿಜ್ಜ ತ
ನ್ನೊಡನಾಡಿಗಲ್ವರಸಿ ಬೈಗೆ ಬಂದಿತ್ತು ಕಾ
ಲವನು ಸವೆಯಿಸುತ್ತಿದನು || ೩

ಓರಂತೆ ತಲ್ಲಣಿಸಿ ಹೆದರು ಕಣ್ಣೆಟ್ಟೋಡ
ಬಾರದಿರಬಾರದುಱಿ ಸಾಯಬಾರದು ಬದುಕ
ಬಾರದೆಂಬಂತೆ ತನ್ನೊಡಲಿಗೆ ಒಪ್ಪ ದುಃಖಂ
ಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ
ಧಾರಿಣಿಯೊಳವನಿಪನ ಸತ್ಯ ಸಲಬೇಹುದೆಂ
ಬಾರಯ್ಯೆವಿಡಿದು ನಡೆಯುತ್ತಿಪ್ಪ ನಾರಿಯ ಕು
ಮಾರಂಗೆ ಬಂದ ಸಂಕಟದ ಸಂವರಣೆಯನ
ದಾವ ಜೀವರು ಕೇಳ್ವರು || ೪

ಎಂದಿನಂತುದಯಕಾಲದೊಳೆದ್ದು ಹುಲುಹುಳ್ಳಿ
ಗೆಂದರಣ್ಣಕ್ಕೆ ನಡೆದಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಹಲ
ವಂದದಡುಗಬ್ಬನಾಯ್ದೊಟ್ಟ ಹೊಟ್ಟೆಗಟ್ಟಿ ಹೊ
ತ್ತೋರಗೆಯ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ
ನಿಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದುರಿಬಿಸಿಲೊಳೆದೆ ಬಿರಿಯೆ ಜವ
ಗುಂದಿ ತಲೆ ಕುಸಿದು ನಡೆಗೆಟ್ಟು ಬಾಯಾಱಿ ಹಣೆ
ಯಿಂದ ಬೆಮರುಗೆ ನೆತ್ತಿ ಹೊತ್ತಿ ತೇಂಕುತ್ತ ಹರಿ
ತಪ್ಪಾಗಳೇವೊಗಳ್ವನು || ೫

ಕೆಲದ ಮೆಳೆಯೊತ್ತಿನೊಳಗಿದ್ ಹುತ್ತಿನೊಳು ನಳ
ನಳಿಸಿ ಕೋಮಲತೆಯಂ ಕೊಬ್ಬಿ ಕೊನೆವಾಯ್ದು ಕಂ
ಗಳವಟ್ಟು ಬೆಳೆದೆಳೆಯ ದರ್ಭೆಯಂ ಕಂಡು ಹಾ

ರಯಿಸಿ ನಾನಿದನೆಲ್ಲವ

ಗಳಗಳನೆ ಕೊಯ್ದು ಕೊಂಡೂಯ್ದಿತ್ತಡೆನ್ನೊಡೆಯ
ಮುಳಿಯದಿಹನೆಂಬಾಸೆಯಿಂ ಹೊಪ್ಪಿಯನಿಳುಹಿ ಮ
ತ್ತೆಳಸಿ ಕುಡುಗೋಲ್ವಿಡಿದು ಸಾರ್ಧನಸ್ತಾದ್ರಿಯಂ

ಸಾರ್ಧ ಮಾತಾಂಡನಂತೆ ||

೬

ಹೊದೆಗಡಿದು ಹತ್ತಿ ಹುತ್ತನು ಸುತ್ತಿದೆಳಹುಲ್ಲ
ಹೊದಲ ಹಿಡಿದಡಸಿ ಬಿಡದರಿದು ಸೆಳೆಯಲ್ ಕೈಯ
ಹದರನೊಡೆಗಚ್ಚಿ ಜಡಿಯುತ್ತ ಭೋಂಕನೆ ಬಂದ

ರೌದ್ರಸರ್ಪನನು ಕಂಡು

ಹೆದಪ್ಪಿ ಹವ್ವನೆ ಹಾಪಿ ಹಾ ಎಂದು ಕೈಕಾಲ
ಕೆದಪ್ಪಿ ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ಕೆಡೆದನಕಟಕಟ ಮದ
ಮುದಿತರಾಹುಗ್ರಸ್ತವಾದ ತರುಣೇಂದುಬಿಂ

ಬಂ ನೆಲಕೆ ಬೀಳ್ವಂದದೆ ||

೭

ಹುತ್ತಿನಿಂ ಘಣಿವೆರಸಿ ಕೆಡೆಯೆ ಕಂಡೊಡನಿದ್
ತತ್ತುಕಂಗಳು ಹೆದಪ್ಪಿ ಬಿಟ್ಟೋಡಿಹೋದರೂ
ರತ್ತಲಿತ್ತಂ ತಾಯ್ಗೆ ಹಲುವಿ ತಂದೆಯ ಕರೆದು

ದೆಸೆದೆಸೆಗೆ ಬಾಯ ಬಿಟ್ಟು

ನೆತ್ತಿಗೇಪ್ಪಿದ ವಿಷದ ಕೈಯಿಂದ ಮಡಿದನೀ
ಹೊತ್ತೆನ್ನ ಕುಲದ ಕುಡಿ ಮುರುಟಿತೆಂದುಮ್ಬಳಂ
ಚಿತ್ತು ಬೀಳವೆ ಮಾಣನೆಂಬಂತೆ ರವಿ ಬಿದ್ದ

ನಂದು ಪಡುವಣ ಕಡಲೊಳು ||

೮

ತನಯನೆಂದುಂ ಬಪ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಾರದಿರೆ
ಮನನೊಂದಿದೇಕೆ ತಳುವಿದನೆನ್ನ ಕಂದನೆಂ
ದೆನುತ ಸುಯ್ಯುತ್ತ ಮುಗುತ್ತ ಬಸುಳಿಂ ಹೊಸೆದು
ಕೊನೆವೆರಳ ಮುಳಿದುಕೊಳುತ
ತನುವ ಮುಳಿದಡಿಗಡಿಗೆ ಹೊಳಗನಾಲಿಸಿ ಮತ್ತೆ
ಮನೆಯೊಡತಿಗಂಜಿ ಕೆಲಸವನು ಮಾಡುತ್ತಿಪ್ಪ
ವನಿತೆಗಾದಾಪತ್ತನಾಲಿಸದೆ ಕೆಟ್ಟು ದ
ಟ್ಟಿಸುವರದನೇನೆಂಬೆನು || ೯

ಅಡವಿಯೊಳು ಹೊಲಬುಗೆಟ್ಟನೊ ಗಿಡುವಿನೊಳಗೆ ಹುಲಿ
ಹಿಡಿದುದೋ ಕಳ್ಳರೊಯ್ದರೊ ಭೂತಸಂಕುಲಂ
ಹೊಡೆದುವೋ ನೀರೊಳದ್ದನೊ ಮರದ ಕೊಂಬೇಳು
ಬಿದ್ದನೋ ಘಣಿ ತಿಂದುದೋ
ಕಡುಹಸಿದು ನಡೆಗೆಟ್ಟು ನಿಂದನೋ ಎಂದಿತು
ಮಡದಿ ಹಲವಂ ಹಲುಬುತಂಗಳೊಳೊರೆ ಹೊತ್ತಿ
ಹೊಡಕರಿಸಿದಳಲ ಕರ್ಬೊಗೆಯಂತೆ ಕವಿವ ಕ
ತ್ತಲೆಯೊಳಗೆ ನಿಂದಿದಳು || ೧೦

ಬಂದರಂ ಲೋಹಿತಾಶ್ವಾ ಎಂದು ಬಟ್ಟಿಯೊಳು
ನಿಂದರಂ ಲೋಹಿತಾಶ್ವಾ ಎಂದು ಗಾಳಿ ಗಿಣಿ
ಕೆಂದಡಂ ಲೋಹಿತಾಶ್ವಾ ಎಂದು ಕರೆಕರೆದು
ಬಿಡೆ ಬೀದಿಗಜುವಿನಂತೆ
ಮಂದಮತಿಯಾಗಿದರ್ ಚಂದ್ರಮತಿಗೊಬ್ಬನೆ
ಯ್ದಿಂದಿದು ಕೂಡೆ ಹೋಗಿದುರ್ ಕಂಡೆಂ ನಿನ್ನ
ಕಂದನೊಂದುಗ್ರಘಣಿ ತಿಂದು ಜೀವಂಗಳೆದ
ನೆಂದು ಹೇಳಿದನಾಗಳು || ೧೧

ಏಕೆ ಕಚ್ಚಿತ್ತಾವ ಕಡೆಯಾವ ಹೊಲನಕ್ಕ
 ಟಾ ಕುಮಾರಂ ಮಡಿದ ರಾವೆನಿತು ದೂರವೆನೆ
 ಲೀ ಕಡೆಯೊಳೀ ಹೊಲದೊಳೀ ಮರದ ಕೆಲದ ಹು
 ತ್ತಿನ ಹುಲ್ಲ ಕೊಯ್ಯೆ ಕೈಯು
 ನೂಕಿ ಫಣಿಯಗಿಯೆ ಕೆಡೆದಂ ದೂರವಲ್ಲ
 ಬೇಕಾದಡೀಗ ಹೋಗಲ್ಲದಿದ್ಡೆ ಬಳಿಕ
 ನೇಕ ಭಲ್ಲುಕ ಜಂಬುಕಂ ಘೂಕ ವೃಕಗಳೆಳೆ
 ಯದೆ ಬಿಡವು ಕೇಳಿಂದನು || ೧೨

ನುಡಿಯಲರಿದೆನಿಸಿ ಮೇರೆಯ ಮೀಟುವಳಲನಳ
 ವಡಿಸಿ ಬಂದೊಡೆಯನಡಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆಡೆದು ಬಾ
 ಯ್ವಿಡುತರಣ್ಯದೊಳೆನ್ನ ಮಗನುಗ್ರಕಾಳೋರ
 ಗಂ ಕಚ್ಚಿ ಮಡಿದನೆಂದು
 ನುಡಿಯೆ ಲೇಸಾಯ್ತು ಮಡಿದರೆ ಮಡಿದನೆಂದು ಕೆಡೆ
 ನುಡಿಯೆ ಬಂಟರನು ಕೊಟ್ಟುಟಿಸ್ಕೆ ತಂದೆ ಎನೆ
 ನಡುವಿರುಳು ಬಂಟರಂಟೀ ನಿದ್ದೆಗೆಯ್ಯಬೇ
 ಕೇಳು ಕಾಡದಿರಿಂದನು || ೧೩

ನರಿಗಳೆಳೆಯದ ಮುನ್ನ ದಹಿಸಬೇಡವೆ ತಂದೆ
 ಕರುಣಿಸೆನೆ ದುರ್ಮಾರಣವಟ್ಟ ಶೂದ್ರನನು ಸಂ
 ಸ್ಕರಿಸುವವರಾವಲ್ಲವೆಂದೆನಲ್ಪನಾದ
 ಡಂ ಹೋಗಿ ಕಂಡು ಮಗನ
 ಉರಿಗತ್ತು ಬಪ್ಪೆನೇ ಎನೆ ಕೆಲಸಮಂ ಬಿಟ್ಟು
 ಹರಿಯದಿದ್ದುಡನೆಯ್ವೆ ಗೆಯ್ದು ಹೋಗೆನಲು ಚ
 ಚ್ಚರದಿ ಮಾಡುವ ಕಜ್ಜವೆಲ್ಲವಂ ಮಾಡಿ ಹೊಟ
 ವಂಟಳೊಯ್ಯನೆ ಮನೆಯನು || ೧೪

ದಟ್ಟಿಸಿ ಮಡಲಿಱುವ ಕಾಳದೊಳು ನಸುವಿರುಳು
ನಬ್ಬ ಮುಳ್ಳುಗಳನೆಡಹಿದ ಕಲ್ಲ ಹಾಯ್ದ ಮರ
ಮಾಟ್ಟನೇಱಿದ ದಡನನಿಳಿದ ಕುಳಿಯಂ ಬಿದ್ದ
ದರಿಗಳಂ ಹಿಡಿದ ಗಿಡುವ

ಬಿಟ್ಟ ತಲೆಯಂ ಬಿಚ್ಚಿದುದಿಗೈಯಂ ಮುಱಿದು ಗೋ
ಳಿಟ್ಟು ಬಾಯ್ವಿಟ್ಟು ಮೊಱಿಯಿಡುತ ನಡೆತಂದು ಹುಲು
ನಟ್ಟಿಯೊಳು ಬೆಳೆದ ಹೆಮ್ಮರನ ಮಲಗಿಸಿ ನಿಂದ
ಹುಳ್ಳಿಹೊಳೆಯಂ ಕಂಡಳು || ೧೫

ಈಯೆಡೆಯೊಳಿನ್ನಿರದೆ ಮಾಣನೆನುತಂ ಬಂದು
ತಾಯಿ ಕರೆದಳು ಮಗನೆ ಮಗನೇ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ
ರಾಯನ ಕುಮಾರ ಪೇಳಾವ ರಾವೊಳಕೊಂಡು
ದಯ್ಯ ನೀನೆಲ್ಲಿದರ್ವೆ
ಓಯೆಂಬುದೇನು ಕಂದಾ ಬಾಯ ಬಿಡದಿತ್ತು
ಬಾಯೆಂಬುದೇನು ತಂದೇ ಎನ್ನನೊಲ್ಲದಡೆ
ಸಾಯೆಂಬುದೇನುಸುರದಿರಲೇಕೆ ತರುಣ ಎಂ
ದೊಱಲಿದಳು ಹಂಬಲಿಸುತ || ೧೬

ವಿಷದ ಹೊಗೆ ಹೊಯ್ದು ಹಸುರಾದ ಮೈ ಮೀಱಿ ನೊರೆ
ಯೊಸರ್ವ ಗಲ್ಲಂ ಕಂದಿದುಗುರ್ಗಗಳೆರಿದಿಡಿದಗು
ರ್ವಿಸುವ ಕಣ್ ಹೊಳಿದು ಹುಲುಹಿಡಿದ ಹರಹಿದ ಕೈಗ
ಳುಂಬ ಹೊತ್ತುಣಹಡೆಯದೆ
ಹಸಿದು ಬೆಂಗಡರ್ವ ಬಸುಪಕಟಕಟ ಮುರಿದ ಗೋಣ್
ದೆಸೆಗುರುಳಿ ಹುಡಿ ಹೊಕ್ಕು ಬಲಿತ ಬಾಯ್ವಿರಸಂದು
ಬಸವಳಿದ ನಿಜಸುತನ ಕಂಡಳು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ
ನರಸಿ ಹುತ್ತಿನ ಮೊದಲೊಳು || ೧೭

ಹಡೆದೊಡಲು ಹುಡಿಯಾಯ್ತು ಮಗನೆ ಮಗನುಂಟೆಂದು
ಕಡಗಿ ಹೆಚ್ಚುವ ಮನಂ ಹೊತ್ತಿ ಹೊಗೆಯಿತ್ತು ಬಿಡ
ದಡರಿ ನಿಟ್ಟಿಸಿ ನಲಿವ ದಿಟ್ಟಿ ಕೆಟ್ಟುವು ಸೋಂಕಿ
ಪುಳಕಿಸುವ ಕರಣಂಗಳು

ಕಡಿವಡೆದುವೊಸೆದು ಹೆಸಗೊಳ್ಳುತಿಪ್ಪ ನಾಲಗೆಯ
ಕುಡಿ ಮುರುಟಿತೊಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನುಡಿಯನಾಲಿಪ ಕಿವಿಯ
ಹಡಿಗಿತ್ತುದೆಲೆ ಕಂದ ಎಂದೆನುತ್ತಿಂದುಮುಖಿ
ಮುಟುಗಿ ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟಳಂದು || ೧೮

ಸಿರಿ ಹೋದ ಮುಟುಕವನು ನೆಲೆಗೆಟ್ಟು ಚಿಂತೆಯನು
ಪರದೇಶಮಂ ಹೊಕ್ಕ ನಾಚಿಕೆಯನುಟಿಯದ
ಸ್ಥರ ಮನೆಯ ತೊತ್ತಾದ ಭಂಗವನು ನಿಮ್ಮಯ್ಯ
ಗಜ್ಜಾತವಾದಳಲನು
ನೆರೆದು ಮನೆಯವರೆಯೆ ಕರಕರಿಪ ದುಃಖವನು
ತರಳ ನಿನ್ನಂ ನೋಡಿ ಮುಟಿದು ಪರಿಣಾಮವಂ
ಧರಿಸುತಿಪ್ಪೆನ್ನ ಗೋಣಂ ಕೊಯ್ದೆ ಇನ್ನಾರ
ನೋಡಿ ಮುಟಿದಪೆನೆಂದಳು || ೧೯

ಅತಿಲಜ್ಜೆಗೆಟ್ಟನ್ನರಾಳಾಗಿ ದುಡಿದು ಧಾ
ಪತಿಗೊಂಡು ಧನವನಾರ್ಜಿಸಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಭೂ
ಪತಿ ನಮ್ಮ ಬಿಡಿಸುವಾರ್ತದ ಮೋಹದಿಂದ ಹಸಿವು
ನಿದ್ದೆಯಂ ತೊಟಿದು ಬಂದು
ಸುತನ ಕರೆಯೆಂದಡೇನೆಂಬೆನಾವುದ ತೋಟಿ
ಪತಿಯ ಮುಟುಕವನು ಮುಟಿಯಿಸುವೆನುಗ್ರಾಹಿಗಾ
ಹುತಿಯಾದನೆಂದು ಪೇಳ್ವೆನೆ ಎನ್ನ ಕಂದ ಎಂ
ದಿಂದುಮುಖಿ ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟಳು || ೨೦

ಇನ್ನಿನಿತಱಿಂದ ಮೇಲೆಮೊಡೆಯನಟಿಸಿ ಬಂ
ದೆನ್ನನೊಯ್ದಡೆ ಬಳಿಕ ಸುಡಹಡಯನೆಂಬುದನು
ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೆ ತಿಳಿದೆದ್ದು ಪುತ್ರನ ಶವವ
ಹೊತ್ತು ದೆಸೆದೆಸೆಗೆ ತಿರುಗಿ
ಮುನ್ನೆಲ್ಲರಂ ಸುಡುವ ರಾವಾವುದೆಂದು ನೋ
ಳ್ಳನ್ನೆಗಂ ಹಲವುಕೆಲವುರಿಯ ಬೆಳಗಂ ಕಂಡು
ನನ್ನಿಕಾಣಂ ಕಾವ ಕಾಡತ್ತ ನಡೆವಾಗ
ಬಟ್ಟೆಯೊಳದೇವೊಗಳ್ಳೆನು ||

೨೦

ಕೆಡೆದ ಮುಂಡದ ಬಿದ್ದ ತಲೆಯ ಜೆಲ್ಲಿದ ಕರುಳ
ಪಡಲಿಟ್ಟ ಕಾಳಿಜದ ಮಿದುಳ ಕೋಳ್ಗೆಸಲಿ ಹೊನ
ಲಿಡುವ ರಕುತದ ಕಡಲೊಳಡಿಯಿಡಲು ಬಾರದೆಂ
ಬಂತೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು
ಅಡವಿಯೊಳಗೆಯ್ಗೆ ನಾನಾಭಯಂಕರವ ಸಾ
ಲಿಡಲದನು ಪುತ್ರಶೋಕಗ್ರಹಾವಿಷ್ಟತೆಯ
ಕಡುಪಿನಿಂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಬಂದು ಸುಡುಗಾಡೊಳಿಳಾ
ಹಿದಳು ತನಯನ ಶವವನು ||

೨೧

ಗಳಗಳನೆ ಮುನ್ನ ಬೆಂದುಳಿದಿದ ಕಂಗೊಳ್ಳಿ
ಗಳನೆಲ್ಲವಂ ಸಿದುಗಿ ತಂದೊಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಮಂ
ಗಳಮಯ ಕುಮಾರನಂ ಪಟ್ಟರಿಸಿ ಕೆಲದೊಳುರಿ
ವಗ್ಗಿಯಂ ಪಿಡಿದು ನಿಂದು
ಬೆಳೆದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆ ಹುಟ್ಟಿದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟೆಂದು ನುಡಿ
ದಿಳುಹಲನುಗೆಯ್ವುಳುಹಲಾಟದಳವಳಿದು ಬಾ
ಯಳಿದು ಮೊಹಿಯಿಟ್ಟಡಾ ದನಿಗೇಳ್ತು ನಿದ್ರೆ ತಿಳಿ
ದೆದ್ದು ಬಂದನು ಭೂವನು ||

೨೨

ನಟ್ಟಿರುಳು ಸುಡುಗಾಡೊಳ್ಬೊಳ್ಬೊಳೊರಂತೆ ಬಾ
ಯಿಟ್ಟು ಹಲುಬುವ ವೀರನಾರಿಯಾವಳೊ ಮೀಜಿ
ಸುಟ್ಟಿಯಾದಡೆ ನಿನಗೆ ವೀರಬಾಹುಕನಾಣೆ

ಕದ್ದು ಸುಡಬಂದೆ ನಿನ್ನ

ನಿಟ್ಟಿಲುವ ಮುಱುವೆನೆಂದುರವಣಿಸಿ ಜಙ್ಗಲಯುತ್ತು
ದಟ್ಟಿಸುತ ಬಂದು ಹಿಡಿದಿದ್ ಕಿಚ್ಚಂ ಕೆದಟಿ
ಮುಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೇಲಿದ್ ಸುತನ ಹಿಂಗಾಲ್ವಿಡಿದು

ಸೆಳೆದು ಬಿಸುಟಂ ಭೂಪನು ||

೨೪

ಬಿಸುಡದಿರು ಬಿಸುಡದಿರು ಬೇಡ ಬೇಡಕಟಕಟ
ಹಸುಳ ನೊಂದಹನೆಂದು ಬೀಳ್ವವನನ್ನೆತ್ತಿ ತ
ಕ್ಕಿಸಿಕೊಂದು ಕುಲವ ನೋಡದೆ ಬೇಡಿಕೊಂಬೆನಿವ

ನೆನ್ನ ಮಗನಲ್ಲ ನಿನ್ನ

ಸಿನುವಿನೋವಾದಿ ಸುಡಲನುಮತವನಿತ್ತು ರ
ಕ್ಕಿಸು ಕರುಣೆಯೆಂದಡೆಲೆ ಮರುಳೆ ಹೆಣನುಟ್ಟುದಂ
ಮಸಣವಾಡಗೆಯ ಹಾಗವನು ಕೊಟ್ಟಲ್ಲದೇ

ನೆಂದಡಂ ಬಿಡೆನೆಂದನು ||

೨೫

ಕೊಡಲೇನುವಿಲ್ಲವೆಂದೆನಗೆ ಲೋಗರ ಮನೆಯ
ಬಡದಾಸಿ ಕರುಣಿಸೆನೆ ನಿನ್ನ ಕೊರಳಿನೊಳಿದ್
ಕಡುಚೆಲುವ ತಾಳಿಯನದನ್ನಡವನಿರಿಸಿ ನೀ

ಬಿಡಿಸಿಕೋ ಬಳಿಕವೆನಲು

ಮಡದಿ ಕರನೊಂದಕಟ ಪೊಡವಿಪತಿ ಮಾಡಿದ ಕೇ
ಡಡಸಿತಲ್ಲದಡೆನ್ನ ಗುಪ್ತಮಂಗಳಸೂತ್ರ
ದೆಡೆಯಹೊಳೆಹೊಳೆವೈದೆದಾಳಿಯನಿದಂ ಶ್ವಪಚ್ಚ

ನೆಂತು ಕಂಡಪನೆಂದಳು ||

೨೬

ವಿಗತಸಪ್ತದ್ವೀಪಪತಿಯ ಬಸುಣಲಿ ಬಂದು
ಮಗನೆ ನಿನಗೊಮ್ಮೆಟ್ಟು ಸುಡುಗಾಡು ಹಗೆಯಾಯ್ತೆ
ಮಿಗೆ ಸಕಲಲೋಕದೊಳು ತನ್ನಾಣೆ ಸಲುವನ ಕು
ಮಾರನೆನಿಸುವ ನಿನ್ನನು
ಬಗೆಯದೀ ಚಂಡಾಲನಾಣೆಯಿಡುವಂತಾಯ್ತೆ
ಜಗದ ನವನಿಧಿಗೊಡೆಯನಾತ್ಮಭವನೆನಿಸಿ ಮು
ಟ್ಟಿಗೆಯ ಸುಂಕದ ಹಾಗವಿಲ್ಲಾಯ್ತೆ ಮಗನೆ ಎಂ
ದಳಲಿದಳು ಹಂಬಲಿಸುತ ||

೨೭

ವನಿತೆಯಳಲಂ ಕೇಳ್ವು ನಡುಗಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ
ಮುನಿಯೆನಗೆ ಮತ್ತೆ ಮಾಡಿದ ತೊಡಕಿದಾಗದಿರ
ದೆನುತ ಮನದೊಳು ಮುಗುತಾವ ಲೋಕದೊಳಾಣೆ
ಸಲುವುದೆನಿಸುವ ಭೂಪನ
ತನಯನೀ ತರಳನೆಲೆ ತರುಣಿ ನೆಲದೆಹಿಯನಿ
ಕ್ಕೈನಲು ಕೊಡಲಿಲ್ಲದಧಿಕರ ಪೆಸಗೊಳಲು ಬಿಡು
ವನೆ ಶೋಕಿಸುವ ಹೊತ್ತು ಹುಸಿದು ಶೋಕಿಸುವೊಡೆ
ನಹುಧೆಂದನವನೀಶನು ||

೨೮

ಹಿಂದುಳಿದ ಸಂಪದವನೆಣಿಸುವುದು ಹುಸಿಯಿಲ್ಲ
ವಿಂದೀಗ ತೋಟಬಪ್ಪದ ಹುಸಿಯದುಂಟೆ ತ
ಪ್ಪೆಂದಡದಕೇನಾತನಾರ ಮಗನಾವ ಪೆಸ
ರಾವ ನಾಡರಸನೆನಲು
ಸಂದ ರವಿಕುಲತಿಲಕನೆನಿಪಾ ತ್ರಿಶಂಕುವಿನ
ನಂದನನಯೋಧ್ಯಾಧಿಪತಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನೆನೆ
ನೊಂದಾತನಂಗನೆ ಕುಮಾರರೇನಾದರೆ
ಬ್ಲಿರ್ದವರು ಹೇಳೆಂದನು ||

೨೯

ಪೊಡವೀಶ್ವರಂ ಹಿಂದೆ ಹರಸಿ ಹಾಳಂ ಬಿಟ್ಟು
ಹಡೆದ ಸುತನೀತನಾತನ ವನಿತೆ ನಾನೆನಲು
ಮಡಿದ ಕಾರಣವಾವುದೀ ತನಯನೆಂದಡೆ
ಮಿಬ್ಬರಂ ಮಾಱುಗೊಂಡ
ಒಡೆಯನರಮನೆಗೆ ಹುಲುಹುಳ್ಳಿಯಂ ತಪ್ಪೆನೆಂ
ದಡವಿಗೈದ್ದದಡಲ್ಲಿ ಕಾಳೋರಗಂ ಕಚ್ಚಿ
ಮಡಿದನೀ ಕಂದನೀ ವಿಧಿಗೆ ಸೇರಿತು ಹರಿ
ಶ್ವಂದ್ರನಿರವೇನೆಂದಳು ||

೩೦

ನುಡಿಯಲಾಯಿದೆ ಸಕಲರಾಜ್ಯಮಂ ಹೋಗಾಡಿ
ಕಡೆಗಧಿಕಖಂಡಿಯಾಗಿ ನೆಲೆಗೆಟ್ಟು ಮಂತ್ರಿವರ
ಸಡವಿಗುಱಿಯಾಗಿ ಕೈವಿಡಿದ ಸತಿಪುತ್ರರಂ
ಮಾಱು ಸುಕ್ಷೇತ್ರದೊಳಗೆ
ಕಡೆಗೆ ಚಂಡಾಲಕಿಂಕರನಾಗಿ ದೋಷಕ್ಕೆ
ನಡುಗದೆ ಕುಲಾಚಾರಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಜನಕೆ ನಗೆ
ಗೆಡೆಯಾದ ಪಾತಕ ಹರಿಶ್ವಂದ್ರನವನನೇ
ನೆಂದು ನೆನೆದವೆಯೆಂದಳು ||

೩೧

ಜಡೆವೊತ್ತಡಂ ಹಸಿಯ ತೊವಲುಟ್ಟಡಂ ನಾಡ
ಸುಡುಗಾಡಿನೊಳಗಿದ್ಡಡಂ ನರಕಪಾಲಮಂ
ಸಿಡಿದಿದ್ದಡಂ ತಿರುದು ವಿಷವುಂಡಡಂ ಶವತಿ
ರೋಮಾಲೆಗಟ್ಟಿದ್ದಡಂ
ಕಡುಮರುಳ ಪಡೆಯ ಸಂಗಡ ಬತ್ತಲಿದ್ದಡಂ
ಮೃಡನಲ್ಲದಖಿಲಲೋಕಕ್ಕೊಡೆಯನಿಲ್ಲಿಂಬ
ನುಡಿಯಂತಿರೆನಗಾ ಹರಿಶ್ವಂದ್ರನಲ್ಲದಿ
ನ್ನಾರು ಗತಿಮತಿಯೆಂದಳು ||

೩೨

ಉಱುವಬಲೆಯುಚಿತವಚನಂ ಕರ್ಣಪಧದಿನೊಳ
ಗಿಟಗಿ ಚಿತ್ರವನು ತೊತ್ತಳದುಳಿದು ಧೈರ್ಯಮಂ
ಬಿಟ್ಟುಕೊಡು ಕರಣಂಗಳಂ ಕಡಡಿ ಹೆಮ್ಮೆಯಂ
ಹೊಂದಳನಲನೊಡೆದೆಬ್ಬಿಸಿ
ಮುಟ್ಟುಕಮಂ ಮಸೆದು ಕಂಬನಿವೊನಲ ಕೋಡಿಯಂ
ಕೊಟ್ಟಿದು ಮತಿಗತಿಮಾಯೆಯಂ ತೋಡಿ ಮೀಡಿ ನೇ
ಸಡಿ ಕುಲಜನೋರಂತೆ ಸಿಗ್ಗಾಗಿ ತಾ ಮಾಡಿ
ದಪರಾಧಮಂ ನೆನೆದನು ||

೩೩

ಈ ಸತಿಯನೀ ಶುಚಿಯನೀ ಪತಿವ್ರತೆಯನಾ
ನೀಸು ಧಾವತಿಗೊಳಗುಮಾಡಿದನು ನೀಚದ್ವಿ
ಜೇಶಂಗೆ ಮಾಡಿ ಮುಟ್ಟಿದೀ ಸುತನನೀ ಸುಖಿಯ
ನೀ ಸೊಬಗ ಸುಕುಮಾರನ
ಓಸರಿಸದುರಗ ಕೊಲುವಂತೆ ಮಾಡಿದನೆಂಬ
ಹೇಸಿಕೆಯ ವಾರಾಸಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡಿ ಹೊಟ್ಟ
ಸೂಸುವಳಲಂ ನಿಲಿಸಿ ನಿಲಿಸಲಾಡಿದೆ ಮಗನ
ಮೇಲೆ ದೊವ್ವನೆ ಕೆಡೆದನು ||

೩೪

ತನಗೆ ಹೊಯ್ಕೊಳ್ಳೆಯಪ್ಪ ಭೂಭುಜರನೊಲ್ಲೆಸಿ
ಧನವನಾರ್ಜಿಸಿ ತಂದು ಸೆಟ್ಟೆಯ ಬಿಡಿಸುವನೆಮ್ಮ
ಜನಪನೆಂದಾನಿರಲು ಮಾಡಿಗಂಗಾಳಾಗಿ
ಸುಡುಗಾಡ ಕಾವ ಭಾಗ್ಯ
ನಿನಗಾಯ್ತೆ ಭೂಪಾಲ ಎಂದು ದುಃಖಕ್ಕೆ ಪು
ತ್ರನ ಶೋಕದುರಿಗೆ ತನು ಹೇವರಿಸಿ ವನಿತೆ ತಾ
ಮನನೊಂದು ಬೆಂದು ಬೆಟ್ಟಗಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ ತೊ
ಕದ ಕೋಲ ತೊಲೆಯಾದಳು ||

೩೫

ಪ್ರಕಟರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ಚಂಡಾಲಸೇ
ವಕನಾದ ವಾಪಿಯಂ ನೀಚನನನೂನ ಪಾ
ತಕನನೆನ್ನಂ ವೋಲ್ತು ಕೆಡದೆ ನಿಮ್ಮಜ್ಜ ತ್ರಿ
ಶಂಕುಭೂವರನಂದದಿ

ಸಕಲರಾಜ್ಯಕ್ಕೊಡೆಯನಾಗದಿರನೀ ಕುಮಾ
ರಕನೆಂಬ ನಂಬುಗೆಯಲಾನಿರಲು ಕಂದ ನೀ
ನಕಟ ನಿಷ್ಕಾರಣಂ ಮಡಿವರೇ ತಂದ ಎಂ
ದಳಲತೊಡಗಿದನರಸನು ||

೩೬

ಮುಂದೆ ನೀನಾಳಲಿಹ ಧರಿಯನನ್ನರಿಗಿತ್ತ
ನೆಂದು ನುಡಿಸೆಯೊ ಮತ್ತದಲ್ಲದೆಮ್ಮಿಬ್ಬರಂ
ತಂದು ಲೋಗರಿಗೆ ಮಾಱಿದನೆಂದು ನುಡಿಸೆಯೋ
ಚಂಡಾಲಸೇವೆಮಾಡಿ
ನಿಂದೆಯಿಲ್ಲದ ಸೂರ್ಯಕುಲಕೆ ಕುಂದಂ ತಂದ
ನೆಂದು ನುಡಿಸೆಯೊ ನುಡಿಯದಿಹ ಹದನನಟುವಬೇ
ಕೆಂದೊಱಲಿ ಬಾಯ್ವಿಟ್ಟು ಕರೆದು ಹಾರಿದನು ಸುತ
ನಲ್ಲಿ ಮಾಱುತ್ತರವನು ||

೩೭

ಅರಿರಾಯರೊಳು ಕಾದಿ ಮಡಿದಾತನಲ್ಲ ಮುನಿ
ವರರ ಯಾಗವ ಕಾದು ಮಡಿದಾತನಲ್ಲ ದೇ
ವರಿಗೆ ಹಿತವಾಗಿ ಮಡಿದವನಲ್ಲ ಮಾಂಸದಾ
ನವ ಬೇಡಿದಗೊಡಲನು
ಅರಿದರಿದು ಕೊಟ್ಟು ಮಡಿದವನಲ್ಲ ಹುಳ್ಳಿಯಂ
ತರಹೋಗಿ ಕಾಡೊಳಗೆ ಬಡಹಾವು ಕಚ್ಚಿ ಮುನಿ
ವರಿಗೆ ನಗೆಗೆಡೆಯಾಗಿ ನಿಷ್ಕಾರಣಂ ಮಡಿವ
ರೇ ಕಂದ ಹೇಳೆಂದನು ||

೩೮

ಸುತನ ರೂಪಿನ ಸೊಬಗನಂಗಸುಕುಮಾರದು
 ನ್ನತಿಯ ಬಾಲ್ಯದ ಚೆಲುವನೆಲ್ಲಾ ಕಳಾಪ್ರವೀ
 ಣತೆಯ ಗರುವಿಕೆಯ ಗಾಡಿಯ ಧೃತಿಯನೊಟ್ಟಜೆಯ
 ನಳವಟ್ಟ ನುಡಿಯ ಚದುರ
 ನುತಲಕ್ಷಣಾವಳಿಯನಧಿಕಗುಣಗಣವನಾ
 ಯತಿಗೆಟ್ಟು ನೆನೆದು ಶೋಕಿಪೆನೆಂದಡಾ ಕಲ್ಪ
 ಶತವೆಯ್ದದರಸ ದುಃಖವನು ಸಂತೈಸಿಕೊಂ
 ಡೆನ್ನನವಧರಿಸೆಂದಳು ||

೩೯

ಪುದಿವಿರುಳು ಕಡೆಗಾಣ್ಣು ಕುಲುಹಾಗುತಿದೆ ಸೂರ್ಯ
 ನುದಯಿಸಿದನಾದಡೆನ್ನವರೆನ್ನನುನಿ ತಳು
 ವಿವಳೆಂದು ಕೊಲ್ಲದಿರರೀ ಕುಮಾರನನೀಗ
 ದಹಿಸಬೇಕರಸ ಎಂದು
 ಸುದತಿ ನುಡಿಯಲು ನುಡಿದನವನೀಶ ತೆಱಿಯನಿ
 ಕೃದೆ ಸುಡಲಾಬಾರದುಳ್ಳಡೆ ಕೊಡಿಲ್ಲದಡೆ ಬೇ
 ಗದಿ ಹೋಗಿ ನಿನ್ನೊಡೆಯನಂ ಬೇಡಿ ತಾ ತಾರ
 ದಿರೆ ಸುಡಲೈಡೆಂದನು ||

೪೦

ಒಡೆಯರೀವವರಲ್ಲವೆನೆ ಬೇಡಿ ನೋಡಿ ಕೊಡ
 ದಡ ಋಣಂಬಡು ಋಣಂ ಹುಟ್ಟಿದಿರ್ದಡೆ ಸುಡುವ
 ಗೊಡವೆ ಬೇಡೆನ್ನೆಗಂ ಬಂದನಿತು ಬಕ್ಕೊಂದು
 ತರುಣನುಟ್ಟಿದನು ಕೊಂಡು
 ಪೊಡವೀಶ್ವರಂ ತಿರುಗಿ ತನ್ನ ಕಾಪಿನ ಗುಡಿಗೆ
 ನಡೆಗೊಂಡನತ್ತಲಿತ್ತಲಾ ಪುರಕೆ ಬರುತ್ತಿನ್ನ
 ಮಡದಿಗೆಡೆವಟ್ಟಿಯೊಳು ಬಂದ ಸಂಕಟವನಿ
 ನ್ನಾವ ಜೀವರು ಕೇಳ್ವರು ||

೪೧

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ : ' ಕರ್ಣನ ಸತ್ವಪರೀಕ್ಷೆ '

ಸೂಚನೆ || ಸೇನಸುವದಟರ ಗಂಡ ಸಮರಾಂ
ಗಣಕತುಳಭೇರುಂಡನಾ ದಿನ
ಮಣಿಯ ಮಗನುದ್ದಂಡಕರ್ಣನ ಕಂಡಳಾ ಕುಂತಿ ||

ಒಲಿದವರನುಜ್ಜೀವಿಸುವ ಬಗೆ
ಬಲುಹು ಮುರಮಥನಂಗಿ ಮುನಿದೊಡೆ
ತಲಿಯ ಬರೆಹವ ತೊಡೆವನಲ್ಲದೆ ಬಳಿಕ ಸೈರಿಸನು
ನಳಿನನಾಭನು ಭಜಕರಿಗೆ ಬೆಂ
ಬಳಿಯ ಬಿರುದನು ಭೇದದಲಿ ಕೂರು
ಕುಲವ ಕೊಂದನು ಕೇಳು ಜನಮೇಜಯಮಹೀಪಾಲ || ೧

ಇನತನೂಜನ ಕೂಡೆ ಮೈದುನ
ತನದ ಸರಸವನೆಸಗಿ ರಥದೊಳು
ದನುಜರಿಪು ಬರಸೆಳೆದು ಕಾಳ್ಕಿರಿಸಿದನು ಪೀಠದಲಿ
ಎನಗೆ ನಿಮ್ಮಡಿಗಳಲಿ ಸಮಸೇ
ವನೆಯೆ ದೇವ ಮುರಾರಿಯಂಜುವೆ
ನೆನಲು ತೊಡೆಸೋಂಕಿನಲಿ ಸಾರಿದು ಶೌರಿಯಂತೆಂದ || ೨

ಭೇದವಿಲ್ಲೆಲೆ ಕರ್ಣ ನಿಮ್ಮೊಳು
ಯಾದವರು ಕಾರವರೊಳಗೆ ಸಂ
ವಾದಿಸುವಡನ್ವಯದ ಮೊದಲೆರಡಿಲ್ಲ ನಿನ್ನಾಣೆ
ಮೇದಿನೀಪತಿ ನೀನು ಚಿತ್ತದೊ
ಳಾದುದಱಿವಿಲ್ಲೆನುತ ದಾನವ
ಸೂದನನು ರವಿಸುತನೆ ಕೆವಿಯಲಿ ಬಿತ್ತಿದನು ಭಯವ || ೩

ದಾನವಾಂತಕ ಬೆಸಸು ವಂಶವಿ
ಹೀನನನು ನಿಮ್ಮಡಿಗಳೊಡನೆ ಸ
ಮಾನಿಸುವರೇ ಸಾಕೆನುತ ರವಿಸೂನು ಕೈಮುಗಿಯೆ
ಮಾನನಿಧಿ ನನ್ನಾಣೆ ಬಾರೈ
ನೀನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಹವಣೆ ವರ
ಭಾನುವಂಶಲಲಾಮ ನೀ ರಾಮಂಗೆ ಸರಿಯೆಂದ || ೪

ಕಳೆದುಕೊಂಡನು ವೀಳೆಯವನಂ
ಜುಳಿಯಲಾತಂಗಿತ್ತು ಕರ್ಣನ
ಕೆಲಕೆ ಬರಸೆಳೆದವನ ಕರದೊಳು ಕರವ ತಳಕಿಕ್ಕಿ
ಎಲೆ ದಿವಾಕರತನಯ ನಿನ್ನಯ
ಕುಲವನಱಿಯೆಯಲಾ ಸುಯೋಧನ
ನಲಿ ವೃಥಾ ಸೇವಕತನದಲಿಹುದುಚಿತವಲ್ಲೆಂದ || ೫

ಲಲನೆ ತಾ ಪಡೆದೈದು ಮಂತ್ರಂ
ಗಳಲಿ ಮೊದಲಿಗ ನೀನು ನಿನ್ನಯ
ಬಳಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರದೇವ ಮೂಱಿನೆಯಾತ ಕಲಿಭೀಮ
ಫಲುಗುಣನು ನಾಲ್ಕನೆಯಲ್ಲಿದನೆ
ಯಲಿ ನೆಕುಲಸಹದೇವರಾದರು
ಬಳಿಕ ಮಾದ್ರಿಯಲೊಂದು ಮಂತ್ರದೊಳಿಬ್ಬರುದಿಸಿದರು || ೬

ಅದಱಿನಾ ಪಾಂಡವರಲೈವರ
 ಮೊದಲಿಗನು ನೀನಿರಲು ಧರಣಿಯ
 ಕದನವಿತ್ತಂಡಕ್ಕೆ ಕಾಮಿತವಲ್ಲ ಭಾವಿಸಲು
 ಇದು ನಿಧಾನವು ಕರ್ಣ ನಿನ್ನ
 ಭೃದಯವನೆ ಬಯಸುವೆನು ನಿನ್ನಯ
 ಪದಕೆ ಕೆಡಹುವೆನ್ನಿವರನು ನಡೆ ತನ್ನ ಸಂಗಾತ || ೭

ನಿನಗೆ ಹಸ್ತಿನಪುರದ ರಾಜ್ಯದ
 ಘನತೆಯನು ಮಾಡುವೆನು ಪಾಂಡವ
 ಜನವಕಾರವಜನಪರೋಲೈಸುವರು ಗದ್ದುಗೆಯ
 ನಿನಗೆ ಕಿಂಕರವೆರಡು ಸಂತತಿ
 ಯೆನಿಸಲೊಲ್ಲದೆ ನೀನು ದುರ್ಯೋ
 ಧನನ ಬಾಯ್ದುಂಬುಲಕೆ ಕೈಯಾನುವರೆ ಹೇಳೆಂದ || ೮

ಎಡದ ಮೈಯಲಿ ಕಾರವೇಂದ್ರರ
 ಗಡಣ ಬಲದಲಿ ಪಾಂಡುತನಯರ
 ಗಡಣವಿದಿರಲಿ ಮಾದ್ರ ಮಾಗಧ ಯಾದವಾದಿಗಳು
 ನಡುವೆ ನೀನೋಲಗದೊಳೊಪ್ಪುವ
 ಕಡುವಿಳಾಸವ ಬಿಸುಟು ಕುರುವತಿ
 ನುಡಿಸೆ ಜೀಯ ಹಸಾದವೆಂಬುದು ಕಷ್ಟ ನಿನಗೆಂದ || ೯

ಶೌರಿಯದಲಿದಿರಿಲ್ಲ ಕುಲದಲಿ
 ಸೂರಿಯನ ಮಗನೊಡನೆ ಹುಟ್ಟಿದ
 ವೀರರೈವರು ಪಾಂಡುತನಯರು ನಿನ್ನ ವೈಭವಕೆ
 ಆರು ಸರಿಯೈ ಕರ್ಣ ನಡೆ ನಡೆ
 ಧಾರುಣೀಪತಿಯಾಗಿ ನೀನಿರೆ
 ವೈರವಿತ್ತಂಡಕ್ಕೆ ಬಳಿಕಿಲ್ಲೆಂದನಸುರಾರಿ || ೧೦

ಕೊರಳ ಸೆರೆ ಹಿಗ್ಗಿದುವು ದೃಗುಜಲ
ವುರವಣಿಸಿ ಕಡುನೊಂದನಕಟಾ
ಕುರುಪತಿಗೆ ಕೇಡಾದುದೆಂದನು ತನ್ನ ಮನದೊಳಗೆ
ಹರಿಯ ಹಗೆ ಹೊಗೆದೋಷದುರುಹದ
ಬಟಾದೆ ಹೋಹುದೆ ತನ್ನ ಜನನವ
ನಟುಹಿ ಕೊಂದನು ಹಲವು ಮಾತೇನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿದ || ೧೧

ಕಾದಿ ಕೊಲುವೊಡೆ ಪಾಂಡುಸುತರು ಸ
ಹೋದರರು ಕೊಲಲಿಲ್ಲ ಕೊಲ್ಲದೆ
ಕಾದೆನಾದೊಡೆ ಕೌರವಂಗವನಿಯಲಿ ಹೊಗಲಿಲ್ಲ
ಭೇದದಲಿ ಹೊಕ್ಕಿಹೊಡೆದನೋ ಮಧು
ಸೂದನನು ತಾನಕಟೆನುತ ಚಿಂ
ತೋದಧಿಯಲದ್ದವೊಲು ಮೌನದೊಳಿದ್ದನಾ ಕರ್ಣ || ೧೨

ಏನು ಪೇಳೈ ಕರ್ಣ ಚಿತ್ತ
ಗಲ್ಲನಿಯಾವುದು ನಿನಗೆ ಕುಂತೀ
ಸೂನುಗಳ ಬೆಸಕ್ಕೈಸಿಕೊಂಬುದು ಸೇರದೇ ಮನಕೆ
ಹಾನಿಯಿಲ್ಲೆನ್ನಾಣೆ ನುಡಿ ದು
ಮ್ನಾನವೇತಕೆ ಮರುಳತನ ಬೇ
ಡಾನು ನಿನ್ನವದೆಸೆಯ ಬಯಸುವನಲ್ಲ ಕೇಳೆಂದ || ೧೩

ಮರುಳು ಮಾಧವ ಮಹಿಯ ರಾಜ್ಯದ
ಸಿರಿಗೆ ಸೋಲುವನಲ್ಲ ಕೌಂತೇ
ಯರು ಸುಯೋಧನನಿಗೆ ಬೆಸಕ್ಕೈವಲ್ಲಿ ಮನವಿಲ್ಲ
ಹೊರಿದ ದಾತಾರಂಗಿ ಹಗೆವರ
ಶಿರವನರಿದೊಪ್ಪಿಸುವೆನೆಂಬೀ
ಭರದೊಳಿರ್ದನು ಕೌರವೇಂದ್ರನ ಕೊಂದೆ ನೀನೆಂದ || ೧೪

ಒಡನೆ ಹುಟ್ಟಿದವೆಂಬ ಕಥನವ
ನೆಡೆಗೊಡದೆ ಬಣ್ಣಿಸಿದೆ ವಾಂಡವ
ರಡುಗು ಬಾಣಕೆ ಬಲಿಯೆನೆಪ್ಪೀ ಛಲವ ಮಾಡಿಸಿದೆ
ನುಡಿದು ಫಲವೇನಿನ್ನು ಕೌರವ
ರೊಡೆಯನಾದಂತಹೆನು ಬಾರೆನು
ಪೊಡವಿಯಲಿ ನೀ ಹರಹಿಕೊಳು ನಿನ್ನವರ ನಿಲಿಸೆಂದ || ೧೫

ಹಲವು ಮಾತೇನಖಿಳಜನವೆ
ನ್ನಳಿವ ಸೊಗಸದು ಕೌರವೇಶ್ವರ
ನೊಲುಮೆ ತಪ್ಪಿಸೆ ಭುವನದೊಳಗೆನಗಾಪ್ತಜನವಿಲ್ಲ
ಸಲಹಿದನು ಮನ್ನಣೆಯಲೆನಗ
ಗೃಹಕೆಯಲ್ಲದೆ ಹೀನವೃತ್ತಿಯ
ಬೆಳಸಿ ನಡೆಸನು ಕೌರವೇಂದ್ರನನೆಂತು ಮುಱಿದಪೆನು || ೧೬

ನೋಡಿ ತಣಿಯನು ಬಿರುದ ಹೊಗಳಿಸಿ
ಹಾಡಿ ತಣಿಯನು ನಿಚ್ಚಲುಚಿಕವ
ಮಾಡಿ ತಣಿಯನು ಮಾನನಿಧಿಯನದೆಂತು ಮುಱಿದಪೆನು
ಕಾಡಲಾಗದು ಕೃಷ್ಣ ಖಾತಿಯ
ಮಾಡಲಾಗದು ಬಂದೆನಾದೊಡೆ
ರೂಢಿ ಮೆಚ್ಚದು ಕೌರವನ ಹಗೆ ಹರಿಬ ತನಗೆಂದ || ೧೭

ವೀರಕೌರವರಾಯನೇ ದಾ
ತಾರನಾತನ ಹಗೆಯೆ ಹಗೆ ಕೈ
ವಾರವೇ ಕೈವಾರವಾದಂತಹೆನು ಕುರುನ್ಯಸತಿ
ಶೌರಿ ಕೇಳೈ ನಾಳೆ ಸಮರದ
ಭಾರದಲಿ ತೋಱುವೆನು ನಿಜಭುಜ
ಶೌರಿಯದ ಸಂಪನ್ನತನವನು ಪಾಂಡುತನಯರಲಿ || ೧೮

ಅರುಣಜಲದಾಜ್ಯದಲಿ ಬಂಬಲು
ಗರುಳ ಚರುವಿನಲೆಲುವಿನೊಟ್ಟಿಲ
ಬೆರಳ ಸಮಿಧೆಯಲಡಗಿನಖಳಾಹುತಿಯ ರಚನೆಯಲಿ
ನರಕಪಾಲದ ಪಾತ್ರೆಯಲಿ ನಿಡು
ತೆರಳೆಗಳ ಕೇಶೌಘದರ್ಭಾಂ
ಕುರದಲಾಹವಯಜ್ಞದೀಕ್ಷಿತನಹೆನು ತಾನೆಂದ ||

೧೯

ಮಾರಿಗೌತಣವಾಯ್ತು ನಾಳಿನ
ಭಾರತವು ಬಹುಜೀವಹರವೀ
ಕೌರವನ ಋಣ ಹಿಂಗೆ ರಣದಲಿ ಸುಭಟಕೋಟಿಯನು
ತೀರಿಸಿಯೆ ಪತಿಯವಸರಕ್ಕೆ ಶ
ರೀರವನು ನೂಕುವೆನು ನಿನ್ನಯ
ವೀರರೈವರ ನೋಯಿಸೆನು ರಾಜೀವಸಖನಾಜೆ ||

೨೦

ಎನಲು ಕರ್ಣನ ದೃಢವ ಕಂಡನು
ಮನದೊಳುತ್ತಾಹಿಸಿದನಾದೊಡೆ
ತನಯರೈವರ ಹೆದನು ನಿನ್ನದು ಬಲುಹೆ ಮಾಡುವೊಡೆ
ಮನಕೆ ಖತಿಯಹುದುಹದಿದೊಡೆ
ತನಗೆ ಗುಣವಲ್ಲೆಂಬ ಕಾರಣ
ವಿನಿತನೊಡ್ಡೈಸಿದೆನು ನೀ ಸುಖಿಯಾಗು ಹೋಗೆಂದ ||

೨೧

ಬಂದರೊಳ್ಳಿತು ಬಾರದಿದ್ದೊಡೆ
ಕಂದ ಕೇಳೈ ಮಧುರವಚನದಿ
ಮಂದಮತಿಯನು ತಿಳುಹಿ ತಮ್ಮಂದಿರಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನು
ಇಂದು ಕೊಡಿಸುವುದುಜಿತ ಸಂಪ್ರತಿ
ಗೆಂದು ಸೇರಿಸು ನಿನ್ನ ಮಾತನು
ಹಿಂದುಗಳೆಯನು ಕೌರವೇಶ್ವರನೆಂದನಸುರಾರಿ ||

೨೨

ಮಸೆದುದಿತ್ತಂಡದಲಿ ಮತ್ಸರ
 ವಸಮಸಂಗರವೀರ ಸಂಧಿಯ
 ನುಸುರಿದರೆ ಮನೆಗಾಣನೇ ಕೌರವಮಹೀಶ್ವರನು
 ವಿಸಸನದ ಕಟ್ಟುಳು ಮಂತ್ರವ
 ನೆಸಗಲಾಗದು ತನ್ನ ವೀರಕೆ
 ನುಸುಳಹುದು ಮುರವೈರಿ ಸಂಧಿಯನಿಷೆಯೆ ನಾನೆಂದ || ೨೩

ಕಳುಹಬೇಹುದು ದೇವ ದಿನಪತಿ
 ಯಿಳಿದನಪರಾಂಬುಧಿಗೆ ಸಂಪ್ರತಿ
 ಯಳಿದ ಹೊತ್ತಿಂದೀಗ ನೆಟ್ಟನೆ ನೀವು ಪಾಂಡವರು
 ಹುಲುಸರವಿ ಹಾವಹುದು ಹುತ್ತಿನ
 ತಲೆಯಲಿರಲಜ್ಜರಿಗೆ ಹಿಸುಣರ
 ಬಳಕೆ ಹೊಗುವುದು ಕಳುಹಬೇಕೆಂದೆಟಗಿದನು ಕರ್ಣ || ೨೪

ಬೀಳುಕೊಂಡನು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ವಿ
 ಶಾಲಮತಿ ಚಿಂತಿಸಿದನಾ ಸಿರಿ
 ಲೋಲ ಮಾಡಿದ ಮಂತ್ರ ಮನದಲಿ ನೆಟ್ಟು ಬೇರ್ವರಿಯೆ
 ಕಾಳುಮಾಡಿದನಕಟ ಕೌರವ
 ಬಾಳಲಿಯದೆ ಕೆಟ್ಟನೀ ಗೋ
 ಪಾಲ ಬಿಡದೇ ಬಿಡನು ಜೀವನ ಕೊಳ್ಳದಿರನೆಂದ || ೨೫

ವೀರರವಿಸುತನೊಂದು ದಿನ ರವಿ
 ವಾರದಲಿ ಪರಿತೋಷ ಮಿಗೆ ಛಾ
 ಗೀರಧೀತೀರದಲಿ ತಾತಂಗಘ್ನವನು ಕೊಡುತ
 ಸೌರಮಂತ್ರವ ಜಪಿಸುತಿರಲೊ
 ದಾರಿಯದ ಸುರತರುವ ಕುಂತೀ
 ನಾರಿ ಕಾಣಲು ಬಂದಳಾತ್ಮಜನಿದ್ದ ನದಿಗಾಗಿ || ೨೬

ಬರಲು ತಾಯ್ನಿ ದಿರಾಗಿ ರವಿಸುತ
ನಿರದೆ ಬಂದನು ದಂಡದಂತಿರೆ
ಚರಣದಲಿ ಮೈಯಿಕ್ಕಲಾತನ ನೊಸಲ ನೆಗಹಿದಳು |
ಬರಸೆಳೆದು ಬಿಗಿಯಪ್ಪಿದಳು ನೀ
ರುರವಹಿಸಿದವು ನಯನದಲಿ ಸೆರೆ
ಕೊರಳಿಗಾಕಿದುವಳಲಿನಬುಧಿಯೊಳದ್ದಳಾ ಕುಂತಿ || ೨೭

ಆ ಸಮಯದಲಿ ಗಂಗೆ ನಾರೀ
ವೇಷದಲಿ ನಡೆತಂದಳೆಲೆ ಕುಂ
ತೀಸತಿಯೆ ಕೈಲೆಡೆಯ ಕಂದನನೊಪ್ಪುಗೊಳು ನೀನು
ಈಸು ದಿನವಿವನಾಗುಹೋಗಿನ
ವಾಸಿಯಲಿ ತಲೆಗಾಡಿನೆನ್ನಯ
ಭಾಷೆ ಸಂದದೆನುತ್ತ ತಾಯಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳಾತ್ಮಜನ || ೨೮

ಇರಲಿರಲು ರವಿ ಬಂದನೆಕ್ಕಟಿ
ಕರೆದನೀತನ ಕಿವಿಯೊಳ್ಳಿಲ್ಲವ
ನೊರೆದ ನಿನಗೆಲೆ ಮಗನೆ ಕುಂತೀದೇವಿ ತಾಯಹುದು
ಮುರಹರನ ಮತದಿಂದ ನಿನ್ನಯ
ಸರಳ ಬೇಡಲು ಬಂದಳಂದಿನ
ಹರಿಗೆ ಕವಚವನಿತ್ತವೊಲು ಮರುಳಾಗಬೇಡೆಂದ || ೨೯

ಬೆಸಸಿತಕ್ಕೆ ಹಸಾದವೆಂದನು
ಬಿಸಜಬಂಧುವ ಕಳುಹಿದನು ಮ
ನ್ನಿಸಿದನಿತ್ತಲು ಮಾತೆಯನು ಭಯಭರಿತಭಕ್ತಿಯಲಿ
ಬಸೆದು ಬಿಜಯಂಗೈದ ಹದನೇ
ನುಸುರಬೇಹುದು ತಾಯೆ ಎನೆ ಶೋ
ಕಿಸುತ ನುಡಿದಳು ಕುಂತಿ ಕರ್ಣನ ತೆಗೆದು ಬಿಗಿಯಪ್ಪಿ || ೩೦

ಮಗನೆ ತಮ್ಮಂದಿರನು ಪಾಲಿಸು
 ವಿಗಡತನವನು ಮಾಣು ಪರರೋ
 ಲಗವ ನೀ ಮಾಡುವರೆ ನಿನಗಿತ್ತಂಡವನುಜರಲೇ
 ಸೊಗಸು ತಾನೆಂದುದನು ಹಿಸುಣರ
 ಹೊಗೆನುಡಿಯ ಕೇಳದಿರುಪಟ್ಟವ
 ಬಿಗಿಸಿಕೊಳು ಸಲಿಸೆನ್ನ ವಚನವನೆಂದಳಾ ಕುಂತಿ || ೩೧

ತಾಯಹುದು ತಾ ಬಲ್ಲೆನಿದನಾ
 ಕಾಯಜನ ಪಿತನಲುಹೆ ತಿಳಿದೆನು
 ರಾಯರಿತ್ತಂಡಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟದ ಹಿರಿಯ ತಾನಹುದು
 ರಾಯನೆನ್ನನು ನೆಚ್ಚಿ ಹೊರಿದನು
 ಸಾಯಲಳುಕುವೆನೇ ಸುಡೇತಲಿ
 ದೀಯಿಳೆಯ ಬಾಳಿಕೆ ಕೃತಸ್ಸರಿಗಿಲ್ಲ ಗತಿಯೆಂದ || ೩೨

ಮಕ್ಕಳೈವರಿಗಾ ಹಿರಿಯನಿದು
 ತಕ್ಕ ಮಾತಾ ಮಾತೆ ಸಂದೇ
 ಹಕ್ಕೈ ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದು ನಿಲಲಿ ಧಾರುಣಿಯ ಬಯಸುವರೆ
 ತಕ್ಕುದೇ ದಾತಾರನರಸಿಯೊ
 ಳೊಕ್ಕತನವಿರಲಾರು ಮೆಚ್ಚುವ
 ರಕ್ಕ ಹೇಳಾ ಹೇಸಳೇ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ತನಗೆಂದ || ೩೩

ಇಂದು ನೀವಲುಹಿದ ಬಳಿಕ ರವಿ
 ನಂದನನುಯೆಂದಲಿದೆನಲ್ಲದೆ
 ಹಿಂದೆ ದುರ್ಯೋಧನನದಾವುದ ನೋಡಿ ಸಲಹಿದನು
 ಬಂದು ಪಾಂಡವರೊಡನೆ ಕೂಡಿದ
 ರಂದು ಬಹುದಪಕೀರ್ತಿ ನಿಮ್ಮಡಿ
 ಬಂದ ಕಾಳ್ಯವ ಬೆಸಸಿ ಬೇಗದೊಳೆಂದನಾ ಕರ್ಣ || ೩೪

ಆದೊಡ್ಡೈವರು ಮಕ್ಕಳನು ತಲೆ
ಗಾದು ತೋಱೈ ಕಂಡ ನಿನಗಿ
ನ್ನೀ ದುರಾಗ್ರಹವೊಪ್ಪುವುದೆ ಕೌರವನ ಸೇವಯಲಿ
ಹೋದ ಬಾಣವ ಮರಳಿ ತೊಡದಿರು
ಮಾಡುಕಳೆ ವೈರವನೆನಲೈ ಹ
ಸಾದವೆಂದನು ಬೀಳುಕೊಟ್ಟನು ಬಂದನರಮನೆಗೆ ||

೩೫

೬

ರತ್ನಾಕರ : ' ಭರತವಿಜಯ '

ಕುಂದಣವದ್ರಿ ಪಚ್ಚೆಯ ಗಿರಿಯೆರಡೊಡ್ಡಿ
ಸಿಂದುವೂ ಕಳದೊಳೆಂಬಂತೆ
ಸೌಂದರಾಯತದೀರ್ಘದೇಹಿಗಳಣ್ಣತ
ಮ್ಮಂದಿರೊಪ್ಪಿದರು ನೋಳ್ಪರಿಗೆ ||

೧

ಕೀಟ ಚಕ್ರಿಯ ದೇಹವೈನೂಟು ಮಾರುದ್ಧ
ತೋಟಾತಂಗಜನ ಮೈಯದನು
ಮೀಟಾದಿಪ್ಪತ್ತೈದು ಮಾರುದ್ಧವಣ್ಣನ
ಮೀಟು ನಡೆವುದ ಪೇಳ್ವಂತೆ ||

೨

ಸ್ಮರನ ಚೆಲ್ವಿಕೆಯ ಚಕ್ರಿಯ ಚೆಲ್ವನೆಲ್ಲರು
ಪರಿಕಿಸಿ ನೋಡಿವರಾಗೆ
ಧರಿಗೆ ಕಾಮನೆ ಚೆಲ್ವ ಕಾಮನಿಂದಾ ಚಕ್ರ
ಧರನೆ ಚೆನ್ನಿಗನೆನಲಿಸೆದ ||

೩

ಭೂರಿವಾದ್ಯದ ನಾದ ನಿಂದುದು ಕದನದ
ಭೇರಿಯ ಸನ್ನೆ ಮತಿರಲಿ
ಆರಯು ನಾಲ್ಕೈಂಟು ನುಡಿವೇಳ್ವೆ ಮೊದಲೆಂದ
ನಾ ರಾಯ ಪಲರು ಕೇಳ್ವಂತೆ ||

೪

ಮನಸಿಜ ಕೇಳಣ್ಣ ನಿನಗೆನಗಿಂದು ದು
ರ್ಮನದಿಂದ ಜಗಳವಪ್ಪ ದಕೆ
ಘನವೇನು ಹೇಳು ನಿಷ್ಕಾರಣ ಕದನವ
ಜನಪರೆಸಗುವರೆ ಎಂದ ||

೫

ನಿನ್ನೊಡವೆಯ ನಾನು ಕೊಂಡುದಿಲ್ಲಣ್ಣ ನೀ
ನೆನ್ನೊಡವೆಯ ಕೊಂಡುದಿಲ್ಲ
ಮುನ್ನಯ್ಯನಿರಿಸಿದಂದದಿ ರಾಜಯು ವರಾಜ
ಸನ್ನಾಹದೊಳಗಿರ್ದೆವಲ್ಲೆ ||

೬

ಆಗಲಾಗಲಿ ದೋಷವಿಲ್ಲಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿ
ರಾಗಿಯು ಮೋವಹುದದಕೆ
ಹಾಗದ ತೆಪ್ಪಿಗೆ ಬೇಕೆಂದು ನಾ ನಿನ್ನೊರ
ಬಾಗಿಲ್ಲೆ ಭಟರನಟ್ಟಿದನೆ ||

೭

ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಾ ನಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟುಡೆನೆ ನನ್ನ
ವಡೆಯೊಳಗೊಬ್ಬರಾದಿದರೆ
ಒಡಹುಟ್ಟಿದವನ ನೋಡುವೆನೆಂದು ಬರಹೇಳೆ
ಫಡ ಹುಸಿಯೆಂಬರೆ ಅವ್ವಾ ||

೮

ನಿನಗಾನು ವಗೆಯೆ ನೀನೆನಗೆ ಪಗೆಯೆ ಹೇಳು
 ಜಿನಪುತ್ರರಿದನು ನಾವಿಂದು
 ನೆನೆದಾಗ ಮುಂದೆ ಸಮಸ್ತರ್ಗಿ ದ್ರೋಹಶಾ
 ಸನವ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿವಲ್ಲೆ ||

೯

ಮಾತಿಗೆ ತೊಡಗಿದ ಕದನಕಿಂದಿವನಿಗೆ
 ಭೀತಿಯಾದುವೆ ಎನಬೇಡ
 ಪೂತುಮರುರೆಯೆನೆ ಕದನದೋರ್ಪೆನು ಕೇಳು
 ವಾತಕ ಕಳೆನೆನು ಮೊದಲು ||

೧೦

ಪರನೊಬ್ಬನೆನ್ನೊಡನಿರಿದರಾದರಾಗಳೆ
 ಬರಲೊಡನಟ್ಟಿ ಮೆಟ್ಟುವೆನು
 ಧರೆ ಮೆಚ್ಚದಣ್ಣ ಸೋದರರ ಕಾಳಗಕೆ ಮುಂ
 ದೊರೆಯಬೇಕಂಕಪದ್ಧತಿಯ ||

೧೧

ನಾನಿಷ್ಟು ನಿನ್ನಿಂದ ಹಿರಿಯನಾದುದಿಹಿಂದೆ
 ಸೇನೆಗೆ ಬರವೇಳ್ವೆನೈಸೆ
 ನೀನೆನಗ್ರಜನಾದರೆ ನೀನಿದರ್
 ಸ್ಥಾನಕೆಯ್ದೆ ತಡೆದಿಹೆನೆ ||

೧೨

ಜಗದ ಭೂಭುಜರನಾಡಿಸಿ ನಾವು ನೋಡಿ ಪೆಂ
 ಪೊಗೆದರೆ ಪೊತ್ತುಗಳೆಯದೆ
 ನಗೆಗೆಡೆಯಾಗಂತು ನೆಗಲ್ವರೆ ದೊರೆಯೆದ್ದು
 ಹಗರಣವಾಡಿದಂದದೊಳು ||

೧೩

ನನ್ನ ಗೆದ್ದುದಹಿಂದೆ ನಿನಗೆ ಕೀರ್ತಿಯೆ ಹೇಳು
ನಿನ್ನ ಗೆಲಿನೆಗೊಂದು ಜಸವೆ
ಪನ್ನಗನರಸುರಲೋಕದುತ್ತಮರು ಭೀ
ಯೆನ್ನರೆ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡು ||

೧೪

ಅದಕೇನು ನೀನಿಂತು ಕದನಕೆಯ್ದಿದೆಯೈಸೆ
ಕದನದೊಳ್ ಗೆಲವೈಸೆ ಕಡೆಗೆ
ಬದೆಗರಂದದಿ ಹೋರಲೇತಕೆ ಗೆಲವು ನಿ
ನ್ನದು ಸೋಲವೆನೆಗೆ ಹೋಗಿಂದ ||

೧೫

ದೊರೆಗಳು ಮಂತ್ರಿಸಖರು ಕಿವಿಮುಚ್ಚಿ ದೇ
ವರಿಗುಂಟೆ ಸೋಲವೆಂದೆನಲು
ಸ್ವರಗಾರು ಸೋಲರೈ ಹೆಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟಿವೆ ನಾವು
ತರಹರಗೊಳ್ಳರೈಯೆಂದ ||

೧೬

ಗೆಲವೆಂಬುದೇನುಪಚಾರವಲ್ಲಣ್ಣ ತೋ
ಳ್ತಲವ ಬಲ್ಲಿನು ಸತ್ಯವಹುದು
ಬಲವೆಲ್ಲ ಕೇಳ್ತಂತೆ ಪೇಳ್ತಿನು ಕೇಳೆಂದು
ಬಳಿಕ ಚಕ್ರೇಶನಂತೆಂದ ||

೧೭

ದೃಷ್ಟಿವಿಜಯವೆಂತು ಪಂಚನಿಂಶತಿ ಜಾಪ
ದಪ್ಪದ್ಧ ಹೆಚ್ಚು ನೀನೆನ್ನ
ದೃಷ್ಟಿಸಬಹುದಾನು ನಿನ್ನ ನೋಳ್ಪ್ರಗೂರ್ವ
ದೃಷ್ಟಿ ನೊಂದೆನೆಜೊಯ್ದುದೆಂದ ||

೧೮

ಇನಬಿಂಬದೊಳಗಣ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಕಾಣ್ಬೆ ಲೋ
ಚನನಿಗಿಪ್ಪಕ್ಕೈದು ಮಾರು
ಘನವೆ ತನ್ನನ ಜನ ತಿಳಿಸಲಾಡಿದನೆಂದು
ನೆನೆದರು ಸಖಮಂತ್ರಿನೃಪರು ||

೧೯

ಜಲಯುಧದೊಳು ನಾನೆ. ಜೆಲ್ಲೆ ನಿನ್ನದಮುಟ್ಟಿ
ಯಿಳಿವುದು ವಾರಿ ನೀನೆನ್ನ
ಮುಳುಗಿಸಿ ಬಿಡಬಹುದದಲಿಂದ ಸನಗಾಗ
ಚಳಿತಡ್ಡನೊಗವಹುದೆಂದ ||

೨೦

ಮುಗಿಲಿಗೆ ನೀರ ಚೆಲ್ಲುವ ಶಕ್ತಿಯುಂಟು ರಸ
ವುಗಳ ಹಲವು ತಾಳ್ದು ಸ್ಮರನ
ಅಗುಳಿವ ಶಕ್ತಿಯುಂಟುಪಚಾರಕೆಂದನೆಂ
ದಗಣಿತನೃಪರೆಣಿಸಿದರು ||

೨೧

ಮಲ್ಲಗಾಳಗವೆಂತು ಭುಜಬಲಿಯೆಂದಯ್ಯ
ನಲ್ಲವೆ ಪೆಸರಿಟ್ಟನಂದು
ಬಲ್ಲೆ ನಯ್ಯನ ವಾಕ್ಯ ಹುಸಿಯದು ಭುಜಬಲ
ದಲ್ಲಿ ನೀನೆತ್ತುವೆಯೆಂದ ||

೨೨

ಭುಜಬಲಿಯೆಂದರೆ ಚಕ್ರಿಯ ಗೆಲ್ವರ್ಥ
ಭಜನೆಯೆ ತನ್ನ ಸೋದರನ
ಸುಜನಚಿಂತಾಮಣಿ ಸುಡಿದನೆಂದಿದ್ದ ಭೂ
ಭುಜಮಂತ್ರಿಸಖರೆಣಿಸಿದರು ||

೨೩

ಇಂತೆಂದು ಪಲಬರು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರೆ ನೃಪ
ನಂತು ಕೇಳಾ ತಮ್ಮ ಬಾಯಾರಿ
ಕುಂತು ನನ್ನದು ತೇಜ ನಿನಗೆಂದ ಮೇಲೆ ಕೋ
ಪಾಂತರವೇನಣ್ಣಯೆಂದ

೨೪

ಕೇಳಣ್ಣ ಚಕ್ರವ ಬಯಸಿತಿಲ್ಲಾನು ಶ
ಸ್ತ್ರಾಲಯದೊಳು ತಾನೆ ಹುಟ್ಟಿ
ಏಳಿಸಿ ನಾಡ ಸುತ್ತಿಸಿತು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ
ಆಲಿಗೆ ನೋವಾಗುವಂತೆ ||

೨೫

ಈ ಸಿರಿಯನು ನಾನು ಪುಣ್ಯದ ಫಲವೆಂದು
ದಾಸೀನದೊಳು ನೋಡುತ್ತಿಹೆನು
ಅಪೆಯಿಲ್ಲೆನೆಗೆ ನೀನೊಪ್ಪುಗೊಳಾ ಮುಂದಣ
ಭೂಸುದತೀಶ ನೀನಲ್ಲೆ ||

೨೬

ಅರಸಾಗಿ ನೀನೂರೊಳಿದೆ ನೀನಟ್ಟಿದ
ದೊರೆಯಾಗಿ ನಾನೆಯ್ತಿ ನಿನ್ನ
ಧರೆಯ ಸಾಧಿಸಿ ತಂದೆನೊಪ್ಪುಗೊಳಾ ನಿನ್ನ ಭೂ
ವರವೃಂದವಿದೆ ಕಟಕವಿಪ ||

೨೭

ನಿನಗೆ ನಾನಣ್ಣನೆಂಬಕ್ಕುತಿವಿಲ್ಲ ನೀ
ನನುಜನೆಂಬಕ್ಕುತಿಂಟಪ್ಪಾ
ನನೆವಿಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಭಾಗ್ಯವ ಕಣ್ಣುತುಂಬ ನೋ
ಳ್ಳೆನು ರಾಜಪದವಿಗಿಂತೊಪ್ಪು ||

೨೮

ಕಾಶಲಿಯೊಳು ನೀನು ಸುಖಬಾಳು ನನಗೊಂದು
 ದೇಶವ ಕೊಟ್ಟು ಬೇಟಿರಿಸು
 ಕ್ಲೇಶದ ಮಾತಲ್ಲ ಸಂತೋಷ ಪುರುಷರ
 ಮೇಶನ ಕೆಂಬಜ್ಜೆಯಾಣೆ ||

೨೯

ರಂಜನೆಗಾಡಿದ ಮಾತಲ್ಲ ನಂಬು ನಿ
 ರಂಜನಸಿದ್ಧನೆ ಸಾಕ್ಷಿ
 ಕಂಜಾಸ್ತು ನನಗಿದಲಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಷೆ
 ಜಂಜಡದಿಚ್ಛೆಗಳಿಲ್ಲ ||

೩೦

ವಿರಸವ ಬಿಡು ಬಿಡೆಂದಾ ಚಕ್ರಿ ನುಡಿಯೆ ಪೂ
 ಸರನು ತಗ್ಗುತ ಮನಸಿನೊಳು
 ಮುರಿದ ಮೋರೆಯೊಳಿರೆ ಚಕ್ರರತ್ನವನಾಗ
 ಕರೆದಿಂತು ನುಡಿದನಾ ಚಕ್ರಿ ||

೩೧

ಹೋಗು ಚಕ್ರವೆ ಭುಜಬಲಿಯನೋಲೈಸೆನೆ
 ಹೋಗದೀತಗೆ ಪುಣ್ಯವುಂಟು
 ಪೂಗಣೆಯಗೆ ಚಕ್ರ ಬೆಸಗೆಯ್ವ ಪುಣ್ಯವಿ
 ಲ್ಲಾಗಿ ನಿಂದಿತು ಮುಂದೆ ಬಂದು ||

೩೨

ಎಲೆಲೆ ಪಿಶಾಚ ಹೋಗೆಂದರೀತಕ ಹೋಗೆ
 ಕಲಹ ನಿನ್ನಿಂದಾದುದೆನಗೆ
 ಜಲಜಾಸ್ತುನತ್ತ ಸಾರೆಂದು ನೂಕಿದರದು
 ಬಳೆ ಜಾಱುವಂತೆ ಜಾಱಿದುದು ||

೩೩

ಕಳೆಗುಂದಿ ಕಾಮನ ಭುಜಸರಿತದೊಳತ್ತ
ತೊಲಗಿ ನಿಂದಿತು ಚಕ್ರರತ್ನ
ದಳ ನಡುಗಿತು ಧೂಮಕೇತುವೆದ್ದುವು ಕೂಡೆ
ನೆಲ ಗುಡುಗಿತು ಘುಡುಘುಡನೆ ||

೩೪

ಸತ್ತುರುಷಗೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಗುಂಬಳಿಯೆಂದು ಜ
ಗತ್ತದ ಕಿಱಿಯನಿಗಿನೆಲ
ಸತ್ತಧ ತಪ್ಪಿ ಕಾವಧ ಹುಟ್ಟುವಾಗ ಮ
ಹೋತ್ತಾತ ಹುಟ್ಟಿದೆ ಜಗಕೆ ||

೩೫

ಗರುಡಮಂತ್ರಕೆ ವಿಷವಿಳಿವಂತೆ ಭರತಭೂ
ವರನ ವಾಕ್ಯವ ಕೇಳಲಾಗಿ
ಜರಿಜರಿದಂಗಜಗೆತ್ತಿದ ಕೋಪ ಮೈ
ಸರಿಸಿತು ಹೃದಯ ತಂಪಾಯ್ತು ||

೩೬

ಏಱೆದ ಹೆಡೆಯಿಳಿವಂತೆ ಮುನ್ನಿನ ಗರ್ವ
ಜಾಜಿತು ಮೃದುವಾಯ್ತು ಚಿತ್ತ
ಗಾಱಾಯ್ತು ಕಾರ್ಯ ನನ್ನಣ್ಣನಿಗಿರಾಗಿ
ದೂಱಿ ಹೊತ್ತಿನಲಾ ಹಾಯೆಂದ ||

೩೭

ಒಲೆದ ಮೋರೆಯ ತಿರುಹಿದನು ಸಮ್ಮುಖವಾಗಿ
ಕಳೆದನೊಯ್ಯನೆ ತೋಳ ತೊಡಕ
ಅಳುಕಾದುದಣ್ಣನ ಮೊಗವ ನೋಡದೆ ನಾಚಿ
ತಲೆಗುಸಿದಿದನಾ ಮದನ ||

೩೮

ಕಡೆಯ ಯುದ್ಧದೊಳಲ್ಲದಿವರುಕ್ಕು ನಿಲ್ಲದೆಂ
ದಿಡಿಕಿಱಾದೀಕ್ಷಿಸುತಿದುರ್
ನುಡಿಯೊಳೆ ಚಕ್ರ ಗೆಲ್ಲದ ಕಂಡು ಪೊಗಳ್ಳರು
ನುಡಿಯದೆ ಸಖಮಂತ್ರಿನೈಪರು ||

೩೯

ಕಾವನುಗ್ರತೆಯೆತ್ತ ಶಾಂತದೊಳೆಯ್ದಿ ವಾ
ಕ್ಯವಲಂಬದಿ ಗೆಲ್ಲದೆತ್ತ
ಆನಂಗದೊಳು ಚಕ್ರಗೆಣೆಯುಂಟೆ ಎಂದು ಜ
ನಾವಳಿ ಪೊಗಳ್ಳದೆದೆಯೊಳು ||

೪೦

ನುಡಿವ ಗಂಭೀರ ಬೋಧಿಪ ಬೋಧೆ ತನ್ಮನಂ
ದೊಡಕುಹುಟ್ಟಿಸದೊಂದು ಪ್ರೀತಿ
ತೊಡರದ ಮಾತಿದ ಗೆಲ್ಲ ಚಾತುರ್ಯಕೆ
ಪಡೆಯೆಲ್ಲ ಮೆಚ್ಚಿ ಕೀರ್ತಿಸಿತು ||

೪೧

ಟಿಪ್ಪಣಿ

೧. ಬಸವಣ್ಣನವರು : ' ವಚನಗಳು '

ಭಕ್ತಿಭಾಂಡಾರಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ವಾಳಿದ ಬಿಜ್ಜಳನ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಕಾಲ ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೧೬೦. ಇವರು ಷಟ್ಸಲದ ವಚನಗಳು, ಶಿಖಾ ರತ್ನವಚನ, ಕಾಲಜ್ಞಾನವಚನ, ಮಂತ್ರಗೋವ್ಯ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ

ಇಲ್ಲಿಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಷಟ್ಸಲದ ವಚನಗಳಿಂದ ಆಯ್ದು ಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಹೃದಯದ ಅಳದಿಂದ ಬಂದ ಈ ವಚನಗಳು ಬಸವಣ್ಣನವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ರೇಖಿಸುತ್ತವೆ.

ವಚನ ೧—೫ : ತವರಾಜ-ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಕ್ಕರೆ. ಹುಯ್ಯಲು-ಮೊರೆ, ಆರ್ತನಾದ. ಅಂದಣ-ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ. ಸೋಣಗ-ನಾಯಿ

೬—೧೦ . ತೊಡಿಗೆ-ಅಭರಣ. ನಿಧಾನ-ನಿಧಿ. ಬಂತರ-ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪಿಶಾಚಿ.

೧೧—೧೫ . ಹೊಲಬಿಗ-ಸರಿಯಾದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿರುವವನು. ಕಮ್ಮಟ-ಟಂಕಸಾಲೆ. ಎಡಿಸು-ಅಣಕಿಸು.

೧೬—೨೦ ದಿಬ್ಬ-ದಿವ್ಯಪ್ರಮಾಣಮಾಡಲು ಹಿಡಿದು
ಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಸಿದ ಕಬ್ಬಿಣ ಮೊದಲಾದ ವಸ್ತು. ಪುರಾತರು-
ಪುರಾತನರು, ಹಿಂದಿನ ಶಿವಶರಣರು.

೨೧—೨೫ . ಸಮಯಾಚಾರಿ-ಆಚಾರ್ಯಪುರುಷ ಹೊಗಳತೆ-
ಹೊಗಳಿಕೆ ಇಮ್ಮೆಯಾ-ಎರಡೂ ಮಗ್ಗುಲು. ಸುರಗಿ-ಸಣ್ಣ
ಕತ್ತಿ ಜೂಬು-ಭಯಹುಟ್ಟಿಸುವ ವಸ್ತು.

೨೬—೩೧ ಅವುಟು-ಮೂರುವರೆ. ದಂಡಿಗೆ-ವೀಣೆ
ನಿಷ್ಪತ್ತಿ-ಕೊನೆಯ ಪರಿಣಾಮ, ಪರಿಪಾಕ.

೨. ಹರಿಹರ : ' ಪುಷ್ಪರಗಳೆ '

ಹರಿಹರನ ಕಾಲದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪಂಡಿತರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿ
ಪ್ರಾಯವಿದೆ ಈತನು ಕ್ರಿ. ಶ ೧೨೦೦ ರ ಸುಮಾರು ಇದ್ದನೆಂದು
ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. " ಪರಮಾನಂದಾಬ್ಧಿ ಪಂಪಾಪುರದರಸ
ವಿರೂಪಾಕ್ಷಸಾಕ್ಷಾತ್ಸುಪುತ್ರಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವ ಈತನು
ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಪರಮಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಈತನು ಗಿರಿಜಾ
ಕಲ್ಯಾಣವೆಂಬ ಚಂಪೂಕಾವ್ಯವನ್ನೂ, ನೂರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಿವಗಣದ
ರಗಳೆಗಳನ್ನೂ, ರಕ್ಷಾಶತಕ ಪಂಪಾಶತಕ ಮುಡಿಗೆಯ ಅಷ್ಟಕ
ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ

ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಹೂಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿತಂದು
ಅರ್ಪಿಸುವ ಸಂಭ್ರಮದ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಕವಿ ಈ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ
ಭಕ್ತ್ಯತಿಶಯದಿಂದ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಪಂಕ್ತಿ ೧—೫೦ . ಒಸರು-ಪ್ರವಿಸು. ಹರವರಿಯು-ವಿಶಾಲ
ವಾದ. ಕರಡಗೆ-ಸಂಪುಟ. ಕೈವಾರಿಸು-ಹೊಗಳು. ಸಾರಭ-
ಸುವಾಸನೆ. ಉರವಣಿಸು-ಅಧಿಕವಾಗು. ಅಡ್ಡಮಂ ತಿಗಟಮಂ-

ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಮತ್ತು ತ್ರಿಕೋನಾಕಾರವಾಗಿ ಉಗ್ಗಡಿಸು-ಘೋಷಿಸು. ಬೆಲ್ಲವತ್ತ-ಬಿಲ್ವಸತ್ತ. ಮುಂಗುಡಿ-ಮುಂಭಾಗ ಕರದಿಂ-ಅತಿಶಯವಾಗಿ. ತೊನೆ-ಒಲಿದಾಡು. ಕುಕಿಲಿಱಿ-ಕೂಕೂ ಎಂದು ಕೂಗು.

೫೧-೧೦೦ ಅಳಿಮನೆ- (೧) ಹೀನಮನಸ್ಸು, (೨) ತುಂಬಿಯ ಮನಸ್ಸು ಕಣ್ಣುಂಗತಿ-ಸರ್ವಸ್ವ ತಿಱಿ-ಕೊಯ್ಯು. ಅದಿರ್ಗಂತಿ-ಮಾಧವೀಲತೆ. ಜಾತಿ- (೧) ಜಾಜಿ- (೨) ಕುಲ. ಹೆಟಿಸೊಡಿದನ-ಚಂದ್ರಶೇಖರನ ಪಡ್ಡಳಿ-ಕಣಗಿಲೆ ಹೇರೀಳೆ-ದೊಡ್ಡಿ ಕಾಯ ಗಿಡ. ಮುಡಿವಾಳ-ಬಾಳದ ಬೇರು.

೧೦೧-೧೫೦ ಕೊನರ್-ಚಿಗುರು. ಸೋಮಯ್ಯ-ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದ ಸೋಮನಾಥ. ಪುಲಿಗೆಟಿ-ಈಗಿನ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರ ಎವೆನೋ-ಎನುಮಾಡಲಿ. ನೇತ್ರ-ವಸ್ತ್ರ. ಸಾಗಿಸು-ಘೋಷಿಸು. ಪೊಂಗು-ಉಬ್ಬು ಬೀಗು-ಉಬ್ಬು ಒಕ್ಕಲಿಕ್ಕು-ಧ್ವಂಸಮಾಡು. ಚಲ-ಹರ.

೧೫೧-೨೦೦ ಪಲ್ಮೋರೆ-ಹಲ್ಲುಮಸೆ. ಹಂಪೆಯರಸನ ಕುಮಾರಂ-ಇಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ. ಸಿತಗ-ದುಷ್ಟ. ಆಟಡಿ- (೧) ತುಂಬಿ, (೨) ಹಿಂಸೆ. ಗಳಗಳನೆ-ಶೀಘ್ರವಾಗಿ. ಎಬ್ಬಟ್ಟು-ಓಡಿಸು. ಉಪ್ಪವಡಿಸು-ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ಎಳು. ತಳುವು-ತಡಮಾಡು. ಗಂಧವಹವಾಯು ತೂಪಿಱಿ-ರಕ್ತಗಾಗಿ ಊದು. ಸಸಿನೆ-ನೇರವಾಗಿ. ತುಟುಬು-ಮುಡಿಸು ಅಣ್ಣಿಕ್ಕು-ಲೇಸಿಸು. ಜಾದಿ-ಜಾಜಿ. ಪೂವಲಿ-ಪುಷ್ಕೋಪಹಾರ. ಸವಟು-ಸರಿಪಡಿಸು ಸೀಗುರಿ-ಒಂದು ಬಗೆಯ ಚಾಮರ.

೨೦೧-೨೫೦ ಅರೋಗಿಸು-ಭೋಜನಮಾಡು. ಹೆಟಿಸಾರ್-ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಎಯ್ದಿಸು-ತೃಪ್ತಿಪಡೆ. ಓಜೆ-ಕ್ರಮ. ಹಳವಿಸು ಪ್ರಲಾಪಿಸು. ಗಳಪು-ಹರಟು. ಪಡಿ-ಪ್ರತಿ ಪರುಷ-ಸ್ಪರ್ಶ ಶಿಲೆ, ಮುಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಚಿನ್ನವಾಗಿಸುವ ಮಣಿ. ಸುರ್ದಭಿ-ಕಾಮ

ಧೇನು. ಇಡುಕು-ಬಿಡು. ಅಕ್ಕಾಡು-ಕೊನೆಮುಟ್ಟು. ನಾಲ್ಕುಕ್ಕರಂ-
ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರಗಳು ಒಚ್ಚತ-ಒಂದೇ ಸಮ

೨೫೧—೨೭೨ ಬೋಳೆಯರ್-ದೇವತೆಗಳು ಹೆಂಪಿಡಿದ-
ಹಿರಿಮೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ

ಅಕ್ಷಮಂ - ಅಸಮರ್ಥ. ಅಳಿವಂ - ಲಾಲಸೆಯುಳ್ಳವನು
ಮಾಯಾಪಕ್ಷಂ-ಮಾಯೆಯ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವನು.

೩. ರಾಘವಾಂಕ : ' ಚಂದ್ರಮತಿಯ ಪ್ರಲಾಪ '

ರಾಘವಾಂಕನು ಹರಿಹರದೇವನ ಸೋಪರಳಿಯ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯ
ಈತನ ಕಾಲವೂ ಕ್ರಿ. ಶ. ಸುಮಾರು ೧೨೦೦ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.
ಈತನು ಷಟ್ಪದೀಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರವರ್ತಕನೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದಾನೆ.
ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯ, ಸಿದ್ಧರಾಮಚಾರಿತ್ರ, ಸೋಮನಾಥಚರಿತೆ, ವೀರೇಶ
ಚರಿತೆ, ಶರಭಚಾರಿತ್ರ, ಹರಿಹರಮಹತ್ವ ಇವು ಈತನ ಕೃತಿಗಳು.
ಹರಿಹರನಂತೆ ಈತನೂ ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ನಿಸ್ಸೀಮಭಕ್ತ.

ಈ ಕಾವ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯದಿಂದ ತೆಗೆದು
ಕೊಂಡಿದೆ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ,
ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಚಂದ್ರಮತಿಯನ್ನೂ ಮಗ ರೋಹಿತಾಶ್ವ
ನನ್ನೂ ಮಾರಿ, ತಾನು ಹೊಲೆಯನಿಗೆ ಆಳಾಗಿ ಸ್ಥಳಾನವನ್ನು ಕಾದು
ಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹಾವು ಕಡಿದು ರೋಹಿತಾಶ್ವನು ಮರಣ
ಹೊಂದಿದುದು, ಚಂದ್ರಮತಿ ಶವವನ್ನು ಕಂಡುದು, ಕೊನೆಯ
ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಶವವನ್ನು ಸುಡುಗಾಡಿಗೆ ಒಯ್ಯಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಹರಿ
ಶ್ಚಂದ್ರನು ವರ್ತಿಸಿದುದು ಇವು ಈ ಕಾವ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕರುಣರಸ
ಭರಿತವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ.

ಪದ್ಯ ೧—೫ : ಒತ್ತಿಟ್ಟು-ಒತ್ತೆಯಿಟ್ಟು ಸೂನೆಗಾಣ-ಕಟುಕ ಮಾಡ-ಉಪ್ಪರಿಗೆ. ಹೇಳಿಗೆ-ಬುಟ್ಟಿ. ಬಾಣಸ-ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆ. ಹಂತಿ-ಪಂಕ್ತಿ. ಮೂರಿ-ಬಾಯಿ. ಆಱಿ-ಸಮರ್ಥವಾಗು. ಓರಂತೆ-ಒಂದೇ ಸವನೆ ಸಲಜೇಹುದು-ಸಲ್ಲಬೇಕು. ಆರಯ್ಯ-ವಿಚಾರ. ಹುಲುಹುಳ್ಳಿ-ಹುಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಗೆ. ಅಡುಗಬ್ಬು-ಉರುವಲು.

೬—೧೦ : ಹದರು-ಕೈಯ ಮಣಿಕಟ್ಟು, ಹದಡು. ತತ್ತುಕ-ಜೊತೆಗಾರ (?). ಉಮ್ಮಳ-ವೃಥೆ. ದಟ್ಟಿಸು-ಗದರಿಸು ಅಡ್ಡನೊಮ್ಮಳುಗಿದನೊ ಹೊಡೆಕರಿಸು-ಪ್ರಜ್ವಲಿಸು.

೧೧—೧೫ ಭಲ್ಲುಕ-ಕರಡಿ. ಚಚ್ಚರ-ಲಗುಬಗೆ. ಮಡಲಿಱಿ-ಹಬ್ಬು. ಕಾಳ-ಕತ್ತಲೆ.

೧೬—೨೦ . ಅಗುವಿಸು-ಭಯಪಡಿಸು ಮುರಿದ-ತಿರುಹಿದ. ಬಟತ-ಒಣಗಿದ, ಆರಿದ. ಕಡಗು-ಉತ್ಸಾಹಗೊಳ್ಳು, ಉಬ್ಬು. ಹಡಿಗೆತ್ತದು-ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿತು. ಕರಕರಿಸು-ಪೀಡಿಸು ಪರಿಣಾಮ-ಸಮಾಧಾನ.

೨೧—೨೫ : ನನ್ನಿಕಾಜಿ-ಸತ್ಯನಿಷ್ಠ. ಪಡಲಿಡು-ಚೆದರಿ ಬೀಳು. ಕಾಳಿಜ-ಹೃದಯಪಿಂಡ. ಸಿದುಗು-ಕೈಯಿಟ್ಟು ಹುಡುಕು. ಪಟ್ಟರಿಸು-ಮಲಗಿಸು. ಮುಟ್ಟಿಗೆ-ಚಿತೆ (?). ಹಾಗ ಒಂದು ಅಲ್ಪನಾಣ್ಯ.

೨೬—೩೦ : ಐದೆ-ಮುತ್ತೈದೆ ನೆಲಡೆಱಿ-ಭೂಮಿಯ ಬಾಡಿಗೆ. ಹಾಳಂ ಬಿಡು-ಭೂಮಿಯನ್ನು ದತ್ತಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡು.

೩೧—೩೫ : ಸಿಗ್ಗು-ಸಾಚೆಕೆ. ಹೇವರಿಸು-ಅಸಹ್ಯಪಡು, ಹಿಂದೆಗೆ. ತೂಕದ ಕೋಲ ತೊಲೆ-ತಕ್ಕಡಿಯ ದಂಡಿಗೆ.

೩೭—೪೧ . ಗರುವಿಕೆ-ಹಿರಿಮೆ. ಗಾಡಿ-ಸೌಂದರ್ಯ
ಒಟ್ಟಜಿ-ಪರಾಕ್ರಮ. ಎಡೆವಟ್ಟಿ-ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗ.

೪. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ : ' ಕರ್ಣನ ಸತ್ತ್ವಪರೀಕ್ಷೆ '

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ನಾರಣಪ್ಪ. ಈತನ ಕೃತಿ ' ಕರ್ಣಾಟಕಭಾರತಮಂಜರಿ ', ಇದನ್ನು ' ಗದುಗಿನ ಭಾರತ ' ಅಥವಾ ' ಕನ್ನಡ ಭಾರತ ' ವೆಂದು ಕರೆಯುವುದೇ ರೂಢಿಯಾಗಿದೆ. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಕಾಲ ಯಾವುದೆಂಬುದು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಈತನು ಕ್ರಿ. ಶ ೧೫ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಾಮಾನ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯ. ಈತನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೋಳಿವಾಡ, ಆರಾಧ್ಯದೇವತೆ ಗದುಗಿನ ವೀರನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಕಾವ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಭಾರತದ ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ. ಪಾಂಡವರ ಅಜ್ಞಾತವಾಸವು ಮುಗಿದಬಳಿಕ ಅವರಿಗೆ ಕೌರವನಿಂದ ಅರ್ಧರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಿಸುವ ಸಂಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಗೆ ಬಂದನು. ಸಂಧಿಪ್ರಯತ್ನವು ವಿಫಲವಾಯಿತು. ಕೃಷ್ಣನು ಹಿಂದಿರುಗುವಾಗ ಕರ್ಣನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ತನ್ನೊಡನೆ ರಥದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಆಗ ಏನು ಮಾತು ನಡೆಯಿತು, ಆ ಸತ್ತ್ವಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಣನ ಧಿರೋದಾತ್ತತೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರಕಾಶಗೊಂಡಿತು, ಆ ಬಳಿಕ ಹೆತ್ತ ತಾಯಿ ಕುಂತಿ ತನ್ನನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಕಂಡಾಗ ಕರ್ಣನು ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಿದನು ಎಂಬ ವಸ್ತು ಈ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ.

ಸೂಚನೆ ಅದಟ-ಶೂರ. ಅತುಳ-ಎಣ್ಣೆಯಿಲ್ಲದ. ದಿನ
ಮಣಿಯಮಗ-ಸೂರ್ಯಪುತ್ರ, ಕರ್ಣ

ಪದ್ಯ ೧—೫ ಶೌರಿ-ಕೃಷ್ಣ. ಸಂವಾದಿಸು-ಹೋಲಿಸಿ
ನೋಡು. ಅಂಜುಳಿ-ಅಂಜಲಿ. ಬೊಗಸೆ. ತಳಕಿಕ್ಕು-ತಳಕುಹಾಕು.

೬—೧೦ ನಿಧಾನ-ನಿಶ್ಚಯ (?) ಹಸಾದ-ಪ್ರಸಾದ.

೧೧—೧೫ : ಸೆರೆ - ರಕ್ತನಾಳ ದೃಗುಜಲ - ಕಣ್ಣೀರು.

ದುಮ್ಮಾನ-ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಷಮಸ್ಥಿತಿ. ದಾತಾರ-ದಾನಿ ಅರಿ-ಕತ್ತರಿಸು.
ಅಡಗು-ಮಾಂಸ.

೧೬—೨೦ . ಸೊಗಸು-ಮೆಚ್ಚು. ರೂಢಿ-ಲೋಕ. ಹರಿಬ-
ಪ್ರತೀಕಾರಕ್ರಿಯೆ. ಕೈವಾರ-ಹೊಗಳಿಕೆ. ಅರುಣಜಲ-ರಕ್ತ. ಆಜ್ಞ-
ತುಪ್ಪ. ಚರು-ಹವಿಸ್ಸು. ಸಮಿಧೆ-ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಕಪಾಲ-ತಲೆಬುರುಡೆ.
ನಿಡುತೆರಳೆಗಳ-ಉದ್ಧವಾದ ಮತ್ತು ಒತ್ತುಗೂಡಿಸಿದ ಅಹವ-
ಯುದ್ಧ. ಪತಿಯ ಅವಸರ-ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯ.

೨೧—೨೫ : ಖತಿ-ಕೋಪ. ಒಡ್ಡೆಸು-ಹೂಡು, ಮುಂದಿಡು.
ಸಂಪ್ರತಿ-ಸಂಧಿ. ಸಂಗರ-ಯುದ್ಧ. ವಿಸಸನ ಕೊಲೆ, ಯುದ್ಧ.
ಮಂತ್ರ-ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ. ನುಸುಳು-ಹೀನತ್ವ. ಹುಲುಸರವಿ-
ಹುಲ್ಲಿನ ಹಗ್ಗ. ಹಿಸುಣ-ಚಾಡಿಕೋರ. ಬೇರ್ವರಿ-ಬೇರೂರಿ ಹರಡು.
ಕಾಳುಮಾಡು-ವೃಥಾಮಾಡು.

೨೬—೩೦ : ತಾತ-ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಸೂರ್ಯ. ಸೌರ-
ಮಂತ್ರ-ಸೂರ್ಯಮಂತ್ರ. ಬಿದಾರಿಯದ ಸುರತರು-ಉದಾರತೆಯಲ್ಲಿ
ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ, ಎಂದರೆ ಕರ್ಣ. ಅದ್ದಳು-ಮುಳುಗಿದಳು. ಕೈಲೆಡೆ-

ನ್ಯಾಸ, ಸುರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದು. ವಾಸಿ-ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ. ಎಕ್ಕಟಿ-
ವ್ರತೈಕವಾಗಿ. ಒಸೆ-ಪ್ರೀತಿಸು.

೩೧-೩೫ ವಿಗಡತನ-ಪ್ರತಿಕೂಲತ್ವ, ಕೆಡುಕತನ. ಮಾಣು-
ನಿಲ್ಲಿಸು. ಪರರೋಲಗ-ಪರರ ಸೇವೆ. ಕಾಯಜನ ಪಿತ-ಮನ್ಮಥನ
ತಂದೆ, ಕೃಷ್ಣ. ಒಕ್ಕತನ-ಕೂಡಿ ಬಾಳುವುದು. ಮಾದುಕಳೆ-ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು

ಜ. ರತ್ನಾಕರ : ' ಭರತವಿಜಯ '

ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿಯ ಕಾಲ ಕ್ರಿ. ಶ ೧೫೫೭ ಎಂದು ತಿಳಿದು
ಬರುತ್ತದೆ ಈತನು ಭರತೇಶವೈಭವ, ತ್ರಿಲೋಕಶತಕ, ಅವರಾಜಿ
ತೇಶ್ವರಶತಕ ಮೊದಲಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಪದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಭರತೇಶವೈಭವದ 'ದಿಗ್ವಿಜಯ ಕಲ್ಯಾಣ'
ವೆಂಬ ವಿಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ ಜೈನರ ಪ್ರಧಮತೀರ್ಥಕಂದ
ನಾದ ಪುರಪರಮೇಶ್ವರನ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಭರತೇಶ್ವರನು ದಿಗ್ವಿಜಯ
ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ತಮ್ಮನೂ
ಆ ಯುಗದ ಕಾಮದೇವನೂ ಆದ ಬಾಹುಬಲಿಯ ರಾಜಧಾನಿ
ಪಾದನಪುರದ ಬಳಿ ಅವನ ಚಕ್ರಾಯುಧವು ಮುಂದೆ ನಡೆಯದೆ
ತಡೆದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ತಲೆಬಾಗದಿರುವವರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ
ಹೀಗಾಗುವುದೆಂದು ಬಲ್ಲವರಿಂದ ತಿಳಿದು, ತನ್ನನ್ನು ಬಂದು ಕಾಣಬೇ-
ಕೆಂದು ಭರತನು ತಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಣ್ಣನ ಮಾತನ್ನು
ಬಾಹುಬಲಿ ಅಲ್ಲಗಳೆದು, ಅವನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಆಗ
ಮಂತ್ರಿಗಳು ಧೃಷ್ಟಿಯುಧ್ಧ, ಜಲಯುಧ್ಧ, ಮುಷ್ಟಿಯುಧ್ಧ ಈ
ಮೂರೂ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯಲಿ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಅದನ್ನು ಭರತಬಾಹುಬಲಿಗಳು ಒಪ್ಪಿ ಒಬ್ಬರ ಮುಂದೆ ಒಬ್ಬರು
ಸಿಂತಾಗ, ಭರತನು ತಮ್ಮನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ

ಅವನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಲೊಲ್ಲದೆ ತಾನಾಗಿ ಸೋಲನ್ನು ಮೊದಲೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಬಾಹುಬಲಿಯ ಹೃದಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆಂಬುದನ್ನು ರತ್ನಾಕರನು ಭರತನ ಗುಣಾತಿಶಯವು ಎದ್ದು ತೋರುವಂತೆ ಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ.

೧-೫ ಕುಂದಣದ ಅದ್ವಿ-ಚಿನ್ನದ ಬೆಟ್ಟ. ಕಳೆ-ಯುದ್ಧ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಆಯತ-ವಿಸ್ತಾರವಾದ. ಕೀಟಿ-ಆಗ್ರಹಗೊಂಡು. ಚಕ್ರಿ-ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಭರತ ಚಕ್ರವರ್ತಿ. ಅಂಗಜ-ಮನ್ಮಥ, ಬಾಹುಬಲಿ ಪರಿಕಿಸು-ಪರೀಕ್ಷಿಸು, ನಿಟ್ಟಿಸಿನೋಡು. ಆರಯ್ದು-ವಿಚಾರಮಾಡಿ. ದುರ್ಮನ-ಮನಸ್ಸಿನ ಹುಸಿ.

೬-೧೦ ಆಯ್ಕೆ-(ಇವರ)ಕಂದೆ, ಆದಿತೀರ್ಥಂಕರ ಹಾಗೆ. ಕಾಲುಭಾಗ. ಜಿನವುತ್ರರು-ಆದಿಜಿನನ ಮಕ್ಕಳು.

೧೧-೧೫ ಒರೆ-ಹೇಳು. ಅಂಕಪದ್ಧತಿ-ಯುದ್ಧದ ರೀತಿ ಭೂಭುಜ-ರಾಜ. ಪೆಂಪು-ಮಹತ್ವ ಒಗೆ-ಉದಿಸು, ಹುಟ್ಟು. ಹಗರಣವಾಡು-ಕೆಳದರ್ಜೆಯ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸು. ಜನ-ಕೀರ್ತಿ. ಬದಗ-ಕೀಳುಮನುಷ್ಯ.

೧೬-೨೦ : ತರಹರಗೊಳ್ಳು-ಸೈರಿಸಿಕೊಳ್ಳು. ದೃಷ್ಟಿವಿಜಯ-ಒಬ್ಬನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ಗೆಲ್ಲುವುದು. ಸಂಚವಿಶಂತಿಜಾವ-ಇವತ್ತೆಂದು ಬಿಲ್ಲಳತೆ ತಿಳಿವು-ಬೋಧಿಸು. ಚಳಿತು-ಶಕ್ತಿಗುಂದಿ

೨೧-೨೫ ಅಗುಳಿಸ-ಮಾಳುಗಿಸುವ. ಅರ್ಥಭಜನೆ-ಅರ್ಥ ವಿಭಾಗ. ಬಾಯಾರಿ-ಬಾಯಿತುಂಬ. ಕುಂತು-ಕುಂದಿತು. ಎಳಿಸಿ-ಎಬ್ಬಿಸಿ ಆಲಿ-ಕಣ್ಣುಗುಡ್ಡ.

೨೭—೩೦ ಕೌಶಲಿ-ಭರತನ ರಾಜಧಾನಿ. ಪುರುಷರಮೇಶ-
ಆದಿತೀರ್ಥಂಕರ. ಕಂಬಚ್ಚೆ-ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದ ಹಜ್ಜೆ. ಜಂಜಡ-ಕ್ಷೇಶ

೩೧—೩೫ ವೂಸರ - ಕುಸುಮಬಾಣ, ಬಾಹುಬಲಿ.
ವೂಗಣೆಯ-ಕುಸುಮಶರ, ಬಾಹುಬಲಿ ಬೆಸಗೆಯ್ವ-ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು
ನಡೆಸುವ ಜಲಜಾಸ್ತ್ರ-ಕಮಲಬಾಣ, ಬಾಹುಬಲಿ. ಭುಜಸರಿತ-
ಭುಜದ ನೇರ. ಜಗತ್ಪದ-ಜಗತ್ತಿನ ಅಧಿಪತ್ಯ ಕಾವಧ-ಕೆಟ್ಟ ದಾರಿ.

೩೬—೪೧ ವೈಸರಿಸು-ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿ, ಜಾರು. ಗಾಱಾಯ್ತು-
ಕೆಟ್ಟುಹೋಯಿತು. ಇಡಿಕಿಱು-ಒತ್ತಾಗಿರು. ಆನಂಗ-ಯಾವ ರೀತಿ.

ಕಡೆಯ ಯುದ್ಧದೊಳಲ್ಲದವರುಳ್ಳು ನಿಲ್ಲದೆಂ
 ದಿಡಿಕಿಱಿದೀಪ್ತಿಸುತಿದುರ್
 ನುಡಿಯೊಳೆ ಚಕ್ರಿ ಗೆಲ್ಲದ ಕಂಡು ಪೊಗಳ್ಳರು
 ನುಡಿಯದೆ ಸಖಮಂತ್ರಿನೈವರು ||

೩೯

ಕಾವನುಗ್ರಹಯೆತ್ತ ಶಾಂತದೊಳೆಯ್ವಿ ವಾ
 ಕ್ಯಾವಲಂಬದಿ ಗೆಲ್ಲದೆತ್ತ
 ಆನಂಗದೊಳು ಚಕ್ರಿಗೆಣೆಯುಂಟೆ ಎಂದು ಜ
 ನಾವಳಿ ಪೊಗಳ್ಳದೆದೆಯೊಳು ||

೪೦

ನುಡವ ಗಂಭೀರ ಬೋಧಿವ ಬೋಧೆ ತಮ್ಮನೆಂ
 ದೊಡಕುಹುಟ್ಟಿಸದೊಂದು ಪ್ರೀತಿ
 ತೊಡರದ ಮಾತಿಂದ ಗೆಲ್ಲ ಜಾತುರ್ಯಕೆ
 ಪಡೆಯೆಲ್ಲ ಮೆಚ್ಚಿ ಕೀರ್ತಿಸಿತು ||

೪೧

ಷಡಕ್ಷರದೇವ : 'ಮಣಲ ಲಿಂಗದ ಪೂಜೆ'

ಪಳಯಿಸಿದಂ ಪಂಬಲಿಸಿದ
ನೊಳಗಾಱಿದನಾರ್ಪುಗುಂದಿದಂ ಬೇವಸದಿಂ
ಕಳವಳಿಸಿದನಾ ಪರಿಭವ
ದಳುಕೇಯಿಂ ನೊಂದನಂಜಪಾರ್ಥಂ ಪಾರ್ಥಂ || ೧

ಒಳಗೊಳಗಟಲ್ದ ಚಿಂತಾ
ಕುಳತೆಯನೊಳಕೊಂಡು ಬೇಡನಿವನೆನ್ನಿಂದ
ಗ್ಗಳಿಸಿದನೆ ಮತ್ತರಾಕ್ರಮ
ಮೊಳಸೋರ್ದುದೆ ಚಿತ್ರಮೆಂದವಂ ಖತಿಗೊಂಡಂ || ೨

ಶಿವಪದಭಕ್ತಿಯಂ ತೊಡಿದೆನೋ ಶಿವನಿಂದೆಯನೆಯ್ತೆ ಕೇಳ್ತೆನೋ
ಶಿವನಿಜಭಕ್ತರಂ ಪಟಿದೆನೋ ಶಿವಪೂಜೆಯ ಗೆಯ್ಯದನ್ನವಂ
ಸವಿದೆನೊ ಶೈವಸುಪ್ರತಮನಾಳ್ತೆ ಡೆವಿಟ್ಟೆನೊ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದೊಳ್
ಶಿವ ಶಿವ ತಾನದಲ್ಲದೊಡೆ ಸಾರ್ಗುಮೆ ಸಂದೆನಗೀ ಪರಾರ್ಥವಂ || ೩

ಎಲ್ಲಂದದಿನಾಹವದೊಳ್
 ಗೆಲ್ಲಂ ಶಬರಂಗಿ ಸೋಲಮೆನಗಾಯ್ತಕಟಿ
 ನ್ನಿಲ್ಲಿಯದು ವಿಜಯನಾಮಸ
 ಮುಲ್ಲಸಿತಖ್ಯಾತಿಯೆಂದು ಬಿಸುಸುಯ್ಯುತ್ತಂ ||

೪

ಜಗದೇಕವೀರಶಬ್ದಂ
 ನಗೆಗೆಡೆಯಾಯ್ತೆನಗೆ ಪರ್ಬಿದತ್ತೆಣ್ಣೆಸೆಯೊಳ್
 ನೆಗಟ್ಟವಯಶಮೀ ಶಬರನಿ
 ನೊಗೆದ ಪರಾಭೂತಿವೆತ್ತ ಕಾರಣದಿಂದಂ ||

೫

ಎತ್ತಣ ಬನಮೆತ್ತಣ ಕಿಟಿ
 ಯೆತ್ತಣ ಕಾಟ್ಟಿಯದನಾಗಮಂ ಶಿವ ಶಿವ ಮೇ
 ಣೆತ್ತಣ ಕಾಳೆಗದುಜ್ಜುಗ
 ಮೆತ್ತಣ ಪರಿಭವಮಿದೆನಗೆ ಸಾರ್ದುದು ಚಿತ್ರಂ ||

೬

ಈತಂ ನರನಕ್ಕುವೊ ಪಡಿ
 ಮಾತೇಂ ಮಗುಳ್ಳಾನೆ ಶಬರನಪ್ಪೆನೊ ರಣಸಂ
 ಜಾತಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯಗ್ಗದ
 ಬೂತಾಟವೊ ತಿಳಿಯೆನೆಂದವಂ ಚಿಂತಿಸಿದಂ ||

೭

ಎಂದು ತನ್ನೊಳಾಳೋಚನಂಗೆಯ್ದು —

ತಿಳಿದನೆ ಶಂಭುವೆಂದು ತಪ್ಪಿಸಂದು ಮಹೋಜ್ವಲಶೈವಶಕ್ತಿಯ
 ಗ್ಗುಳಿಕೆಯ ಕಂಡು ಕಂಡುಮವನಾಹವದೊಳ್ ತಿಳಿಯಲ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯಮೇ
 ವಿಳಸಿತವೇದರಾಶಿ ಸಲೆ ಕಾಣದ ದೇವನನದ್ವಿತೀಯನಂ
 ತೊಳಗುವಖಂಡಚಿನ್ಮಯನನಾತ್ಮವಿಗುವನನಪ್ರಮೇಯನಂ ||

೮

[ಅಂತು] ಪಲವಂದದಿಂ ಪಲುಂಬಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನುಪೇಕ್ಷೆ
ಯಿಂದೀ ಪರಾಜಯಂ ತಗುಳ್ಳದೆಂದು ನಿಜಾಂತರಂಗದೊಳ್ ಬಗೆದು
ಕರುಣಾಬ್ಧಿಯಪ್ಪ ಶಂಕರನಂ ಕಿಂಕರತೆಯಿಂ ಸರಣ್ಣೊಕ್ಕು ತತ್ತ್ವ
ರುಣ್ಯಂಬಡೆದು ಪಗೆಯಂ ಪರಾಭವಿಪೆನೆಂದು ಕೌಂತೇಯಂ ಚಿಂತಾ
ಪಂಕಮಂ ವಿವೇಕಜಳದಿಂ ತೊಳೆದು ವಿಮಳಮನಸ್ಕನಾಗಿ—

ಪರಮಶಿವಾಗಮೋಕ್ತವಿಧಿಯಿಂ ಮಣಲಿಂ ನೆಗಟ್ಟೊಂದು
ಲಿಂಗಮಂ

ನಿರುಪಮಭಕ್ತಿಯಿಂ ತಿಳಿದು ಪಡ್ಡಳಿ ಬಂದುಗೆ ಕಕ್ಕೆ ಮುತ್ತ ಪಾ
ದರಿಗಳ ಪೂಗಳಂ ಮೃದುಳಬಿಲ್ವದಳಂಗಳನಲ್ಲಿ ತಂದು ಶಂ
ಕರನನೊಪ್ಪಿ ಪೂಜಿಸಿದನರ್ಥಿತವೈರಿಜಯಂ ಧನಂಜಯಂ || ೯

ಬಲವಂದು ರುದ್ರಸೂಕ್ತಮು

ನೊಲವಿಂದೋದುತ್ತೆ ಮಣಿದು ಮಗುಳ್ಳೆ ಉಗಿ ವಿನಿ

ಮಲಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂ ಸಾಂ

ಜಲಿನಿಟಲಂ ನಿಗಮವಂದ್ಯನಂ ಕೀರ್ತಿಸಿದಂ || ೧೦

ಜಯ ಜಯ ಕಾಲಕಾಲ ಘಣಿಭೂಷಣಭೀಷಣ ಸೋಮ

ಕೋಮಲಾ

ಶಯ ಯಮಿನುತ್ಯ ನಿತ್ಯ ಶಿತಿಕಂಧರ ಸಿಂಧುರಕ್ಯತ್ತಿವಸ್ತ್ರ ದು
ರ್ಜಯ ಭವಭಂಜನಾಂಜನವಿವರ್ಜಿತ ನಿರ್ಜಿತಘೋರಮಾರ ನಿ
ರ್ಲಯ ಭುವನೇಶ ಪಾಶಹರ ಕಿಂಕರಶಂಕರ ಪುಷ್ಪಿವರ್ಧನಾ || ೧೧

ನಿನ್ನ ಪದಭೃತ್ಯನೆನಿಸಿ

ದೇನ್ವಂ ಗೆಲ್ಲಂ ಕಿರಾತನೀತನನೀಗಳ್

ಬನ್ನಂಬಡಿಸುತೆ ಸೋಲಿಪ

ಪನ್ನತಿಕೆಯನಿತ್ತು ಪೊರೆ ಕೃಪಾಳುಗಳರಸಾ || ೧೨

ಎನ್ನಾಳ್ತೆಂ ನೀನಿರುತಿರೆ
 ಬನ್ನಮಿದೆನಗಾಗೆ ಕೊಱತೆಯಾವಂಗೆಂಬಾ
 ಬಿನ್ನಣಮಂ ತಿಳಿದೆನ್ನಂ
 ಮನ್ನಿಸಿ ರಿಪುಜಯಮನಿತ್ತು ಪೊರೆ ಪುರಮಥನಾ || ೧೩

ಎಂದು ಪಲವಂದದಿಂ ನುತಿಸಿ ದೈನ್ಯಂದೋಟಿ ಪಾರ್ಥಂ
 ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಶಬರಂಗಭಿಮುಖನಾಗಿ ನಿಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ನಿಜಭುಜಾ
 ಸ್ಥಾಲನಂಗೈಯ್ದು—

ಇನ್ನೊಯಲೈ ಬರ್ಪುದೆಲೆ ಧೂರ್ತಕಿರಾತ ಭವತ್ಪರಾಕ್ರಮ
 ಪ್ರೋನ್ನತಿಯೆತ್ತಿರಂ ಪೊಟಮಡೆನ್ನಧಿನಾಥಮಹೇಶನೊಲೈ ದಲಾ
 ಸನ್ನಿದಮಾದುದಿಂದೆನಗೆ ನಿನ್ನಸುವಂ ನೆಱಿ ಪೀರ್ವೆನಾವ ದೇ
 ವನ್ನಿನಗೋತು ಬರ್ಪನವನಂ ಸದೆದಿಕ್ಕುವೆನೀ ಕ್ಷಣಾರ್ಧದೊಳಾ || ೧೪

ಎಂದು ರೋಷಾರುಣೇಕ್ಷಣದಿನಭೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರೆಯಿರೆ—

ಮಣಲ ಲಿಂಗದ ಮಸ್ತಕಾಗ್ರದ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿ ಮಾಣದಾ
 ಕ್ಷಣಮೆ ತಕ್ಕಡರ್ದಾ ಕಿರಾತನ ಮಂಡೆಯಲ್ಲಿರೆ ಕಂಡು ಕಾ
 ರಣಮಿದೇಂ ಪೊಸತೆಂದು ಸಾಧ್ವತಮಾನಸಂ ಮಗುಳ್ವೀಕ್ಷಿಸು
 ತ್ತಣಿಯರಂ ಬಿಡದಿತ್ತ ಲಿಂಗದ ಶೂನ್ಯಶೀರ್ಷಮನರ್ಜುನಂ || ೧೫

ಇದೆನಿನ್ನುಂ ಮಗುಳ್ವೊರ್ಮೆ ನೋಟಿವೆನುತುಂ ಪೂಗೊಂಚಲಂ
 ತಂದು ಸೂ

ಡಿವನಾ ಲಿಂಗದ ಮಸ್ತಕಾಗ್ರದೊಳೆ ಸಮ್ಯಗ್ಭಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಮೋ
 ಕ್ತದ ಮಾರ್ಗಂಬಿಡಿದೊಲ್ಲು ಪೂಜಿಸಿ ಕರಂ ಕೊಂಡಾಡಿ
 ಮೆಯ್ಯಿಕ್ಕಿ ನೋ
 ಡಿದನಿತ್ತಲಾ ಶಬರೋತ್ತಮಾಂಗದೆಡೆಯಂ ಪ್ರಾಂಚದ್ಗುಣಂ
 ಫಲ್ಲುಣಂ || ೧೬

ಕಂಡನಖಂಡಪುಷ್ಪ ಭರಮಂಜರಿಯಂ ಶಬರೋತ್ತಮಾಂಗದೊಳ್
ಮಂಡಿತಲಿಂಗಮಸ್ತಕದೊಳಂತದನೀಕ್ಷಿಸಿ ಕಾಣದಾದನಾ
ಖಂಡಲಸೂನುವದ್ಭುತರಸಂಬಡೆದಾಬ್ಬ ಭಯಾಬ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂ
ಕೊಂಡು ಮುಟುಂಗಿ ತೇಲ್ದುವನೀಕ್ಷಣಯುಗ್ಮಪಯಶ್ಚರದ್ವಯಂ || ೧೭

ಹರ ಹರ ದೇವದೇವನಿವನಲ್ಲಿ ಶಿವಂ ಭುವನೈಕವಲ್ಲಭಂ
ಗುರು ಸಕಲಾಮರಗೈ ಶಬರಾಕೃತಿಯಿಂ ಮದನುಗ್ರಹಾರ್ಥಮೀ
ಪರಿ ನಡೆತಂದನಲ್ಲಿ ತಪದುಬೈಗದುದ್ಭ್ರಮೆ ನೆತ್ತಿವತ್ತೆ ಸೈ
ತಿರದೆ ಮರುಳ್ತನಂದಳೆದಿರ್ಚಿದೆನೆನ್ನವೊಲಜ್ಞನಾವನೋ || ೧೮

ಎಂದು ಬಗೆದಾಗಳ್—

ಪಡಿದೆಱೆದಂತೆ ಪಾಠಿತೆರ್ದೆ ಪವನಿ ಜುಮ್ಮೆನೆ ಮೆಯ್ಯವಿರಾ ಪ್ರೇದ
ಳ್ಳಿಡಿಕಿಱಿದತ್ತು ಘರ್ಮಜಲಮುಣ್ಣಿದುದಂಗದೊಳಾಗ್ರಹಗ್ರಹಂ
ಕಡೆದೊಲಗಿತ್ತು ಕೌತುಕರಸಂ ಬಗೆಗುವಿದುದುತ್ಸವಂ ಮಡ
ಲ್ತಡರ್ದುದು ಭೀತಿ ಬೇರ್ವರಿದುದೇಱ್ಗೆಯನಾಳ್ಳುದು

ರಾಗಸಂಪದಂ || ೧೯

ಬೀತುದು ಬಿಂಕಮೋಡಿದುದು ಮೂಢತೆ ಮೂಡಿದುದಶ್ರು
ಕಣ್ಣೊಳೊಳ್
ಕಾತುದು ಭೀತಿವಲ್ಲಿರಿ ಮನೋಗದಮುಂ ತಱಿಸಂದು ನಿಂದುದು
ದ್ಭೂತಮಹಾದ್ಭುತಂ ಮನದೊಳಂಗದೊಳಾಯ್ತು ವಿವರ್ಣವೃತ್ತಿ ಚಿಂ
ತಾತುರನಾಗಿ ಬೆಳ್ಳಳಿಸಿ ಬೇವಸಮಂ ತಳೆದಂ ಧನಂಜಯಂ || ೨೦

ಉಱಿವೆಳಗು ಸಂಜೆ ನಸುಮ

ಬರ್ಳುರ್ದಂಬರದಂತೆ ತಿಳಿವು ರಾಗಂ ನೆಗಟ್ಟು

ಮೃಳಮನೊಳಕೊಂಡ ಬಗೆಯಿಂ

ತಳವೆಳಗಾಗುತ್ತೆ ಪಾರ್ಥನಂದಿಂತೆಂದಂ ||

೨೧

ತಿಳಿದೆನೆ ಶಂಭುವೆಂದು ಬಹುಬಾಣದಿನೆಚ್ಚೊಡೆ ತಾಗದಂದದೇಂ
 ತಿಳಿದೆನೆ ದಿವ್ಯಮಾರ್ಗಣದಿನಾನಿಸೆ ತಳ್ಳದೆ ಸುಂಗಿದಂದದೇಂ
 ತಿಳಿದೆನೆ ಕೆಯ್ಯ ಚಾಪಮನಡಾಯುಧಮಂ ಸೆಳೆದೀಬ್ಬಿ ಕೊಂಡೊಡಂ
 ತಿಳಿವೊಳಸಾರ್ದುಡಕ್ಕಟ ಪುರಾಕೃತಕರ್ಮದ ಪೆರ್ಮೆ
 ಯೆಂತುಟೋ || ೨೨

ಅವನ ಮಾಯೆಯಿಂ ತ್ರಿಜಗಮಾದುದು ಸೂರ್ಯಸುಧಾ
 ಕರರ್ ಪೊದ
 ಳ್ವಾವನ ತೇಜದಿಂ ಬೆಳಗುವರಾ ಭುವನೋತ್ಕರರಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಮೇಣಾ
 ಅವನಧೀನಮಾವನೊಳೆ ತೋರ್ಪುದು ವಿಶ್ವಮಿದೆಂದುಮಾ ಮಹಾ
 ದೇವನೊಳಾಹವಂ ಗಡೆನಗದ್ಭುತಮದ್ಭುತಮೇನನೆಂದವೆಂ || ೨೩

ಶಿವ ಶಿವ ಸಲ್ವದೇ ಸಮರಮಿಂತೆನಗದ್ಭುತಮನೊಳಾ ಮಹೇಶನೊಳಾ
 ಭವಹರನೊಳಾ ಮಹಾಮಹಿಮನೊಳಾ ಜ್ವಲನಾಕ್ಷನೊಳ
 ಕ್ಷಯಾಂಗನೊಳಾ
 ಪ್ರವಿದಿತನಾದಬಿಂದುಕಳೆಯಂ ಮಿಗೆ ಮೀಟಿದನೊಳಾ ಶ್ರುತಿಸ್ತೃತಿ
 ಸ್ತವನಕತೀತನೊಳಾ ಜಗದ ಜೀವರನಾಡಿಸ ಸೂತ್ರಧಾರನೊಳಾ || ೨೪

ಕಲಹಂ ತಕ್ಕುದೆ ನೋಟಿಬ್ಬಿಡಂತೆನಗೆ ಸಚ್ಚಿದ್ರೂಪನೊಳಾ ನಿತ್ಯನಿ
 ಮಳನೊಳಾ ಪ್ರಾಕೃತನಾಮತರೂಪಗುಣಚೇಷ್ಟಾಲಂಬನಂದೋಟಿದು
 ಜ್ವಳನೊಳಾ ಸಂದಣುವಿಂಗಣುಸ್ಥಿತಿ ಮಹತ್ತಿಂಗಂ ಮಹತ್ತಾದ ನಿ
 ಶ್ವಲನೊಳಾ ನಿರ್ಭಯನೊಳಾ ನಿರಸ್ತಜಡತಾಸಂಸರ್ಗನೊಳಾ
 ಭರ್ಗನೊಳಾ || ೨೫

ಅಂಗುಟದಿಂ ರಸಾತಳಕೆ ಮೆಟ್ಟಿದನಾ ದಶಕಂಠನಂ ಮಹಾ
 ಸಂಗರದೊಳಾ ವಿಭಂಗಿಸಿದನಾಂತಸುರರ್ಕಳನಾರ್ದು ಸುಟ್ಟನಾ
 ಪಿಂ ಗಗನಸ್ಥಿತಾಸುರಪುರತ್ರಯಮಂ ಸದೆಹಂ ಕೃತಾಂತನಂ
 ತುಂಗಪರಾಕ್ರಮಂ ಗಿರಿಶನೀತನೊಳೆಂತುಟೊ ಗೆಲ್ಲದುಜ್ಜುಗಂ || ೨೬

ಮುಳಿದಾಂ ನೋಟ್ರಿಂದಮೀ ಕಣ್ಣೆ ರಡಲಿಗೊಳೆ ಮಹಾವಿಶ್ವ
ತಶ್ವಕ್ಷುವಂ ಕೆ

ಯೊಳಿಸುತ್ತಿಕೆಯ್ಲಿಂ ಕಾದುವ ಸಡಗರಮೀ ವಿಶ್ವತೋ
ಬಾಹುವೊಳ್ ಸಾ

ರ್ದೆಳಸುತ್ತಂ ಪೋರ್ವ ಬಿಂಕಂ ಪದಯುಗದೊಳಮೀ
ವಿಶ್ವತಃಪಾದನೊಳ್ ಸಂ

ಗಳಿಸಿತ್ತೀ ವಿಶ್ವತೋವಕ್ತ್ರನೊಳೆ ಪುರುಡುವಾತೆನ್ನದೋ
ಮದ್ವಿಮೋಹಂ || ೨೭

ಮೂದಲೆವಾತುಗಳ್ ಗಡ ಮಹಾನಿಗಮೋಕ್ತಿಗತೀತನೊಳ್ ಜಯಾ
ಹ್ಲಾದದ ಝಂಕೆಗಳ್ ಗಡ ಜಗತ್ಪ್ರಯದುರ್ಜಯನೊಳ್ ಶರೌಘದಿಂ
ಭೇದಿವ ಬಿನ್ನಣಂ ಗಡ ಜಿತಾಂತಕನೊಳ್ ಮಿಗೆ ಮುಷ್ಟಿಯುದ್ಧದಿಂ
ಕಾದುವ ಕಜ್ಜಮುಂ ಗಡ ನಿರಂಗನೊಳಿಂತಿದು ಚಿತ್ರಮಲ್ಲವೇ || ೨೮

ಹರ ಹರ ತಾಕ್ಷ್ಯನೆತ್ತ ಫಣಿಯೆತ್ತ ಮಹಾವನವಹ್ನಿಯೆತ್ತ ಕಾ
ಟ್ಮಿರಮುಮದೆತ್ತ ವಜ್ರಧರನೆತ್ತ ಧರಾಧರಮೆತ್ತ ಮತ್ತಕೇ
ಸರಿಪತಿಯೆತ್ತ ವನ್ಯಗಜಮೆತ್ತ ಪೊಣರ್ಕೆಗಿವೆಂತು ನಿಲ್ವುವಾ
ವರಿ ಜಗದೇಕದೇವಶಿವನೆತ್ತ ಧನಂಜಯನೆತ್ತ ಧಾತ್ರಿಯೊಳ್ || ೨೯

ಪುಟ್ಟದ ಪೊಂದದುಂಟೆನಿಸದಿಲ್ಲೆ ನಿಸುತ್ತಿರದೆಯ್ವೆ ಮಾಯೆಯಂ
ಮುಟ್ಟದ ಪಿಂಗದೋಸರಿಸದೊಂದಿರದಾತ್ಮರನಾತ್ಮವಾಶದಿಂ
ಕಟ್ಟುವ ಕಟ್ಟುವಗ್ಗಮನದಂ ವಲಿದಿಕ್ಕುವ ಮಿಕ್ಕು ತೋರ್ವ ಕೆ
ಯ್ಗೆಟ್ಟುವ ಮುಟ್ಟೆ ಸಿಲ್ಕದ ಮಹಾತ್ಮನೊಳಪ್ಪುದೆ ಮತ್ಸರಾಕ್ರಮಂ || ೩೦

ಎಂದಿಂತು ಚಿಂತಿಸುತೆ ಪಲ

ವಂದದೆ ಬಗೆನೊಂದು ಹಮ್ಮದಂಬೋಗಿರೆ ಪಾ

ರ್ಥಂ ದಯೆಯಿಂದವನಿದೆಡೆ

ಗಿಂದುಧರಂ ತಳರ್ದು ತಣ್ಣುವೀಲಿದನಾಗಳ್ || ೩೧

ಪೊಗೆಯುಪ್ಪಿದಗ್ನಿಯಂತೆ ಮುಗಿಲೋಡಿದ ಭಾಸ್ಕರನಂತೆ ಮಾಯೆ ಮೆ
ಯ್ದೆಗೆದ ನಿಜಾತ್ಮಸಂತಿರೊಪ್ಪಿಯುರ್ಚಿದ ಕೂರಸಿಯಂತೆ ಕಾಂತಿ ಕೆ
ಯ್ಮಿಗೆ ಶಬರಾಂಗಮಂ ತೊಪ್ಪಿಡು ಪೂರ್ವನಿಜಾಕೃತಿವೆತ್ತಲಂಪಿನಿಂ
ಸೊಗಯಿಸುತಿರ್ದನಾಗಮಶಿರಂ ಪೊಗಬುತ್ತಿರೆ ಚಂದ್ರಶೇಖರಂ || ೩೨ ||

ಮುದ್ದಣ : ' ಮುದ್ದಣ-ಮನೋರಮೆ '

ಈ ತೆರೆಯೆ ಕಾಡುಂ ನಾಡುಂ ಮನೋಜ್ಞಮಾಗೆ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತ
ಮಾದ ವರ್ಷಾಕಾಲದೊಳೊಂದು ದೆವಸಂ ಜೈಗುಂಬೊಟ್ಟಿನೊಳೆಂದಿ
ಸಂತಿರೋಲಗಂ ವರಿಯೆ, ಕಬ್ಬಿಗರ ಬಲ್ಲಹಂ ಮುದ್ದಣನರಮನೆಯಿಂ
ಪೊಳಿಮಟ್ಟು ನೆರೆವೀದಿವಿಡಿದು ಪೊರೆವೀಡಿಂಗೈಯ್ಯುರ್ವುದುಮಾತನ
ಮಡದಿ ಮನೋರಮೆ ದೂರದೆ ಕಂಡೆಟ್ಟು ಇದಿರ್ವಂದು ಕಾಲ್ಗೆ ನೀರಂ
ನೀಡಿ ಮತ್ತಂ ಕೆಯ್ವಿಡಿದೊಳಚೌಕಿಗೆಗುಯ್ದು ಮಣೆಯಿತ್ತು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ
ಒಡನೆಯೆ ತನಿವಣ್ಣಂ ತಿನಲಿತ್ತು ಕೆನೆವಾಲಂ ಕುಡಿವೊಡಿತ್ತು ಉಪ
ಚರಿಸುತಿರ್ದಳಾ. ಈವುಪಚಾರದಿನಾತನ ಪಸಿವುಂ ಬಲಿಲೈಯುಂ
ಮುಡಿಯೆ ಕೆಳದಿ ನಟುದಂಬುಲಮಂ ಸವಿಯಲೈಂದು ಮಡಿದೀಯು
ತುಮಿರೆ, ಇಂತು ಸುಖಸಲ್ಲಾಪಂಗೊಳುತಿರ್ದರ್. ಅದೆಂತೆನೆ—

ಮನೋರಮೆ—(ಮೆಲ್ಲುಡಿಯಿಂ) ನೋಟ್ಟುದೀ ಪಗಲ್ಲೆಂತೊ
ಪಿರಿಯವು. ಪಗಲುಮಿರುಳುಂ ಸುರಿವ ಬಲ್ಲೋನೆಯ ಜಿನುಂಗಿನ
ತ್ತಣಿನೆನ್ನ ಬಗೆಯುಂ ಬೇಸತ್ತುದು. ಅಂತದಱಿನೇನಾನುವೊಂದು
ನಲ್ಲತೆಯಂ ಪೇಟ !

ಮುದ್ದಣಂ— ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಿ ! ತಡೆಯೇಂ ! ಇನಿತೊಂದು ಬಯಕೆ ತಲೆದೋಪಿ ಆವ ಗಹನಂ ? ಆದೊಡಮಾವ ನಲ್ಲತೆಯಂ ಪೇಟಿಪ್ಪಿಂ ? ಏಂ ಭೋಜಪ್ರಬಂಧಂ ? ವಿಕ್ರಮವಿಜಯಂ, ಮಹಾವೀರ ಚರಿತಂ ?

ಮನೋರಮೆ— ಇಸ್ಸಿ ! ಇವಟಿಳಿನಗಟ್ಟಿಟಿಲ್ಲಂ; ಉಟಿ ದೊಡಮಟಿದೊಡಂ ಬಟ್ಟಿದೋಪಿ ರಸಭರಿತಂ ಚರಿತವೈಸೆ.

ಮುದ್ದಣಂ— ನಿನಗಾವ ರಸದೊಳಿಷ್ಟಂ ? ಶೃಂಗಾರರಸದೊಳಿ ? ವೀರರಸದೊಳಿ ? ಹಾಸ್ಯರಸದೊಳಿ ?

ಮನೋರಮೆ— ಆವ ರಸದೊಳಿಂದೊಡೇಂ ? ನವರಸದೊಳಂ.

ಮುದ್ದಣಂ— ಅಂತಿರೆ ಮತ್ತಮಾ ಕತೆಯಾವುದು ?

ಮನೋರಮೆ— ರಾಮಾಯಣದೊಳಿನಾನುವೊಂದು.

ಮುದ್ದಣಂ— ಅಂತೆಯೆ ಅಕ್ಕೆ. ಸೀತಾಸ್ವಯಂವರಮಂ ಪೇಟಿಪ್ಪಿಂ.

ಮನೋರಮೆ— ಆಂ ಮುನ್ನಮೆ ಕೇಳಿರ್ಪೆನಲ್ತಿ !

ಮುದ್ದಣಂ— ಏಂ ಸೀತಾಪಹರಣಕಥನದೊಳ್ ಬಯಕೆಯೆ ?

ಮನೋರಮೆ— ಉಃ ! ಆನೊಲ್ಲೆಂ.

ಮುದ್ದಣಂ— ಮೇಣಾವ ನಲ್ಲತೆಯಂ ಪೇಟಿಪ್ಪಿನೋ.

ಮನೋರಮೆ— ಇಂತೇಕುಸಿರ್ವಯ್ ? ನಾಡೊಳಿನಿತ್ತೊ ರಾಮಾಯಣಂಗಳೊಳವು. ನೀಂ ಕೇಳ್ವುದಟಿಳೊಂದಂ ನಲ್ಮೆ ದೋಪಿ ಕಂಡು ಪೇಟಿಪ್ಪಿದು.

ಮುದ್ದಣಂ— ನೀನೆ ಒಂದನಾಯ್ವು ಕೊಳ್ವುದು.

ಮನೋರಮೆ— ಶ್ರೀರಾಮಂ ಅಶ್ವಮೇಧಮಂ ಕೆಯ್ಯೊಂಡ ನೆಂಬರಲ್ತಿ; ಆ ಕತೆಯೆ ಅಕ್ಕುಂ.

ಮುದ್ದಣಂ — ಈಗಳಱಿತೆಂ; ಶೇಷರಾಮಾಯಣಮಂ ಪೇಟ್ಟಿದೆಂಬೆಯೆ ?

ಮನೋರಮೆ — ಅಪ್ಪುದಪ್ಪುದು. ಆದೊಡೆ ಮುನ್ನಮಾರಾಗಿದನೊರೆದರಾ ?

ಮುದ್ದಣಂ — ಮುನ್ನಂ ಶೇಷಂ ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನಂಗೆ ಪೇಟ್ಟಿನದನೆ ನಿನಗೆ ಬಿತ್ತರಿಪೆಂ. ಆದೊಡೆ ಬಲ್ಲತೆ ಕಣಾ ! ಒಂದೆರಟ್ಟವಸಕ್ಕೆ ಮುಡಿಯದು.

ಮನೋರಮೆ — ಇರ್ಕೆ. ಓರೊಂದು ದೆವಸಮಿನಿಸಿನಿಸಂ ಪೇಟಿಡೊಡೆಂ ?

ಮುದ್ದಣಂ — ಅಕ್ಕುಂ. ಆವ ಧಾಟಿಯೊಳ್ ಪೇಟಿಪ್ಪೆಂ; ಪದ್ಯದೊಳ್ ಪೇಟಿಪ್ಪೆನೊ ? ಗದ್ಯದೊಳ್ ಪೇಟಿಪ್ಪೆನೊ ?

ಮನೋರಮೆ — ಪದ್ಯಂ ವಧ್ಯಂ, ಗದ್ಯಂ ಹೃದ್ಯಂ. ಹೃದ್ಯಮಪ್ಪ ಗದ್ಯದೊಳೆ ಪೇಟಿಪ್ಪದು.

ಮುದ್ದಣಂ — (ನಸುನಗೆಯಿಂ) ಅದಂತಿರ್ಕೆ. ಅದಱೊಳ್ ಇಂತಪ್ಪ ನಲ್ಲತೆಯಂ ಬಿತ್ತರಿಸಿದೊಡೆ ಅರಮನೆಯೊಳ್ ರನ್ನಗಡಗಮಂ ಪೊನ್ನ ಕಂಠಿಕೆಯಂ ಮೆಚ್ಚನೀವರಾ. ನೀನೀವುದೇಂ ?

ಮನೋರಮೆ — ಪೆಟತೇಂ ? ಎನ್ನನೆ ನಾನೀವೆಂ.

ಮುದ್ದಣಂ — ಬಲ್ಲಡುಸುಗಾರ್ತಿಯೈಸೆ ! ಅಱಿಯಾ ಮುನ್ನಮೆ ನಿನ್ನ ತಾಯ್ತಂದೆವಿರೆನಗಿತ್ತರೆಂಬುದಂ ?

ಮನೋರಮೆ — ಇದೇತಪ ನುಡಿ ! ಪೋಕೆ. ಆಂ ಪರಾಧೀನೆ ಗಡ ! ಪುರಾಣಮನೋದಿದಂಬಱಿಯಮಲ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣೆಯನೀವುದು. ಅರಮನೆಯವರುಂ ಕಬ್ಬಮಂ ಕಂಡಲ್ತಿ ಕಚ್ಚಱಿಯನಿತ್ತರಾ. ಆನುಂ ಕತೆಯಂ ಕೇಳ್ವ ಸೊಗಸಾಗೆ ಬಲ್ಲಂತೆ ಸಮ್ಮಾನಿಸುವೆಂ.

ಮುದ್ದಣಂ— ಒಳ್ಳಿತೊಳ್ಳಿತು ! ಕತೆಯನಾಲಿಸಿ ಲಾಲಿಸಿ ಬಹಿಕ್ಕಮೀಯೆನೆಂದೊಡೆ ಬಿಡೆಂ ನೋಟ್ಟೆಂ.

ಮನೋರಮೆ— ಅನುಂ ನೋಟ್ಟೆಂ ಕತೆಯ ಪುರುಳಿಂತಿರ್ಕು ವೆಂದು.

ಮುದ್ದಣಂ— ಆದೊಡಾಲಿಸು. ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಮತ್ತುರಾಸುರೇಂದ್ರ ನರೇಂದ್ರಮುನಿಂದ್ರಫಣೇಂದ್ರಮಣಿಮಕುಟತಟಘಟಿತ—

ಮನೋರಮೆ— ಓ ಓ ! ತಡೆ ! ತಡೆ ! ವಸುಧೆಗೊಡೆಯನಪ್ಪ ಲಾಮಚಂದ್ರನ ಕತೆಯಂ ಪೇಟೆನೆ ಬಸದಿಗೊಡೆಯರಪ್ಪ ಸುರೇಂದ್ರರ ಚರಿತೆಯಂ ಪೇಟ್ಟುದೇಂ ! ಸಾಲ್ಗುಂ ಸಾಲ್ಗುಂ. ಇಂತೆರ್ದೆಗೊಳ್ಳ ಕತೆಗೆಂತುಡುಗೊಟೆಯಂ ಗೆಯ್ವೆನೊ !

ಮುದ್ದಣಂ— ನಲ್ವುಡಿಯಿದು ರಮಣಿ ! ಕಚಂಗಳಾಣೆ ! ಅಲ್ಲು, ಬಸದಿಯಿಂದ್ರರ ಕತೆಯಲ್ಲು; ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕತೆಯನೆ ಪೊಗಟ್ಟು ಪೇಟ್ಟುದಿದು ಸಕ್ಕದದೊಂದು ಜೆಲ್ಲು.

ಮನೋರಮೆ— ಲೇಸು, ಲೇಸು ! ನೀರಿಟಿಯದ ಗಂಟ ಲೊಳ್ಳಾ ಕಡುಬಂ ತುಟುಕಿದಂತಾಯ್ತು; ಕನ್ನಡದ ಸೊಗಸನಟಿಯ ಲಾರ್ತೆನಿಲ್ಲೆ ನಗೆ ಸಕ್ಕದದ ಸೊಗಸಂ ಪೇಟ್ಟುದು ಗಡ !

ಮುದ್ದಣಂ— ಅಪ್ಪೊಡಿನೆಂತೊ ಒರೆವೆಂ ?

ಮನೋರಮೆ— ತಿರುಳ್ಗನ್ನಡದ ಬೆಳ್ಳುಡಿಯೊಳೆ ಪುರುಳೊಂದೆ ಪೇಟ್ಟುದು. ಕನ್ನಡಂ ಕತ್ತುರಿಯಲ್ಲೆ !

ಮುದ್ದಣಂ— ಅಪ್ಪುದಪ್ಪುದು. ಆದೊಡಂ ಸಕ್ಕದಮೊಂದೆ, ರನ್ನವಣಿಯಂ ಪೊನ್ನಿಂ ಬಿಗಿದಂತೆಸೆಗುಂ; ಅದಲಿಂ ಕರ್ಮಣಿಸರ ದೊಳ್ಳಾ ಚೆಂಬವಳಮಂ ಕೋದಂತಿರೆ, ರಸಮೊಸರೆ, ಲಕ್ಕಣಂ ಮಿಕ್ಕಿರೆ, ಎಡೆಯೆಡೆಯೊಳ್ಳಾ ಸಕ್ಕದದ ನಲ್ವುಡಿ ಮೆಟಿಯೆ, ತಿರು ಳ್ಗನ್ನಡದೊಳೆ ಕತೆಯನುಸಿರ್ವೆಂ.

೯

‘ ಗೀತಗಳು ’

(೧) ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿಗಳು : “ ಶ್ರೀಗುರುವಚನ ”

ಶ್ರೀಗುರುವಚನೋಪದೇಶವನಾಲಿಸಿ
ದಾಗಳಹುದು ನರರಿಗೆ ಮುಕುತಿ ||

ಪಲ್ಲವಿ

ದುರಿತಕರ್ಮವನೊಲ್ಲದಿರು ಪುಣ್ಯವನೆ ಮಾಡು
ಹರನಡಿವಿಡಿ ಶಾಂತರೊಡನಾಡು
ಕರುಣವಿರಲಿ ಜೀವರೊಳು ನೀತಿವಿದನ್ಯಾಗ್ನು
ಪೊರೆ ಪೊರ್ದಿದರನೆಂದು ಬೆಸಸುವ ||

೧

ನಿಂದಿಸಿ ನುಡಿಯದಿರಾರನು ಮನಸಿಗ್ಗೆ
ಬಂದಂತೆ ನಡೆಯದಿರಿಹದಲ್ಲಿ
ಕುಂದುವಡೆಯದಿರು ಕಾಮಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿ
ಸೆಂದು ಕೈವಿಡಿದನುಗ್ರಹಿಸುವ ||

೨

ಭವಮಾಲೆಗಲಸು ಪುಸಿಯದಿರೆಡರು ಬಂದು
ಕವಿಯಲಂಜದಿರು ಸಂಪದದೊಳು
ತವೆ ಮದವಳಿದಿರು ತತ್ತ್ವಸಂತತಿಯನು
ವಿವರಿಸಿ ನೋಡೆಂದು ತಿಳುವುವು ॥

೩

ಬಳಸದಿರದೆ ತವನು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿ
ನ್ನೊಳಗೇಕೋಭಾವನೆಯೊಡಗೂಡು
ತಿಳಿದು ಸಮಯನಿಷ್ಠೆಗಲಿ ವೇದವಿಭಭಕ್ತಿ
ಗಳನಗಲದಿರೆಂದುಸುರುವು ॥

೪

ಆರು ನಾನೆಂದು ವಿಚಾರಿಸು ವಿಷಮಸಂ
ಸಾರವಿದನು ಕನಸೆಂದರಿ
ಮಾರಮರ್ಧನಶಂಭುಲಿಂಗವನೊಲಿಸಿ ಗಂ
ಭೀರಸುಖದೊಳಿರೆಂದರುಪುವು ॥

೫

(೨) ಪುರಂದರದಾಸರು : “ ಅಳುವ ಗೋಪಾಲ ”

ಬಾರೆ ಗೋಪಮು ನಿಮ್ಮ ಬಾಲಯ್ಯನಳುತಾನೆ
ಬಾರೆ ಗೋಪಮ್ಮ ॥

ಪಲ್ಲವಿ

ಆರು ತೂಗಿದರು ಮಲಗನು ಮುರವೈರಿ
ಬಾರೆ ಗೋಪಮು ॥

ಅನುವಲ್ಲವಿ

ನೀರೊಳು ಮುಳುಗಿ ಮೈಯೊರಸೆಂದಳುತಾನೆ
ಬಾರೆ ಗೋಪಮು

ಭಾ ಬೆನ್ನಲಿ ಹೊತ್ತು ಮೈನೋವೆಂದಳುತಾನೆ
ಬಾರೆ ಗೋಪಮ್ಮ ॥

೧

ಧರಣಿ ಕೋರಿಯಲಿಟ್ಟು ದವಡೆ ನೊಂದಳುತಾನೆ

ಬಾರೆ ಗೋಪಮ್ಮ

ದುರುಳ ರಕ್ಕಸನ ಕರುಳ ಕಂಡಳುತಾನೆ

ಬಾರೆ ಗೋಪಮ್ಮ ||

೨

ನೆಲನನಳಿದು ಪುಟ್ಟ ಬೆರಳು ನೊಂದಳುತಾನೆ

ಬಾರೆ ಗೋಪಮ್ಮ

ಛಲದಿಂದ ಕೊಡಲಿಯ ಪಿಡಿದೇನೆಂದಳುತಾನೆ

ಬಾರೆ ಗೋಪಮ್ಮ ||

೩

ಬಲುಸೈನ್ಯ ಕಪಿಗಳ ನೋಡೇನೆಂದಳುತಾನೆ

ಬಾರೆ ಗೋಪಮ್ಮ

ನೆಲುವಿನ ಬೆಣ್ಣೆಯು ನಿಲುಕದೆಂದಳುತಾನೆ

ಬಾರೆ ಗೋಪಮ್ಮ ||

೪

ಬತ್ತಲೆ ನಿಂತವನ ಎತ್ತಿಕೊ ಎಂದಳುತಾನೆ

ಬಾರೆ ಗೋಪಮ್ಮ

ಉತ್ತಮ ತೇಜಿಯ ಹತ್ತೇನೆಂದಳುತಾನೆ

ಬಾರೆ ಗೋಪಮ್ಮ ||

೫

ತೊಟ್ಟಿಲೊಳಗೆ ಮಲಗಲೊಲ್ಲನು ಮುರವೈರಿ

ಬಾರೆ ಗೋಪಮ್ಮ

ದಿಟ್ಟ ಶ್ರೀಪುರಂದರವಿಠಲಗೆ ಮೊಲಿಕೊಡು

ಬಾರೆ ಗೋಪಮ್ಮ ||

೬

(೩) ಕನಕದಾಸರು : “ ತಲ್ಲಣಿಸದಿರು ”

ತಲ್ಲಣಿಸದಿರು ಕಂಡ್ಯ ತಾಳು ಮನವೆ
ಎಲ್ಲರನು ಸಲಹುವನು ಇದಕೆ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ ॥ ಪಲ್ಲವಿ

ಬೆಟ್ಟದಾ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ
ಕಟ್ಟಿಯನು ಕಟ್ಟಿ ನೀರೆರೆದವರು ಯಾರೋ
ಪುಟ್ಟಿಸಿದ ಸ್ವಾಮಿ ತಾ ಹೊಣೆಗಾರನಾದ ಮೇಲೆ
ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಸಲಹುವನು ಇದಕೆ ಸಂಶಯ ಬೇಡ ॥ ೧

ಅಡವಿಯೊಳಗಾಡುವ ಮೃಗಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ
ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಆಹಾರವಿತ್ತವರು ಯಾರೋ
ವಡೆದ ಜನನಿಯ ತೆರದೆ ಸ್ವಾಮಿ ಹೊಣೆಗೀಡಾಗಿ
ಬಿಡದೆ ರಕ್ಷಿಪನಿದಕೆ ಸಂದೇಹ ಬೇಡ ॥ ೨

ಕಲ್ಲೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿ ಕೂಗುವ ಕಪ್ಪೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ
ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗಾಹಾರವಿತ್ತವರು ಯಾರೋ
ಬಲ್ಲಿದನು ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವರಾಯ
ಎಲ್ಲರನು ಸಲಹುವನು ಇದಕೆ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ ॥ ೩

(೪) ಮುಪ್ಪಿನಷಡಕ್ಷರಿಸ್ವಾಮಿಗಳು: “ ಎನ್ನ ಕರೆಯಬನ್ನಿ ”

ಹೆಮ್ಮಗಳು ನಾ ನಿಮ್ಮ
ನೆಮ್ಮಿಕೊಂಡಿರುವೆನ್ನೆ
ಗಮ್ಮನೇ ಎನ್ನುವನು ಕರೆಯಬನ್ನಿ ॥ ಪಲ್ಲವಿ

ನಮ್ಮವರ ಪಾಡುವೆನು
ನಮ್ಮವರ ಪೊಗಳುವೆನು
ನಮ್ಮವರನಾವಗಂ ಹರಸುತಿಹೆನು
ನಮ್ಮವರು ಬರುವುದನು
ಉಮ್ಮಳಿಸಿ ನೋಡುವೆನು
ಹಮ್ಮಿಸುವೆ ಮನದೊಳಗೆ ಬಾರದಿರಲು ||

೧

ಕುಟ್ಟುತ್ತ ಬೀಸುತ್ತ
ನೆಟ್ಟಿನೇ ನಮ್ಮ ಒಡ
ಹುಟ್ಟಿದ ಪುರಾತನರ ಹಾಡುತಿಹೆನು
ಕಷ್ಟಘನ ಮರ್ತ್ಯದ
ಬಟ್ಟೆಯನು ಒಲ್ಲೆ ಕೃಪೆ
ಹುಟ್ಟದೇ ನಮ್ಮವರು ಕರೆಯಿರಯ್ಯ ||

೨

ನೀರ ಹೊಳೆಯಲಿ ನಿಂದು
ದಾರಿಯನು ನೋಡುವೆನು
ಬಾರದಿರೆ ಮನದೊಳಗೆ ಕರಗಿ ಕೊರಗಿ
ಆರೈದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ
ದೂರದೃಷ್ಟಿಯನಿತ್ತು
ಸಾರಿ ನೋಡುವೆ ನಿಲುಕಿ ಅಳಲಿ ಬಳಲಿ ||

೩

ಬಂದವರ ಬರುವವರ
ನಿಂದವರ ನೆರೆದವರ
ಕುಂದದಲೆ ಕೇಳುವೆನು ನಮ್ಮವರನು
ಹಿಂದಾದ ದುಃಖದಲಿ
ನೊಂದೆನ್ನೆ ನಮ್ಮವರು
ಎಂದಿಗೇ ಎನ್ನುವನು ಕರೆಯಬಹರೊ ||

೪

“ ಪದುಳವೇ ನಮ್ಮವರ
ಪದಪದ್ಮ ” ಎನ್ನುವೆನು
ಪದಪಿಂದ ಕರೆದೊಯ್ಯಲೊಲ್ಲರೇಕೆ ?
ಉದಯಾಸ್ತಮಾನದಲಿ
ಕುದಿದು ಕೋಟಲೆಗೊಂಬೆ
ಹೃದಯ ತಾ ಕರಗದೇ ನಮ್ಮವರಿಗೆ ॥

ಚ

ಅಳಲುವೆನು ಮನದೊಳಗೆ
ಬಳಲುವೆನು ಬಾರದಿರೆ
ಕಳೆಯೇರುವೆನು ಒಮ್ಮೆ ನೆನೆದು ನೆನೆದು
ಮಲಹರಣ ಶರಣರಾ
ಬಲವ ನೋಡುವೆನೊಮ್ಮೆ
ಸಲೆಯೆನ್ನ ಕನಸಿಗೆ ಬಾರರೆನುತ ॥

೬

ಹಿಂದುಳಿಯಿತಮನಾಸೈ
ಮುಂದೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಬಂತು
ಎಂದಿಗೇ ಎನ್ನನು ಕರೆಯಬಹರೊ ?
ನೊಂದು ಸುಯ್ಯರೆವೆನು
ಬೆಂದು ಬೆಂಡಾಗುವೆನು
ಚಂದವೇ ತಮಗೆನ್ನ ನೋಡದಿಹುದು ? ॥

೭

ತರಗೆಲೆಯು ಗಿರುಕೆನಲು
ಹೊರಗ ನಾನಾಲಿಸುವೆ
ಬರವಿಲ್ಲದಿರೆ ಮನದಿ ಸುಯ್ಯರೆವೆನು
ಪರರ ತಿಶುವೆಂದೆನುತ
ಶರಣರು ಎನ್ನುವನು
ಮರೆದರೋ ಎಂದೆನುತ ಹೆದರುತಿಹೆನು ॥

೮

ಶರಣರೊಳು ಸುಖದುಃಖ
ದಿರವ ಹೇಳುವೆ ನಾನು
ಪರರೆನ್ನ ಚಿಂತೆಯನ್ನರಿಯರಾಗಿ
ಅರಸು ಪಡಕ್ಕರಿಯ
ವರನೆನ್ನ ಕಾಡದಿರೆ
ಶರಣರಿಗೆ ಪೇಳಿ ನಾ ಕೇಳ್ವೆನಯ್ಯ H

೯

(೫) ಸರ್ವಭೂಷಣಶಿವಯೋಗಿಗಳು: “ಪರತತ್ವದ ಬೆಳೆ”

ಶರೀರವೆಂದೆಂಬುವ ಹೊಲನ ಹಸನುಮಾಡಿ
ಪರತತ್ವಬೆಳೆಯನೆ ಬೆಳೆದುಣ್ಣಿ ರೋ ||

ಪಲ್ಲವಿ

ಶಮದಮೆಯೆಂದೆಂಬುವೆರಡೆತ್ತುಗಳ ಹೂಡಿ
ವಿಮಲಮಾನಸವ ನೇಗಿಲನೆ ಮಾಡಿ
ಮಮಕಾರವೆಂದೆಂಬ ಕರಿಕೆಯ ಕಳೆದಿಟ್ಟು
ಸಮತೆಯೆಂದೆಂಬ ಗೊಬ್ಬರವ ಚೆಲ್ಲಿ ||

೧

ಗುರುವರನುಪದೇಶವೆಂಬ ಬೀಜವ ಬಿತ್ತಿ
ಮೆರೆವ ಸಂಸ್ಕಾರವೃಷ್ಟಿಯ ಬಲವಿ
ಅರಿವೆಂಬ ಪೈರನೆ ಬೆಳಸುತೆ ಮುಸುಗಿದರ್
ದುರಿತದುರ್ಗುಣವೆಂಬ ಕಳೆಯ ಕಿತ್ತು ||

೨

ಸ್ಥಿರಮುಕ್ತಿಯೆಂದೆಂಬ ಧಾನ್ಯವ ಬೆಳೆದುಂಡು
ಪರಮಾನಂದದೊಳು ದಣ್ಣನೆ ದಣೆದು
ಗುರುಸಿದ್ಧನಡಿಗಳಿಗೆರಗುತೆ ಭವವೆಂಬ
ಬರವನು ತಮ್ಮ ಸೀಮೆಗೆ ಕಳುಹಿ ||

೩

ಟಿಪ್ಪಣಿ

೧. ನಾಗಚಂದ್ರ : ' ಸೀತಾಪಹರಣ '

ನಾಗಚಂದ್ರನಿಗೆ ಅಭಿನವಪಂಪನೆಂಬ ಹೆಸರು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇವನು ಮಲ್ಲಿನಾಥಪುರಾಣ ಮತ್ತು ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತಪುರಾಣ ಎಂಬ ಎರಡು ಚಂಪೂಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ರಾಮಚಂದ್ರ ಚರಿತಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಪಂಪರಾಮಾಯಣವೆಂಬ ಹೆಸರುಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಜೈನಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಕವಿಯ ಕಾಲ ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೧೦೦ ಎಂದು ಪಂಡಿತರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈತನು ವಿಜ್ಞಾಪುರದವನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ.

ಈ ಕಾವ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಪಂಪರಾಮಾಯಣದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ರಾವಣನು ಕಪಟತನದಿಂದ ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ಅವಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಪ್ರಸಂಗವು ಇಲ್ಲಿ ಹೃದಯಗ್ರಾಹಕವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

ಪದ್ಯ ೧—೫ : ಶಂಭುಕ-ರಾವಣನ ತಂಗಿಯಾದ ಚಂದ್ರನಖಿಯ ಮಗ. ವಿದಾರಿಸು-ಸೀಳು. ಆಸುರ-ಭಯಂಕರ. ಚಂದ್ರಹಾಸ-ಕತ್ತಿ. ಪಗಂಡುಗೊಳ್-ದಟ್ಟವಾಗಿ ಹೆಣೆದುಕೊಳ್ಳು. ಮಗುಳ್-

ಹಿಂದಿರುಗು. ಉಗು-ಹೊರಹೊಮ್ಮು. ತಣ್ಣುಟಿಲಾ-ತಂಪಾದ
ತೋಪು. ಬಲಭದ್ರ-ರಾಮ. ಕಣ್ಣೊಲ-ದೃಷ್ಟಿವಥ. ಬಿಸವಂದ-
ಆಶ್ಚರ್ಯ.

೬—೧೦ : ಎಳವಾಳೆ-ಎಳೆಯ ಮೀನು. ತೆಪಿಂಬೊಳೆ-
ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸು. ಸಿರಿಸ-ಶಿರೀಷಪುಷ್ಪ. ಬಾಸಿಗ-ಹೂವಿನ
ಸರ. ಪಾಣ್ಣ-ವೃಥಿಚಾರಿ. ಪರಿಮಳಿಯಾಡು-ಹಾರಾಡು. ಅತನು-
ಮನ್ಮಥ. ದೋರ್ವಲ್ಲರಿ-ಬಾಹುಲತೆ. ದೊರೆತು-ಸಮಾನ. ಹೃದ್ಯವ-
ಮನ್ಮಥ. ಆರೆ-ಗರ್ಜಿಸಲು. ಏಸುವೆತ್ತಂ-ಬಾಣಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಗುರಿ
ಯಾದನು. ಸುಮನಶ್ಚಿಲೀಮುಖಂ-ಪುಷ್ಪಬಾಣ. ಬಾರ್ತೆಗಿಡು-
ಸ್ಥಿತವು. ಮಾನಸಿಕೈ-ಪೌರುಷ. ಏಳಿದಂ-ಕೀಳಾದವನು.

೧೧—೧೫ : ಅನ್ವಯ-ವಂಶ. ಎಳದುವರಿ-ಹೀನಮಾರ್ಗ
ದಲ್ಲಿ ಹರಿ. ದಾನಲೇಖೆ-ಮದೋದಕದ ಗೆರೆ. ಮಧುವ್ರತ-ಭ್ರಮರ.
ವದೆ-ಆಸೆವಡು. ಅಳಿಪು-ಆಸೆ. ಅವಲೋಕಿನಿ-ಒಂದು ವಿದ್ಯಾದೇವತೆ.
ಅಪತ್ಯರಾ-ಮಕ್ಕಳು.

೧೬—೨೦ : ಮುನ್ನೀರ್-ಸಮುದ್ರ. ಬೆನ್ನೀರ್-ಬಿಸಿನೀರು.
ವೀತಶಂಕಂ-ಶಂಕೆಬಿಟ್ಟವನು. ಪುದಿ-ಕವಿ. ಬಿದಿ-ವಿಧಿ. ಏಗೊಳ್-
ಅಂಗೀಕರಿಸು. ಕೀಟು-ಚೀರು.

೨೧—೨೫ : ಎಸಕ-ಕಾರ್ಯ. ಬಲ್ವಲ-ಅಧಿಕ. ವಾಸು
ದೇವ-ಲಕ್ಷ್ಮಣ. ವೈಕುರ್ವಣಶಕ್ತಿ-ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದುವ ಶಕ್ತಿ.
ರಘೋದ್ವಹ-ರಾಮ. ವೈಕಲ್ಯ-ಕಳವಳ. ಕಾವು-ರಕ್ಷಣೆ. ಓವಳ್-
ಪ್ರಿಯೆ. ತವಿಸು-ನಾಶಮಾಡು. ಬಲಂ-ರಾಮ. ಸಾರಣ್ಣೆ-ಸಮೀ
ಪಕ್ಕೆ. ಪಟಿ-ನಿಂದೆ.

೨೬—೩೦ : ಕುಟು-ಕುಳ, ಕಬ್ಬಿಣದ ದಂಡ. ಸೈಂಹಿ
ಕೇಯ-ರಾಹು. ಜಾತಿಸ್ಮರ-ಪೂರ್ವಜನ್ಮವಿಷಯದ ನೆನಪುಳ್ಳವನು.
ವಿಷ್ಣುಲಿಂಗ-ಕಿಡಿ. ಕಳ್ಳ-ಕಳವುಮಾಡು. ಕಟುತ್ತು-ಕೋಪಿಸಿ.

ಎಐಂಕೆ-ರೆಕ್ಕೆ. ಅಡುರ್ತು-ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿ, ತಡೆದು. ಎಕ್ಕತುಳಂ-ಸಮಾನವಾಗಿ.

೩೧—೩೫ : ತಿಣ್ಣ-ಭಾರ. ಪಂಚಪದ-ಅರ್ಹಂತ, ಸಿದ್ಧ, ಆಚಾರ್ಯ, ಉಪಾಧ್ಯಾಯ, ಸಾಧು ಎಂಬ ಪಂಚವರಮೇಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಮಂತ್ರ. ನೀಳ್ವ-ನಿಡಿದಾದ. ವಕ್ಷ-ಕಣ್ಣೆವೆ. ಎಳದಾಗು-ನಿರ್ವಿಣ್ಣವಾಗು. ಮನ್ಯು-ದುಃಖ. ಕರೆಗಣ್ಣು-ಮೀರು. ಕಂದಳ-ಮೊಳಕೆ. ಖಗಗ್ರಾಮಣಿ-ಪಕ್ಷಿಶ್ರೇಷ್ಠ. ಪುತ್ರಿಕಾ-ಪ್ರತಿಮೆ. ಸೂಡು-ದಹನ.

೩೬—೪೦ : ನಿಬ್ಬರಿಸು-ಮುಚ್ಚು. ಬಾರಿಪರ-ನಿವಾರಿಸುವವರು. ಬವರ-ಕಾಳಗ. ಕೆತ್ತು-ಸ್ಪುರಿಸು, ಹಾರು. ಅಚಿಗ-ಕ್ಷೇಶ, ವ್ಯಥೆ.

೪೧—೪೫ : ಉಳ್ಳಲರ್-ಬಿರಿದು ಅರಳು. ಸರಂಗಿಯ-ಧ್ವನಿ ಮಾಡು. ಉಬ್ಬೆಗ-ಉದ್ವೇಗ. ಪಂಚನಮಸ್ಕಾರ-ಪಂಚವರಮೇಷ್ಟಿಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಮೃಗಮದ-ಕಸ್ತೂರಿ. ಪಿಕ-ಕೋಗಿಲೆ. ಕಮಲಾಕರ-ಸರೋವರ. ಕಳರುತಿ-ಮಂಜುಳಧ್ವನಿ. ತಳ-ಕರತಳ. ಲತಾಂತ-ಪುಷ್ಪ. ಮೆಯ್ಯರೆ-ಮೈಮರಸಿಕೊಳ್ಳು. ಕಂತು-ಮನ್ಮಥ. ಒನಲ್-ಕೋಪಿಸು. ಸೇದೆವಡು-ಆಯಾಸವಡು.

೨. ಬಸವಣ್ಣನವರು : ' ವಚನಗಳು '

ಭಕ್ತಿಭಾಂಡಾರಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ ಬಿಜ್ಜಳನ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಕಾಲ ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೧೬೦. ಇವರು ಷಟ್ಸಂಸ್ಥಳದ ವಚನಗಳು, ಶಿಖಾರತ್ನವಚನ, ಕಾಲಜ್ಞಾನವಚನ, ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಪಟಾಸ್ಥಳದ ವಚನಗಳಿಂದ ಆಯ್ದು ಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಹೃದಯದ ಆಳದಿಂದ ಬಂದ ಈ ವಚನಗಳು ಬಸವಣ್ಣನವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ರೇಖಿಸುತ್ತವೆ.

ವಚನ ೧—೫ : ತವರಾಜ-ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಕ್ಕರೆ. ಹುಯ್ಯಲು-ಮೊರೆ, ಆರ್ತನಾದ. ಅಂದಣ-ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ. ಸೋಣಗ-ನಾಯಿ.

೬—೧೦ : ತೊಡಿಗೆ-ಆಭರಣ. ನಿಧಾನ-ನಿಧಿ. ಬೆಂತರ-ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪಿಶಾಚಿ.

೧೧—೧೫ : ಹೊಲಬಿಗ-ಸರಿಯಾದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿರುವವನು. ಕಮ್ಮಟ-ಟಂಕಸಾಲೆ. ಏಡಿಸು-ಅಣಕಿಸು.

೧೬—೨೦ : ದಿಬ್ಬ-ದಿವ್ಯವ್ರಮಾಣಮಾಡಲು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಸಿದ ಕಬ್ಬಿಣ ಮೊದಲಾದ ವಸ್ತು. ಪುರಾತರು-ಪುರಾತನರು, ಹಿಂದಿನ ಶಿವಶರಣರು.

೨೧—೨೫ : ಸಮಯಾಚಾರಿ-ಆಚಾರ್ಯಪುರುಷ. ಹೊಗಳತೆ-ಹೊಗಳಿಕೆ. ಇಮ್ಮೆಯ-ಎರಡೂ ಮಗ್ಗುಲು. ಸುರಗಿ-ಸಣ್ಣ ಕತ್ತಿ. ಜೂಬು-ಭಯಹುಟ್ಟಿಸುವ ವಸ್ತು.

೨೬—೩೦ : ಅವುಟು-ಮೂರೂವರೆ. ದಂಡಿಗೆ-ವೀಣೆ. ನಿಷ್ಪತ್ತಿ-ಕೊನೆಯ ಪರಿಣಾಮ, ಪರಿಪಾಕ.

೩. ಹರಿಹರ : ' ಪುಷ್ಪರಗಳೆ '

ಹರಿಹರನ ಕಾಲದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪಂಡಿತರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಈತನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೦೦ ರ ಸುಮಾರು ಇದ್ದನೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. “ ಪರಮಾನಂದಾಬ್ಧಿ ವಂಶಾಪುರದರಸ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸುಪುತ್ರಂ ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವ ಈತನು ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಪರಮಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಈತನು ಗಿರಿಜಾ

ಕಲ್ಯಾಣವೆಂಬ ಚಂಪೂಕಾವ್ಯವನ್ನೂ, ನೂರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಿವಗಣದ ರಗಳೆಗಳನ್ನೂ, ರಕ್ಷಾಶತಕ ಪಂಪಾಶತಕ ಮುಡಿಗೆಯ ಅಷ್ಟಕ ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಹೂಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿತಂದು ಅರ್ಪಿಸುವ ಸಂಭ್ರಮದ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಕವಿ ಈ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತ್ಯತಿಶಯದಿಂದ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಪಂಕ್ತಿ ೧—೫೦ : ಒಸರು-ಸ್ರವಿಸು. ಹರವರಿಯ-ವಿಶಾಲ ವಾದ. ಕರಡಗೆ ಸಂಪುಟ. ಕೈವಾರಿಸು-ಹೊಗಳು. ಸಾರಭ- ಸುವಾಸನೆ. ಉರವಣಿಸು-ಅಧಿಕವಾಗು. ಅಡ್ಡಮಂ ತಿಗಟಮಂ- ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಮತ್ತು ತ್ರಿಕೋನಾಕಾರವಾಗಿ. ಉಗ್ಗಡಿಸು-ಘೋಷಿಸು. ಬೆಲ್ಲವತ್ತ-ಬಿಲ್ವವತ್ತ. ಮುಂಗುಡಿ-ಮುಂಭಾಗ. ಕರದಿಂ-ಅತಿಶಯ ವಾಗಿ. ತೊನೆ-ಒಲಿದಾಡು. ಕುಕಿಲಿಱಿ-ಕೂಕೂ ಎಂದು ಕೂಗು.

೫೧—೧೦೦ : ಅಳಿಮನ - (೧) ಹೀನಮನಸ್ಸು, (೨) ತುಂಬಿಯ ಮನಸ್ಸು. ಕಣ್ಣುಂಗತಿ-ಸರ್ವಸ್ವ. ತಿಱಿ-ಕೊಯ್ಯು. ಅದಿರ್ಗಂತಿ-ಮಾಧವೀಲತೆ. ಜಾತಿ - (೧) ಜಾಜಿ- (೨) ಕುಲ. ಹೆಱಿಸೂಡಿದನ-ಚಂದ್ರಶೇಖರನ. ವಡ್ಡಳಿ-ಕಣಗಿಲೆ. ಹೇರೀಳ್- ದೊಡ್ಡಿ ಕಾಯ ಗಿಡ. ಮುಡಿವಾಳ-ಬಾಳದ ಬೇರು.

೧೦೧—೧೫೦ : ಕೊನರ್-ಚಿಗುರು. ಸೋಮಯ್ಯ - ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದ ಸೋಮನಾಥ. ಪುಲಿಗೆಱಿ-ಈಗಿನ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರ. ಎವೆನೋ-ಎನುಮಾಡಲಿ. ನೇತ್ರ-ವಸ್ತ್ರ. ಸಾಗಿಸು-ಪೋಷಿಸು. ಪೊಂಗು-ಉಬ್ಬು. ಬೀಗು-ಉಬ್ಬು. ಒಕ್ಕಲಿಕ್ಕು-ಧ್ವಂಸಮಾಡು. ಚಲ-ಹರ.

೧೫೧—೨೦೦ : ವಲೊರೆ-ಹಲ್ಲುಮಸೆ. ಹಂಪೆಯರಸನ ಕುಮಾರಂ-ಇಲ್ಲಿ, ಹರಿಹರ. ಸಿತಗ-ದುಷ್ಟ. ಆಱಡಿ-(೧) ತುಂಬಿ, (೨) ಹಿಂಸೆ. ಗಳಗಳನೆ-ಶೀಘ್ರವಾಗಿ. ಎಬ್ಬಟ್ಟು-ಓಡಿಸು. ಉಪ್ಪ

ವಡಿಸು-ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ಏಳು. ತಳುವು-ತಡಮಾಡು. ಗಂಧವಹ-
ವಾಯು. ತೂಪಿಱಿ-ರಕ್ತೆಗಾಗಿ ಉಡು. ಸಸಿನೆ-ನೇರವಾಗಿ. ತುಱುಬು-
ಮುಡಿಸು. ಅಣ್ಣಿಕ್ಕು-ಲೇಪಿಸು. ಜಾದಿ-ಜಾಜಿ. ಪೂವಲಿ-ಪುಷ್ಪೋ-
ಪಹಾರ. ಸವಟು-ಸರಿಪಡಿಸು. ಸೀಗುರಿ-ಒಂದು ಬಗೆಯ ಚಾಮರ.

೨೦೧—೨೫೦ : ಆರೊಗಿಸು-ಭೋಜನಮಾಡು. ಹೆಟಿಸಾರಾ-
ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಎಯ್ದಿಸು-ತೃಪ್ತಿಪಡೆ. ಓಜೆ-ಕ್ರಮ. ಹಳ-
ವಿಸು-ಪ್ರಲಾಪಿಸು. ಗಳವು-ಹರಟು. ವಡಿ-ವ್ರತಿ. ಪರುಷ-
ಸ್ಪರ್ಶಶಿಲೆ, ಮುಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಚಿನ್ನವಾಗಿಸುವ ಮಣಿ. ಸುರಭಿ-ಕಾಮ-
ಧೇನು. ಇಡುಕು-ಬಿಡು. ಅಕ್ಕಾಡು-ಕೊನೆಮುಟ್ಟು. ನಾಲ್ಕಕ್ಕರಂ-
ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರಗಳು. ಒಚ್ಚೆತ-ಒಂದೇ ಸಮ.

೨೫೧—೨೭೨ : ಬೋಳೆಯರಾ-ದೇವತೆಗಳು. ಹೆಂಪಿಡಿದ-
ಹಿರಿಮೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ.

ಅಕ್ಷಮಂ - ಅಸಮರ್ಥ. ಅಳಿವಂ - ಲಾಲಸೆಯುಳ್ಳವನು.
ಮಾಯಾಪಕ್ಷಂ-ಮಾಯೆಯ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವನು.

೪. ರಾಘವಾಂಕ : ‘ ಚಂದ್ರಮತಿಯ ಪ್ರಲಾಪ ’

ರಾಘವಾಂಕನು ಹರಿಹರದೇವನ ಸೋದರಳಿಯ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯ.
ಈತನ ಕಾಲವೂ ಕ್ರಿ. ಶ. ಸುಮಾರು ೧೨೦೦ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.
ಈತನು ಷಟ್ಪದೀಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರವರ್ತಕನೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದಾನೆ.
ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯ, ಸಿದ್ಧರಾಮಚಾರಿತ್ರ, ಸೋಮನಾಥಚರಿತೆ, ವೀರೇಶ-
ಚರಿತೆ, ತರಭಚಾರಿತ್ರ, ಹರಿಹರಮಹತ್ವ ಇವು ಈತನ ಕೃತಿಗಳು.
ಹರಿಹರನಂತೆ ಈತನೂ ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ನಿಸ್ಸೀಮಭಕ್ತ.

ಈ ಕಾವ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ.
ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ
ಹೆಂಡತಿ ಚಂದ್ರಮತಿಯನ್ನೂ ಮಗ ರೋಹಿತಾಶ್ವನನ್ನೂ ಮಾರಿ,

ತಾನು ಹೊಲೆಯನಿಗೆ ಆಳಾಗಿ ಶೃಶಾನವನ್ನು ಕಾದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹಾವು ಕಡಿದು ರೋಹಿತಾಶ್ವನು ಮರಣ ಹೊಂದಿದುದು, ಚಂದ್ರಮತಿ ಶವವನ್ನು ಕಂಡುದು, ಕೊನೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಶವವನ್ನು ಸುಡುಗಾಡಿಗೆ ಒಯ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ವರ್ತಿಸಿದುದು ಇವು ಈ ಕಾವ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕರುಣರಸಭರಿತವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ.

ಪದ್ಯ ೧—೫ : ಒತ್ತಿಟ್ಟ-ಒತ್ತೆಯಿಟ್ಟ. ಸೂನೆಗಾಱ-ಕಟುಕ. ಮಾಡ-ಉಪ್ಪರಿಗೆ. ಹೇಳಿಗೆ-ಬುಟ್ಟಿ. ಬಾಣಸ-ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆ. ಹಂತಿ-ವಂಕ್ತಿ. ಮೂರಿ-ಬಾಯಿ. ಆಱಿ-ಸಮರ್ಥವಾಗು. ಓರಂತೆ-ಒಂದೇ ಸವನೆ. ಸಲಬೇಹುದು-ಸಲ್ಲಬೇಕು. ಆರಯ್ಯೆ-ವಿಚಾರ. ಹುಲುಹುಳ್ಳಿ-ಹುಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಗೆ. ಅಡುಗಬ್ಬು-ಉರುವಲು.

೬—೧೦ : ಹದರು-ಕೈಯ ಮಣಿಕಟ್ಟು, ಹದಡು. ತತ್ತುಕ-ಜೊತೆಗಾರ (?). ಉಮ್ಮಳ-ವ್ಯಥೆ. ದಟ್ಟಿಸು-ಗದರಿಸು. ಅದ್ದನೊ-ಮುಳುಗಿದನೊ. ಹೊಡಕರಿಸು-ಪ್ರಜ್ವಲಿಸು.

೧೧—೧೫ : ಭಲ್ಲುಕ-ಕರಡಿ. ಚಚ್ಚರ-ಲಗುಬಗೆ. ಮಡಲಿಱಿ-ಹಬ್ಬು. ಕಾಳ-ಕತ್ತಲೆ.

೧೬—೨೦ : ಅಗುವಿಸು-ಭಯಪಡಿಸು. ಮುರಿದ-ತಿರುಹಿದ. ಬಟತ - ಒಣಗಿದ, ಆರಿದ. ಕಡಗು - ಉತ್ಸಾಹಗೊಳ್ಳು, ಉಬ್ಬು. ಹಡಿಗೆತ್ತದು-ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿತು. ಕರಕರಿಸು-ಪೀಡಿಸು. ಪರಿಣಾಮ-ಸಮಾಧಾನ.

೨೧—೨೫ : ನನ್ನಿಕಾಱ-ಸತ್ಯನಿಷ್ಠ. ಪಡಲಿಡು - ಚೆದರಿ ಬೀಳು. ಕಾಳಿಜ-ಹೃದಯಪಿಂಡ. ಸಿದುಗು-ಕೈಯಿಟ್ಟು ಹುಡುಕು. ಪಟ್ಟರಿಸು-ಮಲಗಿಸು. ಮುಟ್ಟಿಗೆ-ಚಿತೆ (?). ಹಾಗ-ಒಂದು ಅಲ್ಪ ನಾಣ್ಯ.

೨೬—೩೦ : ಐದೆ - ಮುತ್ತೈದೆ. ನೆಲದೆಱಿ - ಭೂಮಿಯ ಬಾಡಿಗೆ. ಹಾಳಂ ಬಿಡು-ಭೂಮಿಯನ್ನು ದತ್ತಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡು.

೩೧-೩೫ : ಸಿಗ್ಗು-ನಾಚಿಕೆ. ಹೇವರಿಸು-ಅಸಹ್ಯವಡು, ಹಿಂದೆಗೆ. ತೂಕದ ಕೋಲ ತೊಲೆ-ತಕ್ಕಡಿಯ ದಂಡಿಗೆ.

೩೬-೪೦ : ಗರುವಿಕೆ-ಹಿರಿಮೆ. ಗಾಡಿ-ಸೌಂದರ್ಯ. ಒಟ್ಟಜಿ-ಪರಾಕ್ರಮ. ಎಡೆವಟ್ಟಿ-ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗ.

೫. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ : ' ಕರ್ಣನ ಸತ್ವಪರೀಕ್ಷೆ '

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ನಾರಣಪ್ಪ. ಈತನ ಕೃತಿ ' ಕರ್ಣಾಟಭಾರತಮಂಜರಿ '; ಇದನ್ನು ' ಗದುಗಿನ ಭಾರತ ' ಅಥವಾ ' ಕನ್ನಡ ಭಾರತ ' ಎಂದು ಕರೆಯುವುದೇ ರೂಢಿಯಾಗಿದೆ. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಕಾಲ ಯಾವುದೆಂಬುದು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಈತನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಾಮಾನ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯ. ಈತನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೋಳಿವಾಡ; ಆರಾಧ್ಯದೇವತೆ ಗದುಗಿನ ವೀರನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಕಾವ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಭಾರತದ ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ. ಪಾಂಡವರ ಅಜ್ಞಾತವಾಸವು ಮುಗಿದಬಳಿಕ ಅವರಿಗೆ ಕೌರವನಿಂದ ಅರ್ಧರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಿಸುವ ಸಂಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಗೆ ಬಂದನು. ಸಂಧಿಪ್ರಯತ್ನವು ವಿಫಲವಾಯಿತು. ಕೃಷ್ಣನು ಹಿಂದಿರುಗುವಾಗ ಕರ್ಣನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ತನ್ನೊಡನೆ ರಥದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಗ ಏನು ಮಾತು ನಡೆಯಿತು, ಆ ಸತ್ವಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಣನ ಧೀರೋದಾತ್ತತೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರಕಾಶಗೊಂಡಿತು, ಆ ಬಳಿಕ ಹೆತ್ತ ತಾಯಿ ಕುಂತಿ ತನ್ನನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಕಂಡಾಗ ಕರ್ಣನು ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಿದನು ಎಂಬ ವಸ್ತು ಈ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ.

ಸೂಚನೆ : ಅದಟ-ಶೂರ. ಅತುಳ-ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ. ದಿವ
ಮಣಿಯ ಮಗ-ಸೂರ್ಯಪುತ್ರ, ಕರ್ಣ.

ಪದ್ಯ ೧—೫: ಶೌರಿ-ಕೃಷ್ಣ. ಸಂವಾದಿಸು-ಹೋಲಿಸಿನೋಡು.
ಅಂಜುಳಿ-ಅಂಜಲಿ, ಬೊಗಸೆ. ತಳಕಿಕ್ಕು-ತಳಕುಹಾಕು.

೬—೧೦ : ನಿಧಾನ-ನಿಶ್ಚಯ (?). ಹಸಾದ-ಪ್ರಸಾದ.

೧೧ ೧೫ : ಸೆರೆ - ರಕ್ತನಾಳ. ದೃಗುಜಲ - ಕಣ್ಣೀರು.
ದುಮ್ಮಾನ-ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಷಮಸ್ಥಿತಿ. ದಾತಾರ-ದಾನಿ. ಅರಿ-ಕತ್ತರಿಸು.
ಅಡಗು-ಮಾಂಸ.

೧೬—೨೦ : ಸೊಗಸು-ಮೆಚ್ಚು. ರೂಢಿ-ಲೋಕ. ಹರಿಬ-
ಪ್ರತೀಕಾರಕ್ರಿಯೆ. ಕೈವಾರ-ಹೊಗಳಿಕೆ. ಅರುಣಜಲ-ರಕ್ತ. ಆಜ್ಞ-
ತುಪ್ಪ. ಚರು-ಹವಿಸ್ಸು. ಸಮಿಧೆ-ಕಟ್ಟಿಗೆ. ಕಪಾಲ-ತಲೆಬುರುಡೆ.
ನಿಡುತೆರಳೆಗಳ - ಉದ್ದವಾದ ಮತ್ತು ಒತ್ತುಗೂಡಿಸಿದ. ಆಹವ-
ಯುದ್ಧ. ಪತಿಯ ಅವಸರ-ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯ.

೨೧—೨೫ : ಖತಿ-ಕೋಪ. ಒಡ್ಡೈಸು-ಹೂಡು, ಮುಂದಿಡು.
ಸಂಪ್ರತಿ-ಸಂಧಿ. ಸಂಗರ-ಯುದ್ಧ. ವಿಸಸನ-ಕೊಲೆ, ಯುದ್ಧ.
ಮಂತ್ರ-ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ. ನುಸುಳು - ಹೀನತ್ವ. ಹುಲುಸರವಿ-
ಹುಲ್ಲಿನ ಹಗ್ಗ. ಹಿಸುಣ-ಚಾಡಿಕೋರ. ಬೇರ್ವರಿ-ಬೇರೂರಿ ಹರಡು.
ಕಾಳುಮಾಡು-ವ್ಯರ್ಥಮಾಡು.

೨೬—೩೦ : ತಾತ-ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಸೂರ್ಯ. ಸೌರ
ಮಂತ್ರ-ಸೂರ್ಯಮಂತ್ರ. ಔದಾರಿಯದ ಸುರತರು-ಉದಾರತೆಯಲ್ಲಿ
ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ, ಎಂದರೆ ಕರ್ಣ ಅದ್ದಳು-ಮುಳುಗಿದಳು. ಕೈಲೆಡೆ-
ನ್ಯಾಸ, ಸುರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದು. ವಾಸಿ - ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ. ಎಕ್ಕಟಿ-
ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ. ಒಸೆ-ಪ್ರೀತಿಸು.

೩೧—೩೫: ವಿಗಡತನ-ಪ್ರತಿಕೂಲತ್ವ, ಕೆಡುಕತನ. ಮಾಣು-
ನಿಲ್ಲಿಸು. ಪರರೋಲಗ-ಪರರ ಸೇನೆ. ಕಾಯಜನ ಪಿತ-ಮನ್ಮಥನ
ತಂದೆ, ಕೃಷ್ಣ. ಒಕ್ಕತನ-ಕೂಡಿ ಬಾಳುವುದು. ಮಾದುಕಳೆ-ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು.

೬. ರತ್ನಾಕರ : ' ಭರತವಿಜಯ '

ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿಯ: ಕಾಲ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೫೭ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈತನು ಭರತೇಶವೈಭವ, ತ್ರಿಲೋಕಶತಕ, ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಶತಕ ಮೊದಲಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಪದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಭರತೇಶವೈಭವದ 'ದ್ವಿಜಯಕಲ್ಯಾಣ' ವೆಂಬ ವಿಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಜೈನರ ಪ್ರಥಮತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ಪುರಷರಮೇಶ್ವರನ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಭರತೇಶ್ವರನು ದ್ವಿಜಯ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ತಮ್ಮನೂ ಆ ಯುಗದ ಕಾಮದೇವನೂ ಆದ ಬಾಹುಬಲಿಯ ರಾಜಧಾನಿ ವೌದನಪುರದ ಬಳಿ ಅವನ ಚಕ್ರಾಯುಧವು ಮುಂದೆ ನಡೆಯದೆ ಕಡೆದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ತಲೆಬಾಗದಿರುವವರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗಾಗುವುದೆಂದು ಬಲ್ಲವರಿಂದ ತಿಳಿದು, ತನ್ನನ್ನು ಬಂದು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಭರತನು ತಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಣ್ಣನ ಮಾತನ್ನು ಬಾಹುಬಲಿ ಅಲ್ಲಗಳೆದು, ಅವನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಂತ್ರಿಗಳು ದೃಷ್ಟಿಯುಧ್ಧ, ಜಲಯುಧ್ಧ, ಮುಷ್ಟಿಯುಧ್ಧ ಈ ಮೂರೂ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯಲಿ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಭರತ ಬಾಹುಬಲಿಗಳು ಒಪ್ಪಿ ಒಬ್ಬರ ಮುಂದೆ ಒಬ್ಬರು ನಿಂತಾಗ, ಭರತನು ತಮ್ಮನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಅವನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಲೊಲ್ಲದೆ ತಾನಾಗಿ ಸೋಲನ್ನು ಮೊದಲೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಬಾಹುಬಲಿಯ ಹೃದಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆಂಬುದನ್ನು ರತ್ನಾಕರನು ಭರತನ ಗುಣಾತಿಶಯವು ಎದ್ದು ತೋರುವಂತೆ ಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಪದ್ಯ ೧-೫: ಕುಂದಣದ ಅದ್ರಿ-ಚಿನ್ನದ ಬೆಟ್ಟ. ಕಳ-ಯುಧ್ಧ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಆಯತ-ವಿಸ್ತಾರವಾದ. ಕೀಱಿ-ಆಗ್ರಹಗೊಂಡು. ಚಕ್ರಿ-

ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಭರತ ಚಕ್ರವರ್ತಿ. ಅಂಗಜ - ಮನ್ಮಥ, ಬಾಹುಬಲಿ. ವರಿಕಿಸು-ಪರೀಕೆ ಸು, ನಿಟ್ಟಿಸಿನೋಡು. ಆರಯ್ದ-ವಿಚಾರಮಾಡಿ. ದುರ್ಮನ-ಮನಸ್ಸಿನ ದುಃಸ್ಥಿತಿ.

೭—೧೦ : ಅಯ್ಯ-(ಇವರ)ತಂದೆ, ಆದಿತೀರ್ಥಂಕರ. ಹಾಗೆ-ಕಾಲುಭಾಗ. ಜಿನಪುತ್ರರು-ಆದಿಜಿನನ ಮಕ್ಕಳು.

೧೧—೧೫ : ಒರೆ-ಹೇಳು. ಅಂಕವದ್ಧತಿ-ಯುದ್ಧದ ರೀತಿ. ಭೂಭುಜ-ರಾಜ. ವೆಂಪು-ಮಹತ್ವ. ಒಗೆ-ಉದಿಸು, ಹುಟ್ಟು. ಹಗರಣನಾಡು-ಕೆಳದರ್ಜೆಯ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸು. ಜಸ-ಕೀರ್ತಿ. ಬದೆಗ-ಕೀಳುಮನುಷ್ಯ.

೧೭—೨೦ : ತರಹರಗೊಳ್ಳು-ಸೈರಿಸಿಕೊಳ್ಳು. ದೃಷ್ಟಿವಿಜಯ-ಒಬ್ಬನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ಗೆಲ್ಲುವುದು. ವಂಚವಿಂಶತಿಜಾವ-ಇವತ್ತೈದು ಬಿಲ್ಲಳತೆ. ತಿಳಿವು-ಬೋಧಿಸು. ಚಳಿತು-ಶಕ್ತಿಗುಂದಿ.

೨೧—೨೫ : ಅಗುಳಿವ-ಮುಳುಗಿಸುವ. ಅರ್ಥಭಜನೆ-ಅರ್ಥ ವಿಭಾಗ. ಬಾಯಾರೆ-ಬಾಯಿತುಂಬ. ಕುಂತು-ಕುಂದಿತು. ಎಳಿಸಿ-ಎಬ್ಬಿಸಿ. ಆಲಿ-ಕಣ್ಣುಗುಡ್ಡೆ.

೨೭—೩೦ : ಕೌಶಲಿ-ಭರತನ ರಾಜಧಾನಿ. ಪುರುವರಮೇಶ-ಆದಿತೀರ್ಥಂಕರ. ಕೆಂಬಜ್ಜೆ-ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದ ಹಜ್ಜೆ. ಜಂಜಡ-ಕ್ಲೇಶ.

೩೧—೩೫ : ಪೂಸರ - ಕುಸುಮಬಾಣ, ಬಾಹುಬಲಿ. ಪೂಗಣೆಯ-ಕುಸುಮಶರ, ಬಾಹುಬಲಿ. ಬೆಸಗೆಯ್ವ-ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವ. ಜಲಜಾಸ್ತ್ರ-ಕಮಲಬಾಣ, ಬಾಹುಬಲಿ. ಭುಜಸರಿತ-ಭುಜದ ನೇರ. ಜಗತ್ತದ-ಜಗತ್ತಿನ ಆಧಿಪತ್ಯ. ಕಾಪಥ-ಕೆಟ್ಟ ದಾರಿ.

೩೭—೪೧ : ವೈಸರಿಸು-ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿ, ಜಾರು. ಗಾಱಾಯ್ತು-ಕಟ್ಟುಹೋಯಿತು. ಇಡಿಕಿಱಿ-ಒತ್ತಾಗಿರು. ಆನಂಗ-ಯಾವ ರೀತಿ

೨. ಷಡಕ್ಷರದೇವ : ' ಮಂಜಲ ಲಿಂಗದ ಪೂಜೆ '

‘ ಉಭಯಕವಿತಾವಿಶಾರದ ’ನೆಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಷಡಕ್ಷರದೇವನು ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಳಂದೂರಿನ ಹಿರಿಯ ಮಠದ ಪಟ್ಟಾಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಈತನ ಕಾಲ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೬೫೫. ಈತನು ರಾಜಶೇಖರವಿಳಾಸ, ವೃಷಭೇಂದ್ರವಿಜಯ, ಶಬರಶಂಕರವಿಳಾಸ ಎಂಬ ಚಂಪೂಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ, ಕವಿಕರ್ಣರಸಾಯನ, ಭಕ್ತಾಧಿಕೃ, ಶಿವಾಧಿಕೃ ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಕಾವ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಶಬರಶಂಕರವಿಳಾಸದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಪಾಶುವತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅರ್ಜುನನು ಕಿರಾತವೇಷದ ಶಿವನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಸೋತು ಮನನೊಂದು, ಶಿವಾನುಗ್ರಹಪಡೆದು ವಿಜಯ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಂಜಲ ಲಿಂಗದ ಅರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಸಂಗವು ಇಲ್ಲಿ ಹೃದ್ಯವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

ಪದ್ಯ ೧—೫ : ಪಳಯಿಸು-ಪ್ರಲಾಪಿಸು. ಆಪುಫ-ಶಕ್ತಿ. ಬೇವಸ-ವೃಥೆ. ಅಳುಕೆ - ವ್ಯಾಪನೆ. ಒಳಸೋರ್-ಒಳಗೆ ಇಳಿ, ಇಂಗು. ಎಡೆವಿಡು-ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೈಬಿಡು.

೬—೧೦ : ಕಿಟಿ - ಹಂದಿ. ಕಾಟ್ಟಿಯದ-ಕಾಡಿನ ಬೇಡ. ಬೂತಾಟ-ವಿಕಟಜೇಷ್ಠ. ತಲಿಸಲ್-ನಿಶ್ಚಯಿಸು. ಮಂಜಲ-ಮಂಜಲ, ಉಸುಕು. ಒಟಲ್-ಪ್ರೀತಿಸು. ಬಲವರು-ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕು.

೧೧—೧೫ : ಯಮಿ-ಯತಿ. ಶತಿಕಂಧರ-ನೀಲಕಂಠ, ಶಿವ. ಸಿಂಧುರಕೃತ್ತಿ-ಗಜಚರ್ಮ. ಪನ್ನತಿಕೆ-ಪರಾಕ್ರಮ. ಆಸ್ಥಾಲನ-ಚಪ್ಪರಿಸುವಿಕೆ. ಸನ್ನಿದಂ-ಸನ್ನಿಹಿತ. ಓತು-ಪ್ರೀತಿಸಿ. ಮಂಡೆ-ತಲೆ. ಅಣಿಯರಂ-ಅತಿಶಯವಾಗಿ.

೧೭—೨೦ : ಸೂಡು-ಧರಿಸು. ಉತ್ತಮಾಂಗ-ಶಿರಸ್ಸು. ಆಖಂಡಲಸೂನು - ಇಂದ್ರಪುತ್ರ, ಅರ್ಜುನ. ಪಯಶ್ವರ-ಮೀನು. ಸೈತಿರು - ಸುಮ್ಮನಿರು. ಪಡಿದೆಟಿ - ಬಾಗಿಲುತೆರೆ. ಬೀ - ತೀರು. ಕಾ-ಕಾಯಿಬಿಡು. ಮನೋಗದ-ಮನಸ್ಸಿನ ವ್ಯಾಧಿ. ಬೆಳ್ಳಳಿಸು-ಬೆದರು. ಅಳುರ್-ವ್ಯಾಪಿಸು.

೨೧—೨೫ : ಉಟಿವೆಳಗು-ಬೆಳಕಿನ ಅವಶೇಷ. ತಳವೆಳಗಾಗು - ಬೆರಗಾಗು. ಮಾರ್ಗಣ - ಬಾಣ. ಅಡಾಯುಧ-ಖಡ್ಗ. ಈಟಿ-ಸೆಳೆ.

೨೬—೩೨ : ಪುರುಡುವಾತು-ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ಮಾತು. ಮೂದಲೆವಾತು-ಚುಚ್ಚುವಾತು. ಝಂಕೆ - ಗದರಿಕೆ. ತಾಕ್ಷ್ಯ-ಗರುಡ. ಧರಾಧರ-ಪರ್ವತ. ಪೊಣಕೆ-ಹೋರಾಟ. ಪೊಂದು-ಸಾಯು. ಎಟ್ಟು-ಎಟುಕು, ನಿಲುಕು. ಹಮ್ಮದಂಬೋಗು-ಮೂರ್ಛಿಹೋಗು.

೮. ಮುದ್ದಣ : ' ಮುದ್ದಣ-ಮನೋರಮೆ '

ಮುದ್ದಣನ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ನಂದಳಿಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಣಪ್ಪ. ಈತನು ಅರ್ವಾಚೀನ ಕವಿ; ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮೭೦ ರಿಂದ ೧೯೦೧ ರ ವರೆಗೆ ಜೀವಿಸಿದ್ದನು. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲೂ ಕುಂದಾ ಪುರದಲ್ಲೂ ಈತನು ವ್ಯಾಯಾಮಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದನು. ಇವನು ಅದ್ಭುತರಾಮಾಯಣ, ಶ್ರೀರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ, ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಕೆಲವು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮುದ್ದಣನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯ ಮಾರ್ಗದ ಅನುಸರಣೆ ಇದ್ದರೂ ನವೀನ ದೃಷ್ಟಿಯಿದೆ.

ಈ ಭಾಗವನ್ನು ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧವೆಂಬ ಗದ್ಯಕಾವ್ಯದ ಪೀಠಿಕಾ ಸಂಧಿಯಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಕವಿ ಮುದ್ದಣ, ಆತನ ಮಡದಿ

ಮನೋರಮೆ ಇವರ ಸರಸಸಲ್ಲಾಪವು ಇಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ.

ಬೈಗುಂಬೊಟ್ಟು-ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲ. ಕಬ್ಬಿಗರ ಬಲ್ಲಹ-ಕವಿಶ್ರೇಷ್ಠ. ಪೊರೆವೀಡು-ಮನೆಯ ಸಮೀಪ. ಚೌಕಿಗೆ-ಒಳಅಂಗಳ, ತೊಟ್ಟಿ. ಮುಡಿ-ತೀರು, ಪರಿಹಾರವಾಗು. ಬಲ್ಲೋನೆ-ದೊಡ್ಡಮಳೆ. ಬಟ್ಟೆ ದೋಣಿ-ದಾರಿ ತೋರಿಸು. ದೇವಸ-ದಿವಸ. ಕಚ್ಚೆಲಿ-ಕಡಗ. ಪುರುಳ-ಹುರುಳು, ಅರ್ಥ. ಸುರೇಂದ್ರ-ಬಸದಿಯಲ್ಲಿಯ ಅರ್ಚಕ. ಕಚ-ಕೂದಲು. ಸಕ್ಕದ-ಸಂಸ್ಕೃತ. ಬೆಳ್ಳುಡಿ-ಶುದ್ಧವಾದ ಮಾತು. ಕೋ-ಪೋಣಿಸು. ಲಕ್ಕಣ-ಲಕ್ಷಣ.

೬. ' ಗೀತಗಳು '

(೧) “ ಶ್ರೀಗುರುವಚನ ”—

ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿಗಳ ಕಾಲ ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೫೦೦. ಅವರ ಕೈವಲ್ಯಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಈ ಗೀತವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡಿದೆ.

ಎಡರು-ಕಷ್ಟ.

(೨) “ ಅಳುವ ಗೋಪಾಲ ”—

ಪುರಂದರದಾಸರ ಕಾಲ ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೫೫೦. ಅವರ ಈ ಗೀತದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ದಶಾವತಾರಗಳು ಸೂಚಿತವಾಗಿವೆ.

(೩) “ ತಲ್ಲಣಿಸದಿರು ”—

ಕನಕದಾಸರ ಕಾಲ ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೫೫೦.

(೪) “ ಎನ್ನ ಕರೆಯಬನ್ನಿ ”—

ಮುಪ್ಪಿನ ಪಡೆಕ್ಷರಿಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕಾಲ ಸು. ೧೬೫೦.
ಇವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡಕ್ಷರಿಸ್ವಾಮಿಗಳು ಎಂದೂ ಹೆಸರುಂಟು.

ನಮ್ಮವರು-ಶಿವಶರಣರು. ಪದ್ಧತಿ-ಕ್ಷೇಮ.

(೫) “ ಪರತತ್ವದ ಬೆಳೆ ”—

ಸರ್ವಭೂಷಣಶಿವಯೋಗಿಗಳ ಕಾಲ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೭೬೫-
೧೮೩೯. ಅವರ ಕೈವಲ್ಯಕಲ್ಪವಲ್ಲರಿಯಿಂದ ಈ ಗೀತವನ್ನು
ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಒಪ್ಪೋಲೆ

ವುಟ	ಸಾಲು	ತಪ್ಪು	ಒಪ್ಪು
೧೧	೧೨	ವೆದೇಹಿ	ವೈದೇಹಿ
೨೬	೧೮	ಪ್ರಾಕೃತನಾಮತರೂಪ	ಪ್ರಾಕೃತನಾಮರೂಪ